

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ - Νομοσχέδια
ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ ΝΣΤ'
Δευτέρα 8 Νοεμβρίου 2004
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΙΑ'
ΣΥΝΟΔΟΣ Α'
ΘΕΜΑΤΑ

Α. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Άδεια απουσίας του Βουλευτή κ. Α. Σταύρου, σελ.
2. Συζήτηση προ Ημερησίας Διατάξεως με πρωτοβουλία της Κυβέρνησης σε επίπεδο Αρχηγών Κομμάτων, με θέμα: «Η πορεία της παιδείας και οι επιβαλλόμενες προσαρμογές στα ευρωπαϊκά δεδομένα, ώστε να επιτύχει η αναβάθμισή της σε όλα τα επίπεδα», σελ.

Β. ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

1. Κατάθεση αναφορών, σελ.
2. Απαντήσεις Υπουργών σε ερωτήσεις Βουλευτών, σελ.
3. Ανακοίνωση του δελτίου αναφορών και ερωτήσεων της Τρίτης 9 Νοεμβρίου 2004, σελ.

Γ. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

1. Κατάθεση προτάσεων νόμων:
 - α) Οι Βουλευτές κ.κ. Α. Αλαβάνος, Α. Λεβέντης, Ι. Δραγασάκης και Φ. Κουβέλης κατέθεσαν πρόταση νόμου «Ρυθμίσεις για τους εργαζομένους ορισμένου χρόνου και μέτρα για την αποτροπή καταστρατήγησης των εργασιακών τους δικαιωμάτων στον ιδιωτικό τομέα, στο δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα», σελ.
 - β) Εβδομήντα πέντε (75) Βουλευτές του ΠΑΣΟΚ κατέθεσαν πρόταση νόμου «Ανάπτυξη του Ιαματικού Τουρισμού και του Θερμαλισμού», σελ.

ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Επί της Ημερησίας Διατάξεως:
ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ Μ., σελ.
ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ Κ., σελ.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Ν., σελ.
ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ Γ., σελ.
ΠΑΠΑΡΗΓΑ Α., σελ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ

ΙΑ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ)
ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄
ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΝΣΤ'

Δευτέρα 8 Νοεμβρίου 2004

Αθήνα, σήμερα στις 8 Νοεμβρίου 2004, ημέρα Δευτέρα και ώρα 19.31΄ συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία της Προέδρου αυτής κ. ΑΝΝΑΣ ΜΠΕΝΑΚΗ-ΨΑΡΟΥΔΑ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

Εισερχόμαστε στην

ΕΙΔΙΚΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Συζήτηση προ Ημερησίας Διατάξεως, σύμφωνα με το άρθρο 143 του Κανονισμού της Βουλής, με πρωτοβουλία της Κυβέρνησης, σε επίπεδο Αρχηγών Κομμάτων, με θέμα: «Η πορεία της Παιδείας και οι επιβαλλόμενες προσαρμογές στα ευρωπαϊκά δεδομένα, ώστε να επιτύχει η αναβάθμισή της σε όλα τα επίπεδα».

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σας υπενθυμίζω ότι σύμφωνα με το άρθρο 143, παράγραφος 4 του Κανονισμού της Βουλής, η διάρκεια της αγόρευσης του Πρωθυπουργού είναι τριάντα λεπτά της ώρας, του Αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και των Προέδρων των άλλων Κοινοβουλευτικών Ομάδων είκοσι πέντε λεπτά και των Υπουργών δεκαπέντε λεπτά της ώρας. Αυτά ισχύουν σύμφωνα με τον Κανονισμό.

Δικαίωμα δευτερολογίας έχουν για δεκαπέντε λεπτά της ώρας ο Πρωθυπουργός και για δέκα λεπτά της ώρας οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και οι Υπουργοί.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην Αίθουσα ο Πρόεδρος του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος κ. Γεώργιος Παπανδρέου χειροκροτούμενος από τους Βουλευτές του κόμματός του)

Στη συζήτηση μετέχουν έως δύο Υπουργοί. Ο Πρωθυπουργός μπορεί να τριτολογήσει

για πέντε λεπτά της ώρας. Ο χρόνος ομιλίας του Υπουργού, που παρεμβαίνει στο στάδιο των κυρίων αγορεύσεων ή των δευτερολογιών πριν ολοκληρωθούν οι αγορεύσεις ή οι δευτερολογίες των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, περιορίζεται στο ήμισυ του χρόνου που δικαιούται.

Ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης κ. Κωνσταντίνος Καραμανλής έχει το λόγο.

(Ζωηρά και παρατεταμένα χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Πολιτισμού):

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είμαστε σήμερα εδώ προκειμένου να συζητήσουμε ένα θέμα εθνικής σπουδαιότητας, ένα θέμα που αφορά άμεσα κάθε ελληνική οικογένεια, ολόκληρη την κοινωνία, το μέλλον μας, το μέλλον των παιδιών μας, να συζητήσουμε για την κατάσταση στο χώρο της παιδείας και να δρομολογήσουμε έναν εθνικό διάλογο για τη σύνθεση των απόψεων.

Είναι βαθιά πεποίθησή μου ότι όπως στα εθνικά θέματα, στα θέματα εξωτερικής πολιτικής, έτσι και στην παιδεία χρειάζεται εθνική συνεννόηση. Αυτό απαιτείται και στο θέμα που προέκυψε τις τελευταίες ημέρες στην επικαιρότητα για τη FYROM. Θέλω να πιστεύω ότι όλες οι πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις του τόπου αντιμετωπίζουμε με ψυχραιμία, με υπευθυνότητα, με σοβαρότητα την κατάσταση, ώστε να πετύχουμε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Ήδη έχω τοποθετηθεί για το θέμα.

Η Βουλή θα έχει την ευκαιρία να ασχοληθεί διεξοδικότερα στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων και Άμυνας της Βουλής μεθαύριο την Τετάρτη, την οποία θα ενημερώσει ο Υπουργός Εξωτερικών. Επιπλέον την Πέμπτη πρόκειται ο Υπουργός Εξωτερικών να έχει χωριστές συναντήσεις με όλους τους πολιτικούς Αρχηγούς και για να τους ενημερώσει, αλλά και για να ακούσει τις απόψεις τους και βεβαίως εξυπακούεται ότι σε κάθε βήμα θα υπάρχει και ενημέρωση και διάλογος, όπως ακριβώς κάναμε και στο χειρισμό του Κυπριακού. Αυτό επιβάλλει το εθνικό συμφέρον, αυτή είναι η πολιτική μας φιλοσοφία. Υπεύθυνη ενημέρωση, ειλικρινή συζήτηση και αποτελεσματική πολιτική.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ζούμε σε εποχή ραγδαίων εξελίξεων. Ζούμε στην εποχή της ταχύτητας, της γνώσης, της τεχνολογικής επανάστασης, της κοινωνίας της πληροφορίας, της νέας οικονομίας, των λεωφόρων του κυβερνοχώρου. Οι εξελίξεις στο πεδίο των επικοινωνιών και της πληροφορικής επηρεάζουν όλο και περισσότερο τις οικονομικές και τις κοινωνικές δομές. Η ταχύτητα στην παραγωγή νέων δεδομένων επηρεάζει και σε μεγάλο βαθμό κινεί τα εκπαιδευτικά συστήματα σε ολόκληρο τον κόσμο.

Η επανάσταση της τεχνολογίας, οι αναδιαρθρώσεις που συντελούνται στην οικονομία, στην αγορά εργασίας μεταμορφώνουν με καταλυτικό τρόπο τις απαιτήσεις για κατάρτιση, για εκπαίδευση, για παιδεία.

Η επένδυση στις νέες τεχνολογίες είναι πια βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη και τη δημιουργία νέων, σταθερών, καλύτερα αμειβόμενων θέσεων εργασίας. Είναι πρωταρχικός όρος για την αντιμετώπιση του πιο μεγάλου κοινωνικού προβλήματος στον τόπο μας, δηλαδή της ανεργίας.

Ζούμε σε μια εποχή, στην οποία καλούμαστε να απαντήσουμε σε βασικά αιτήματα που μας παρέδωσε η περίοδος που έκλεισε, αλλά και σε νέες αυξημένες απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής, μια εποχή που αφ' ενός διψά για πολιτισμό, για αξίες, για αρχές και αφ' ετέρου απαιτεί να κατακτήσουμε τις νέες τεχνολογίες, μια εποχή στην οποία η παιδεία και ο πολιτισμός αποτελούν την πιο δυναμική ατμομηχανή για την ανάπτυξη, τον πιο αποτελεσματικό μοχλό για δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος, τον πιο ισχυρό φόβο για κάθε πολίτη, κυρίως για κάθε νέα και για κάθε νέο, μια εποχή την οποία θα κερδίσουν οι λαοί που επενδύουν πρωτίστως στο ανθρώπινο κεφάλαιο, στις νέες τεχνολογίες και την πληροφορική, στην παιδεία και τον πολιτισμό.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ως προς αυτές τις γενικές διαπιστώσεις πιστεύω ότι λίγο πολύ συμφωνούμε όλοι μέσα σ' αυτήν την Αίθουσα.

Πέρα απ' αυτά, όμως, έχω την πεποίθηση ότι μπορούμε να συμφωνήσουμε σε πολύ περισσότερα. Άκουσα πολλές φορές τον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης να διατυπώνει, για θέματα παιδείας, θέσεις που βρίσκονται δίπλα ή ταυτίζονται, καμιά φορά, και με δικές μας θέσεις, όπως επίσης άκουσα τις ηγεσίες του Κομμουνιστικού Κόμματος και του Συνασπισμού να προβάλλουν στους αγώνες τους για την παιδεία και προτάσεις ευρείας αποδοχής.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι οι πολιτικές δυνάμεις μπορούμε σήμερα να συμφωνήσουμε σε βασικές αρχές, σε κοινούς άξονες, σε νέες πολιτικές, αλλά και σε συγκεκριμένες αποφάσεις άμεσης εφαρμογής.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, όλες οι πολιτικές δυνάμεις καλούμαστε σήμερα να κάνουμε μία επιλογή. Από τη μία πλευρά, έχουμε την πρακτική της απουσίας διαλόγου, της δυσπιστίας, της στείρας κομματικής αντιπαράθεσης και από την άλλη έχουμε το δρόμο του εθνικού διαλόγου, το δρόμο της πλατιάς και ουσιαστικής συστράτευσης που μπορεί να δώσει στη χώρα μας ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα μακράς πνοής. Θέλω να σας πω ότι πιστεύω βαθιά ότι αυτό το οφείλουμε στα παιδιά μας και στις νεότερες γενιές.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η εκπαιδευτική πολιτική αποδίδει μόνο σε βάθος χρόνο. Αποδίδει, όταν υπάρχει σύστημα σταθερό στο χρόνο, ανοιχτό στο μέλλον, αποδεκτό από όλους. Αυτό είναι σήμερα το ζητούμενο, αυτό απαιτεί η κοινωνία από όλους μας, από το σύνολο των πολιτικών δυνάμεων. Δηλαδή, θα πρέπει να χαράξουμε μία πολιτική παιδείας που θα χαρακτηρίζεται από συνέχεια, από συνέπεια, από όραμα, να διαμορφώσουμε ένα σύστημα εκπαίδευσης που θα έχει διάρκεια, σταθερότητα, αλλά και ευελιξία προσαρμογής στην ταχύτητα αναπτυσσόμενη γνώση. Πρέπει να χτίσουμε σήμερα το σχολείο του μέλλοντος και να μετατρέψουμε την πατρίδα μας σε κέντρο παιδείας και πολιτισμού για όλη την ευρύτερη περιοχή μας. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτός είναι ο σκοπός που ζήτησα τη σημερινή προημερησίας διατάξεως συζήτηση. Θέλουμε να υπάρξει μία δημιουργική σύνθεση απόψεων όλων των πολιτικών δυνάμεων για την παιδεία και τα παιδιά μας, για το μέλλον της πατρίδας μας, για την κοινωνία που όλοι οραματιζόμαστε, δηλαδή την κοινωνία της συνοχής, της συμμετοχής, της δικαιοσύνης, των ευκαιριών.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν πρόκειται σήμερα να επεκταθώ σε αναφορές στο παρελθόν, αλλά ούτε και σε αναζήτηση ευθυνών και υπευθύνων. Το έχουμε κάνει όλοι πολλές φορές αυτό, αλλά δεν είναι αυτός ο σκοπός της σημερινής συζήτησης. Εκείνο που προέχει τώρα, είναι να εντοπίσουμε τις αδυναμίες, τα προβλήματα, τις παθογένειες που εξακολουθούν να καθηλώνουν το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας, να αξιολογήσουμε τις ανάγκες του σήμερα και του αύριο, να δούμε καθαρά από πού ξεκινάμε και πού θέλουμε να πάμε.

Σίγουρα το εκπαιδευτικό σύστημα για την Ελλάδα του 2010 δεν μπορεί να είναι ένα σύστημα στατικό, ξεπερασμένο από τη διαρκή παραγωγή νέων γνωστικών δεδομένων, δεν μπορεί να είναι ένα σύστημα απομονωμένο από όσα συμβαίνουν στο διεθνή χώρο και κυρίως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν μπορεί να είναι άδικο σε σχέση με τις ευκαιρίες που προσφέρει, δεν μπορεί να παραμένει αδιάφορο στην κοινή διαπίστωση ότι παράγει άνεργους πτυχιούχους. Το σχολείο του μέλλοντος πρέπει να είναι μία ανοιχτή διαδρομή μόρφωσης του ανθρώπου, μία διαρκής πορεία στο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον γνώσεων και πληροφοριών, μία διαδικασία που παρέχει τα εφόδια για την πρόοδο και την εξέλιξη και σε ατομικό και σε συλλογικό επίπεδο. Αν δεν το κάνουμε αυτό, αν μείνουμε πίσω, είναι βέβαιο πως θα βρεθούμε σ' έναν ιδιότυπο γνωστικό δεύτερο και τρίτο κόσμο χωρών, νεόπτωχων στη γνώση και την τεχνολογία και αυτό δεν έχουμε το δικαίωμα να το αφήσουμε να συμβεί.

Κατ' αρχήν, λοιπόν, ξεκινούμε από τα θετικά του εκπαιδευτικού μας συστήματος, κρατούμε ό,τι θετικό έχει δημιουργηθεί στα χρόνια που πέρασαν, το αναγνωρίζουμε, το συμπληρώνουμε και το βελτιώνουμε.

Ταυτόχρονα εντοπίζουμε τις ενότητες των βασικών προβλημάτων και προωθούμε τις λύσεις που απαιτούνται. Οι αλήθειες είναι σε όλους λίγο πολύ γνωστές και επισημαίνω τις πιο βασικές.

Πρώτον, η δήθεν δωρεάν παιδεία σήμερα κατάντησε το πιο βαρύ οικονομικό φορτίο για κάθε ελληνική οικογένεια και ακόμα περισσότερο για τις οικονομικά ασθενέστερες. Κοστίζει σχεδόν τεσσερις χιλιάδες (4.500) ευρώ το χρόνο για κάθε παιδί στο λύκειο. Είμαστε στις τελευταίες θέσεις των παλαιότερων μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και των χωρών του ΟΟΣΑ σε ό,τι αφορά τις δημόσιες δαπάνες για την παιδεία και την έρευνα.

Δεύτερον, έχουμε ένα από τα υψηλότερα μορφωτικά επίπεδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τουλάχιστον αυτά λένε τα στατιστικά στοιχεία, αφού σχεδόν το 82% των νέων ηλικίας είκοσι-είκοσι τεσσάρων ετών είναι απόφοιτοι λυκείου, έναντι κοινοτικού μέσου όρου που είναι περίπου 74%. Ταυτόχρονα, όμως, έχουμε ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης 58% έναντι 65,5% του κοινοτικού μέσου όρου. Και αυτό είναι αντιφατικό. Επισημαίνει πέρα από τα προβλήματα της οικονομίας σημαντικές αδυναμίες και στο χώρο της παιδείας.

Το παραγόμενο έργο στα σχολεία μας αξιολογούμε στο διεθνές επίπεδο από τον ΟΟΣΑ, χαρακτηρίζεται ελλειμματικό. Είμαστε ουραγοί τόσο στο ποσοστό χρηστών του διαδικτύου όσο και στην ευρεσιτεχνία. Επενδύουμε ελάχιστα στην έρευνα. Ενώ ο στόχος της Λισαβόνας θέλει το 3% του ΑΕΠ, δημοσίων και ιδιωτικών δαπανών να κατευθύνεται στην έρευνα, εμείς παραμένουμε σταθερά στην τελευταία θέση των δεκαπέντε με 0,6%.

Δεν έχουμε την αναγκαία σύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγική διαδικασία και την αγορά εργασίας. Δεν έχουμε την εκπαίδευση που απαιτούν οι παγκόσμιες ανταγωνιστικές συνθήκες, η οικονομία της γνώσης, η κοινωνία της πληροφορίας. Παραμένουμε μακριά από το σχολείο του μέλλοντος. Δηλαδή από το σχολείο που υιοθετεί τη σύγχρονη παιδαγωγική και διδάσκει στα παιδιά όχι τι να αποστηθίσουν, αλλά πώς να μαθαίνουν, πώς να δημιουργούν.

Είμαστε μακριά από το σχολείο που αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες υποκαθιστώντας το μαυροπίνακα και την κιμωλία με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, το cd, τη δισκέτα, το διαδίκτυο. Με αποτέλεσμα να εξακολουθούμε να παράγουμε, δυστυχώς μάλιστα, μαζικά άνεργους πτυχιούχους. Εξακολουθούμε να υποθάλπουμε τη δομική ανεργία.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι έρχομαι στο τρίτο σημείο. Ως τα δεκαπέντε χρόνια τους, δηλαδή μέχρι το τέλος του γυμνασίου, τα παιδιά μας παρακολουθούν κατά μέσο όρο χίλιες τριάντα τέσσερις ώρες υποχρεωτικής διδασκαλίας έναντι οκτακοσίων εβδομήντα τριών μέσου όρου των χωρών του ΟΟΣΑ. Αυτό εξηγεί και το συγκριτικά μεγάλο αριθμό δασκάλων και καθηγητών. Παράλληλα υπολογίζεται ότι ένας καθηγητής γυμνασίου και λυκείου στην Ελλάδα διδάσκει κατά μέσο όρο εξακόσιες είκοσι εννέα ώρες έναντι εξακοσίων εβδομήντα τεσσάρων του μέσου όρου των χωρών του ΟΟΣΑ. Συνοπτικά τα παιδιά μας παρακολουθούν περισσότερες ώρες διδασκαλίας, ενώ οι εκπαιδευτικοί διδάσκουν λιγότερες. Οι μαθητές φορτώνονται καθημερινά με ύλη που δεν μπορούν να αφομοιώσουν. Αληθές είναι όμως και το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί μας έχουν μισθούς ουσιαστικά χαμηλότερους σε σχέση με τους συναδέλφους τους στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέταρτον, το ελληνικό σχολείο λειτουργεί υπερσυγκεντρωτικά, αφού μόνο το 13% των αποφάσεων λαμβάνονται από αυτό και μόνο το 7% από την αυτοδιοίκηση. Είναι προφανώς αυτό που έκανε τον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης –παρ’ ότι δεν μου αρέσει ο όρος– να υποστηρίζει ότι το εκπαιδευτικό σύστημα στην πατρίδα μας, με τον τρόπο που λειτουργεί, πολλές φορές θυμίζει το σοβιετικό σύστημα.

Πέμπτον, το σύστημα εισαγωγής στα ΑΕΙ και ΤΕΙ, παρά την αξιοπιστία που απέκτησε, γειρεί σημαντικά ζητήματα. Αναφέρομαι στο γεγονός ότι η πίεση του εξεταστικού συστήματος αφαίρεσε από το λύκειο κάθε εκπαιδευτική αυτονομία και το έχει μετατρέψει σ’ ένα είδος εξεταστικού φροντιστηρίου, που αυξάνει το άγχος των μαθητών και αποθεώνει την παραπαιδεία. Αναφέρομαι στην επισήμανση ότι οι καλοί μαθητές, ακόμα και οι αριστούχοι, μπορεί να αποτυγχάνουν στον κλάδο που προτιμούν και να καταφεύγουν στο εξωτερικό. Αναφέρομαι στη διαπίστωση ότι οι απόφοιτοι λυκείου με βαθμούς κάτω από τη βάση, βαθμοί που δεν θα επέτρεπαν την προαγωγή τους, εισάγονται τελικά στα πανεπιστήμια της χώρας. Όλα αυτά δεν μπορεί να συνεχίζονται. Και δεν πρέπει να συνεχίσουν.

Έκτον, αυτός ο τόπος, ο τόπος που γέννησε και διέδωσε σε ολόκληρο τον κόσμο την έννοια της παιδείας και του πολιτισμού στέλνει σήμερα αλλού τα παιδιά του για σπουδές. Περηφανευόμαστε για τον πολιτισμό μας –σωστά– αλλά κατέχουμε κατ’ αναλογία πληθυσμού το παγκόσμιο ρεκόρ στην εξαγωγή φοιτητών περίπου εξήντα τρεις χιλιάδες φοιτητές στα πανεπιστήμια του εξωτερικού. Μας πνίγει η ανεργία, αλλά χρηματοδοτούμε με το φοιτητικό μας συνάλλαγμα, περίπου οκτακόσια ογδόντα εκατομμύρια (880.000.000) ευρώ το χρόνο, τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στο εξωτερικό! Αναγνωρίζουμε μη κρατικά πανεπιστήμια που λειτουργούν ακόμα και στα Βαλκάνια, αλλά δεν επιτρέπουμε την ίδρυσή τους στη χώρα μας!

Έβδομον, η Ελλάδα υπογράφοντας το 1999 και επαναβεβαιώνοντας το 2001 και το 2003 τη διακήρυξη της Μπολόνια, έχει αναλάβει απέναντι στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σημαντικές δεσμεύσεις σε πέντε θεματικές ενότητες με χρονικό όριο τον ερχόμενο Μάιο.

Σε ό,τι αφορά την πρώτη ενότητα, τη διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, οι υποχρεώσεις αφορούν κυρίως θέματα αξιολόγησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, πιστοποίηση των πανεπιστημιακών προγραμμάτων συμμετοχή των ιδρυμάτων σε δίκτυα διευρωπαϊκών προσεγγίσεων. Επείγει η θεσμοθέτηση εθνικού φορέα αξιολόγησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Δεύτερον, σε ό,τι αφορά στη δεύτερη θεματική ενότητα, η ευρωπαϊκή δέσμευση συνίσταται στην εφαρμογή από το 2005 δύο κύκλους σπουδών από τους οποίους ο πρώτος να είναι προπτυχιακός με τουλάχιστον τριετή διάρκεια και ο δεύτερος μεταπτυχιακός με διετή διάρκεια. Προϋπόθεση για την εφαρμογή αυτής της δέσμευσης είναι η νομοθετική ρύθμιση και αναδιάρθρωση των σπουδών.

Σε ό,τι αφορά την τρίτη θεματική ενότητα η Ελλάδα δεσμεύθηκε αφ’ ενός για την εφαρμογή από το 2005 του ευρωπαϊκού συστήματος μεταφοράς ακαδημαϊκών μονάδων και αφ’ ετέρου για την έκδοση από τα ιδρύματα συμπληρώματος του διπλώματος, DIPLOMA SUPPLEMENT.

Η τέταρτη θεματική ενότητα αφορά την κινητικότητα και την αναγνώριση των πτυχίων και η πέμπτη τα κοινά διευρωπαϊκά, διαπανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών για τα οποία έχει γίνει πρόσφατα νομοθετική ρύθμιση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτές είναι μόνο μερικές από τις αλήθειες που καλούμαστε να δούμε και να αντιμετωπίσουμε. Οι εκκρεμότητες, οι ανάγκες, τα αιτήματα της εποχής και της κοινωνίας σχετικά με την παιδεία είναι πολλά. Ως Κυβέρνηση έχουμε πλήρη ευθύνη για όλα και δεν ζητούμε, δεν δικαιούμαστε και δεν θέλουμε να μεταθέσουμε πουθενά αλλού τις υποχρεώσεις μας.

Ξεκινήσαμε, όπως ακριβώς είχαμε δεσμευθεί, από την κατάργηση των εξετάσεων στη Β’ λυκείου και τον περιορισμό των πανελλαδικά εξεταζομένων μαθημάτων της Γ’ λυκείου από τα εννιά στα έξι.

Προχωρήσαμε στην επίλυση σοβαρών εκκρεμοτήτων. Προετοιμάσαμε τα νομοσχέδια για τα αμέσως επόμενα μέτρα. Προγραμματίσαμε σημαντικές αυξήσεις πόρων για την παιδεία και τις υποδομές που έχει ανάγκη.

Υπογραμμίζω ότι στο νέο προϋπολογισμό μεγαλύτερες, απόλυτες αυξήσεις κρατικών

δαπανών δίνονται στην απασχόληση και την παιδεία. Και επιπλέον δαπάνες που ξεπερνούν το 10% του συνολικού προγράμματος δημοσίων επενδύσεων αφορούν και αυτές στην παιδεία. Η παιδεία ενισχύεται με δεσμεύσεις δαπανών σχεδόν εξήντα πέντε εκατομμύρια (65.000.000) ευρώ από το επιχειρησιακό πρόγραμμα «Κοινωνία της πληροφορίας» για προηγμένες τηλεματικές υπηρεσίες, επιμόρφωση εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων, εξοπλισμό και δικτύωση νέων σχολικών εργαστηρίων υπολογιστών. Επισημαίνω ότι ήδη έχει προγραμματιστεί και ξεκινά στις αμέσως επόμενες μέρες, ο εξοπλισμός νηπιαγωγείων, δημοτικών, γυμνασίων και λυκείων με ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Ενισχύουμε τις επενδύσεις στις νέες τεχνολογίες και στην έρευνα, ενθαρρύνουμε τη συνεργασία των ΑΕΙ με τα ερευνητικά κέντρα και τις επιχειρήσεις και ιδρύουμε Εθνική Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας για τη χάραξη ολοκληρωμένης πολιτικής στη λεωφόρο της γνώσης.

Για το συγκεκριμένο αντικείμενο τα Υπουργεία Ανάπτυξης και Παιδείας είναι σε στενή συνεργασία. Και βεβαίως θέλω να επαναλάβω τη δέσμευση σταδιακής αύξησης των κρατικών δαπανών για την παιδεία στο 5% μέσα στην τετραετία.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Όμως, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πρωταρχικής σημασίας για τη παιδεία είναι τα ζητήματα που απαιτούν μακρόπνοο σχεδιασμό, τα ζητήματα που αφορούν σε διαδικασίες, λειτουργίες, δομές, που δεν μπορεί επιτέλους να αλλάζουν ούτε από κυβέρνηση σε κυβέρνηση, αλλά ούτε και από Υπουργό σε Υπουργό.

Γνώμονας της πολιτικής μας είναι η ανταπόκριση του συστήματος στις εκπαιδευτικές ανάγκες της χώρας και του πολίτη με ορίζοντα εικοσαετίας. Στρατηγικές κατευθύνσεις, εναρμονισμένες με τις ευρωπαϊκές αρχές, συνοψίζονται στο τρίπτυχο: Ποιοτική εκπαίδευση, προσβάσιμη σε όλους, ανοικτή στην κοινωνία. Ειδικότερα, για τη σχολική εκπαίδευση επιδιώκουμε αναλυτικά προγράμματα σπουδών που ενσωματώνουν νέες γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες, αλλά και αξίες, ως απάντηση στο ερώτημα για την κοινωνία που επιδιώκουμε. Εκπαιδευτικό υλικό που δίνει έμφαση στην ηλεκτρονική εκπαίδευση και βιβλία ελκυστικά και χρηστικά. Παιδαγωγικές πρακτικές με έμφαση στην άμεση εμπειρία. Σύνδεση εκπαιδευτικών μονάδων με τον κόσμο της εργασίας. Λειτουργική διασύνδεση όλων των τομέων και βαθμίδων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Επαγγελματική καταξίωση των εκπαιδευτικών και νέα κουλτούρα, με υπέρβαση της δημοσιοϋπαλληλικής νοοτροπίας. Βασικός στόχος για τη σχολική εκπαίδευση είναι η μείωση της διαρροής μαθητών, που μπορεί να επιτευχθεί όταν το σχολείο γίνεται ελκυστικότερο. Βασική παράμετρος αυτής της προσπάθειας είναι η ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου σε όλες τις πτυχές και τις διαδικασίες του. Σε ό,τι αφορά στην επαγγελματική κατάρτιση, πιστεύω ότι ο τομέας αυτός αποκτά πια όλα τα χαρακτηριστικά της διά βίου κατάρτισης και απαιτεί ευέλικτα προγράμματα. Δίνουμε άμεση προτεραιότητα στον εκσυγχρονισμό των δομών και των προγραμμάτων σπουδών, ώστε να αντανακλούν τις ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας και της αγοράς εργασίας, όχι μόνο στο σήμερα αλλά και στο μέλλον. Δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοποίηση της ηλεκτρονικής τεχνολογίας στη μάθηση. Στη δημιουργία όρων και προϋποθέσεων που να ευνοούν τη μάθηση σε χώρους εργασίας. Μαθητεία, εξειδίκευση. Διάλυση ανάμεσα σε επιχειρήσεις και φορείς κατάρτισης. Στη δημιουργία νέων δομών ανάμεσα στην επαγγελματική κατάρτιση, τη γενική εκπαίδευση και την ανώτατη εκπαίδευση. Σε στοχευμένες πολιτικές κατάρτισης για τις μειονεκτούσες ομάδες του πληθυσμού, με σκοπό την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Στη μέτρηση και την αξιολόγηση των επιδόσεων μονάδων και συστημάτων κατάρτισης σε όλες τις πτυχές τους.

Σε ό,τι αφορά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, πρώτο στην ατζέντα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, τίθεται το ζήτημα της ποιότητας. Κατευθυντήριες γραμμές είναι η συνάρτηση των σπουδών με τις ανάγκες των ευρωπαϊκών κοινωνιών και οικονομιών, η αναγνώριση σπουδών και προσόντων σε πλαίσια διαφάνειας και εμπιστοσύνης, η διασύνδεση με κέντρα έρευνας και δυναμικές επιχειρήσεις, η ουσιαστικότερη παρουσία στην ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών, συνεργασία ιδρυμάτων σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και η συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα (κινητικότητα, ανταλλαγές φοιτητών, καθηγητών, ερευνητών).

Η έμφαση, όχι μόνο στη διδασκαλία αλλά και στην έρευνα και στην παραγωγή καινοτόμων γνώσεων που είναι βασικοί παράγοντες οικονομικού δυναμισμού.

Σε ό,τι αφορά τη διά βίου εκπαίδευση, βασικοί στόχοι είναι η ενεργός συμμετοχή όλων των πολιτών στη μάθηση. Προσωπική ολοκλήρωση. Η κοινωνική ένταξη και η επαγγελματική ανέλιξη. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε νέες κατηγορίες ικανοτήτων, ιδίως μάλιστα στην τεχνολογία, την ψηφιακή παιδεία, την επιχειρηματικότητα, τις ξένες γλώσσες, τις κοινωνικές δεξιότητες, στη θέσπιση καινοτόμων παιδαγωγικών μεθόδων και τη μετατόπιση της έμφασης από τις γνώσεις στις ικανότητες, από τη διδασκαλία στη μάθηση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αντιλαμβάνομαι ότι ίσως να μη συμφωνούμε όλοι σε όλα. Πιστεύω, όμως, ότι μπορούμε σήμερα να ξεκινήσουμε έναν εθνικό διάλογο, ένα νέο εθνικό διάλογο για την παιδεία. Μπορούμε να συνθέσουμε γόνιμα τις όποιες

διαφορετικές απόψεις και να καταλήξουμε, ελπίζω, σε κοινές θέσεις για τα πιο πολλά και πάντως για τα πιο σοβαρά από αυτά.

Η παιδεία απαιτεί διαρκή δημόσιο διάλογο, όπως αρμόζει σε μια χώρα που θέλει να είναι στην πρώτη γραμμή της Ευρώπης. Σε κάθε περίπτωση, ο διάλογος αποτελεί θετικό στοιχείο στον πολιτικό πολιτισμό και την αναβάθμιση της ποιότητας της δημοκρατίας μας. Σίγουρα, όμως, αυτήν τη φορά –και αυτός είναι ο σκοπός μας– οφείλουμε να επιδιώξουμε κάτι παραπάνω: Διάλογο για ουσιαστικές παρεμβάσεις, αναμόρφωση, ανασχεδιασμό, μεταρρυθμίσεις σε όλα τα επίπεδα και όλη την έκταση της ελληνικής παιδείας. Διάλογο με χρονοδιαγράμματα και αποτελεσματικές διαδικασίες. Διάλογο αποτελεσμάτων. Διάλογο με πρόθεση συνεννόησης, συνένωσης δυνάμεων.

Κανένας δεν έχει λόγο για δογματικές εμμονές. Γι' αυτό θέλω να υπογραμμίσω ότι είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε κάθε συμπληρωματική, βελτιωτική όποια άλλη πρόταση, τόσο από τα πολιτικά κόμματα όσο και από τους φορείς της εκπαιδευτικής κοινότητας τόσο για το περιεχόμενο των σπουδών όσο και για τα ζητήματα των εκπαιδευτικών, που ασφαλώς είναι και πολλά και σοβαρά. Θέλουμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μία πολιτική για την παιδεία να είναι όχι απλά κυβερνητική πολιτική, αλλά εθνική πολιτική για την παιδεία. Παιδεία και πολιτισμός είναι εθνικό κεφάλαιο.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Εκκινούμε από τη θέση ότι στο διάλογο αυτό θέλουμε τη συμμετοχή όλων των πολιτικών δυνάμεων και εκπροσώπων από ολόκληρη την εκπαιδευτική κοινότητα. Για το σκοπό αυτόν είχαμε καταθέσει δύο φορές στο παρελθόν πρόταση νόμου για τη σύσταση διακομματικής επιτροπής και ειδικής εθνικής επιτροπής παιδείας. Λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα και τις διατυπωμένες θέσεις της Αντιπολίτευσης ως πρώτο δείγμα σύνθεσης απόψεων προτείνουμε να αξιοποιήσουμε την Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων της Βουλής, το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, το οποίο θα χρησιμοποιήσουμε ως συμβουλευτικό όργανο, αλλά και βέβαια ειδικούς εμπειρογνώμονες και συνεργάτες που θα ορίζονται από το Εθνικό Συμβούλιο για να διεκπεραιώσουν συγκεκριμένο έργο σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Αναλυτικότερα, θέλουμε όπως είχαμε δεσμευτεί τη συμμετοχή εκπροσώπων ολόκληρης της εκπαιδευτικής κοινότητας. Θεωρούμε επιβεβλημένη την έμπρακτη αναβάθμιση του ρόλου αλλά και τη διασφάλιση της λειτουργικότητας και της αποτελεσματικότητας του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας, όπως επίσης και τη διαμόρφωση μίας ουσιαστικής διασύνδεσής του με τη Βουλή. Θέλουμε, όπως ακριβώς είχαμε δεσμευτεί, να συμμετέχουν στο διάλογο αυτόν όλες οι πολιτικές δυνάμεις. Για το σκοπό αυτό προτείνουμε στενή συνεργασία του Εθνικού Συμβουλίου με την Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων της Βουλής. Η συμμετοχή, η σύμπραξη των πολιτικών δυνάμεων μπορεί να υλοποιείται με τον πιο επίσημο τρόπο στο πλαίσιο του Κοινοβουλίου. Έτσι άλλωστε αναβαθμίζουμε και στην πράξη το ρόλο του Βουλευτή.

Σε ό,τι αφορά στις προτεραιότητες και τα χρονοδιαγράμματα, σ' ένα μεγάλο βαθμό υπαγορεύονται εκ των πραγμάτων. Πριν από όλα είναι τα θέματα για τα οποία έχουμε αναλάβει δεσμεύσεις απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για όλα αυτά η πρώτη φάση του διαλόγου είναι ανάγκη να ολοκληρωθεί έως τους πρώτους μήνες του 2005, ούτως ώστε μέχρι το Μάιο που θα γίνει η συνάντηση των Υπουργών Παιδείας των χωρών που υπέγραψαν την Διακήρυξη της Μπολόνια να έχουμε κάνει συγκεκριμένα βήματα σε ό,τι έχει δεσμευτεί η χώρα. Η πρώτη, λοιπόν, ενότητα αφορά την προσαρμογή του εκπαιδευτικού μας συστήματος στα δεδομένα και τις τάσεις που αναπτύσσονται διεθνώς και ειδικότερα στις δεσμεύσεις που έχουμε αναλάβει απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η δεύτερη ενότητα αφορά τα πολλά, τα μεγάλα ζητήματα που όλοι αναγνωρίζουν.

Έχουμε αναπτύξει τις θέσεις μας με υπευθυνότητα. Προτείνουμε να θέσουμε σε εθνική συζήτηση τους εξής οκτώ άξονες: Πρώτον τη θέσπιση γενικών αρχών λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να διασφαλίζεται η σταθερότητα αλλά και η ευελιξία του, η ανάπτυξη πρωτοβουλιών και αυτενέργειας, η παιδευτική αυτονομία κάθε βαθμίδας της εκπαίδευσης. Δεύτερον τις αλλαγές στον προσανατολισμό των δύο πρώτων βαθμίδων στη σχολική εκπαίδευση και ιδίως σε ό,τι αφορά την έμφαση που πρέπει να δώσουμε στην ανθρωπιστική παιδεία, τη δημιουργική μάθηση, την εισαγωγή της πληροφορικής και των δικτύων. Τρίτον τον τρόπο με τον οποίο θα προχωρήσουμε στην επέκταση της υποχρεωτικής φοίτησης από τα εννέα στα δώδεκα χρόνια. Τέταρτον την ουσιαστική ενίσχυση της αυτοτέλειας των πανεπιστημίων, την απαλλαγή τους από την γραφειοκρατία και την αναβάθμιση των σπουδών. Σημειώνω ότι η οικονομική αυτοτέλεια των ιδρυμάτων δεν μπορεί παρά να έχει άμεση σχέση με την ικανοποίηση των στόχων που θα έχουν τεθεί ως βάση σε μία –ας το πούμε έτσι– προγραμματική συμφωνία ανάμεσα στο κράτος και τα ιδρύματα. Πέμπτον την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου σε όλες τις βαθμίδες, την αξιολόγηση μαθητών, σπουδαστών, φοιτητών, σχολικών μονάδων. Έκτον τα ζητήματα που αφορούν τη δια βίου εκπαίδευση αλλά και την αξιοποίηση της ανοικτής και εξ

αποστάσεως εκπαίδευσης. Έβδομον τη σύνδεση της εκπαίδευσης με κορυφαίες επιλογές στη σύγχρονη κοινωνία και τη νέα οικονομία, με την προώθηση της έρευνας στην παραγωγική διαδικασία, την αγορά εργασίας, την εξασφάλιση καλύτερων δυνατοτήτων για όλους.

Υγδοο τον τρόπο με τον οποίο θα κάνουμε την πατρίδα μας κέντρο παιδείας και πολιτισμού για ολόκληρη τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο. Υπογραμμίζω ότι ανάμεσα στα άλλα για το σκοπό αυτό έχουμε ήδη προετοιμάσει νομοσχέδιο για την ίδρυση δημόσιου διεθνούς πανεπιστημίου με έδρα τη Θεσσαλονίκη, που θα δέχεται φοιτητές κυρίως από βαλκανικές και μεσογειακές χώρες, αλλά και από κοινοτικές χώρες.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Το πανεπιστήμιο αυτό σχεδιάζεται με βάση τα υψηλότερα διεθνή πρότυπα, ώστε να αναγνωρίζεται για την ποιότητά του σε όλο τον κόσμο.

Επιδιώξή μας είναι να δοθεί η ευκαιρία σε νέες και νέους άλλων χωρών αλλά ιδίως των γειτονικών χωρών, να επωφεληθούν από υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικές υπηρεσίες πολύ κοντά στη χώρα τους, γεγονός που θα δημιουργήσει και στενότερους επιστημονικούς δεσμούς αλλά και ευρύτερη συνεργασία στην περιοχή.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι προφανές ότι παραμένει σε εκκρεμότητα και η προοπτική ίδρυσης μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων στη χώρα μας, πρακτική που συνδέεται πρώτον με την ανάγκη συγκράτησης της φοιτητικής μετανάστευσης, δεύτερον με το στόχο να γίνει η Ελλάδα κέντρο παιδείας για την ευρύτερη περιοχή, τρίτον με τις τάσεις που ήδη αναπτύσσονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βεβαίως -θέλω να το υπογραμμίσω- η εκπαιδευτική πολιτική είναι συμπληρωματική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι Υπουργοί Παιδείας των είκοσι πέντε χωρών μπορούν να διαμορφώνουν κοινές πολιτικές μόνο με ομοφωνία.

Το ερώτημα είναι: Στη χώρα μας τι θέλουμε να κάνουμε; Θα διαμορφώσουμε και εμείς νομικό πλαίσιο για την ίδρυση και λειτουργία στο πλαίσιο του Συντάγματος και υπό την εποπτεία του κράτους μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων ή θα αφήσουμε να επικρατήσουν καταστάσεις που δημιουργούν τον κίνδυνο ενός ακόμα άναρχου πεδίου, όπως έγινε με το ραδιοτηλεοπτικό;

Έχουμε δεσμευθεί, ιδίως στο σημείο αυτό, να κάνουμε μία νέα αρχή. Και η αρχή αυτή πρέπει να γίνει από όλους μαζί. Ας διαμορφώσουμε με οδηγό και βάση το Σύνταγμα ένα καθαρό νομικό πλαίσιο που θα ορίζει σήμερα εκείνα που έρχονται αύριο, αντί να αναζητούμε αύριο πώς να τακτοποιήσουμε εκκρεμότητες που θα έχουμε αφήσει σήμερα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Περιορίζομαι να προσθέσω ένα μόνο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η εκπαίδευση σε κάθε επίπεδο, από όποιον φορέα και αν παρέχεται, δεν μπορεί παρά να υπόκειται στο σύστημα πιστοποίησης ελέγχου και αξιολόγησης που ισχύει για τη δημόσια εκπαίδευση. Για λόγους αποτελεσματικότητας και συστηματοποίησης των εργασιών θεωρώ ότι κατ' αρχήν το χρονοδιάγραμμα αυτού του διαλόγου θα πρέπει να εκτείνεται μέχρι το καλοκαίρι του 2005.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πολλές φορές έχω πει ότι βασικός άξονας της στρατηγικής μας για την Ελλάδα του 2010, ότι πρώτη επιλογή μας είναι η επένδυση στην παιδεία και τον πολιτισμό στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Δεν έχουμε περιθώρια χαμένων ευκαιριών, δεν έχουμε καιρό για χάσιμο. Είναι η ώρα να αποφασίσουμε αν θέλουμε τα παιδιά μας να παίρνουν πτυχία και να τα κρεμάνε στο ράφι ή να αποκτούν τα εφόδια που χρειάζονται για να πετύχουν στη ζωή τους. Είναι η ώρα να αποφασίσουμε αν θέλουμε πολίτες παθητικούς και αποπλισμένους ή πολίτες εφοδιασμένους με δεξιότητες, κοινωνικά ενεργούς και ισχυρούς. Είναι η ώρα να αποφασίσουμε αν θέλουμε να αφήσουμε την Ελλάδα αιχμάλωτη στο συντηρητισμό και τους δογματισμούς του παρελθόντος ή να κάνουμε την πατρίδα μας κέντρο εκπαίδευσης για ολόκληρη την ευρύτερη περιοχή, κέντρο παιδείας πολιτισμού, κέντρο προσφοράς υπηρεσιών στον άνθρωπο.

Βεβαίως η παιδεία δεν παρέχει λύσεις για όλα τα προβλήματα. Χωρίς, όμως, σύγχρονη παιδεία, χωρίς εκπαιδευτικό σύστημα μακράς πνοής δεν μπορεί να υπάρξει λύση σε κανένα πρόβλημα. Εάν δεν πετύχουμε, εάν δεν επιταχύνουμε, εάν δεν υπερνικήσουμε τη στασιμότητα, εάν δεν στηρίξουμε μία εκπαιδευτική πολιτική με διάρκεια, εάν δεν οδηγήσουμε την παιδεία μας στο μέλλον θα είμαστε υπόλογοι στις επόμενες γενιές, στα παιδιά μας και στα παιδιά των παιδιών μας.

Η διαπίστωση είναι, πιστεύω, κοινή. Είτε θα επενδύσουμε στην παιδεία και τον πολιτισμό είτε θα χάσουμε τον προσανατολισμό μας και τη δυνατότητα να κερδίσουμε τη νέα εποχή.

Και αυτό -επιτρέψτε μου να πω, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι- δεν είναι δικαίωμά μας. Είναι υποχρέωσή μας να κοιτάξουμε όλοι μαζί μπροστά, να κινηθούμε πιο γρήγορα και πιο τολμηρά, να κινηθούμε με την αυτοπεποίθηση και τη δύναμη που δίνουν οι δεξιότητες και η γνώση, η παιδεία και ο πολιτισμός. Να βγούμε δυνατά στη νέα εποχή, με εμπιστοσύνη στους νέους ανθρώπους, στις νέες και τους νέους

μας, με σιγουριά και αισιοδοξία για το αύριο, με την απόφαση εμείς να δημιουργήσουμε παιδεία, εμείς να δημιουργήσουμε πολιτισμό σ' αυτόν τον τόπο. Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

(Όρθιοι οι Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας χειροκροτούν ζωηρά και παρατεταμένα)
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει ο Αρχηγός της Αξιωματικής

Αντιπολίτευσης και Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, κ. Γεώργιος Παπανδρέου.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Πρόεδρος του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος): Αγαπητοί συνάδελφοι, φίλες και φίλοι, μετά από οκτώ μήνες διακυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας, νομίζω πως όλοι καταλαβαίνουμε γιατί ζητά σήμερα η Νέα Δημοκρατία την προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση για την παιδεία.

Παρά τα επτά χρόνια εκπαίδευσης στην αντιπολίτευση, νομίζω κατανοήσατε ότι χρειάζεται να ξανακαθίσετε στα σχολικά θρανία για να μπορέσετε να κυβερνήσετε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

Μιλάτε για τη δια βίου εκπαίδευση, μιλάτε για τον εθνικό διάλογο. Εγώ θέλω να σας ρωτήσω -επειδή χειροκροτήσατε θερμά τον Αρχηγό σας- ποια ήταν η συγκεκριμένη πρόταση, ποιες ήταν οι καινοτομίες, ποιο ήταν το πρόγραμμα; Ήταν σκέτα ευχολόγια. Ήταν και πάλι ένας προεκλογικός λόγος, οκτώ μήνες αφού έχετε αναλάβει την Κυβέρνηση.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

Διαφωνούμε για την ποιότητα στην παιδεία; Διαφωνούμε για την ευρωπαϊκή μας παρουσία; Κυβέρνηση είσαστε. Περίμενα πολύ πιο συγκεκριμένα, διότι εμείς είμαστε έτοιμοι να κάνουμε διάλογο. Αλλά επί ποίων προτάσεων; Τσως όμως καταλαβαίνω το λόγο που ζητάτε το διάλογο. Διότι ίσως μέσα από το διάλογο να μπορέσουμε εμείς να σας φωτίσουμε για το τι πρέπει να κάνετε στην παιδεία.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΕΒΕΡΤ: Εδώ γελάνε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Πρόεδρος του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος): Αγαπητοί συνάδελφοι, οκτώ μήνες μόνο ρητορικά ερωτήματα ακούμε για την παιδεία. Βλέπουμε και κάποιες πράξεις, τις οποίες θα σχολιάσω. Δεν θα μπω, όμως, εγώ σε λεπτομερή αξιολόγηση των παλαιότερων ετών, ούτε των τελευταίων μηνών, διότι πρέπει να πάμε μπροστά, διότι είναι μια νέα εποχή.

Σπαταλήσατε, όμως, και αυτούς τους οκτώ μήνες χωρίς διάλογο για την παιδεία, για την οποία από την πρώτη στιγμή στις προγραμματικές δηλώσεις εμείς είπαμε να γίνει διάλογος. Με ενέργειες δικές σας, που σαφώς δεν είχαν καμία σχέση με το πνεύμα του διαλόγου, εν μια νυκτί αντικαταστήσατε όλα τα στελέχη στο χώρο της παιδείας με κομματικά στελέχη της ΔΑΚΕ. Και βεβαίως πήρατε και άλλα μέτρα χωρίς ουσιαστικό διάλογο: από τις αλλαγές στις εξετάσεις -ένα πολύ ευαίσθητο ζήτημα- μέχρι και άλλα ζητήματα.

Αλλά δεν έχετε σπαταλήσει την αξιοπιστία σας μόνο στο θέμα της παιδείας, έχετε σπαταλήσει την αξιοπιστία σας και σε πολύ μεγαλύτερα θέματα. Ένα τεράστιο διπλωματικό κεφάλαιο, οικονομικό κεφάλαιο, κεφάλαιο κύρους σε διεθνές επίπεδο. Και αυτό έχει άμεση σχέση με την παιδεία, διότι αν μιλάμε για το 5% του ΑΕΠ, χρειάζεται να διαμορφώσουμε ένα κλίμα κι ένα περιβάλλον ασφαλείας γύρω από τη χώρα μας, ώστε να μπορούμε το μέρισμα ειρήνης να το επενδύσουμε στο νέο άνθρωπο, στο σχολείο, στην υγεία, στην παιδεία. Και βεβαίως η πρόσφατη απόφαση της Κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών είναι όχι μόνο καταδικαστέα, αλλά είναι μονομερής απόφαση, είναι λανθασμένη και απαράδεκτη και πρέπει από κοινού να αντιμετωπίσουμε αυτήν την εξέλιξη.

Έχουμε την εικόνα μιας Κυβέρνησης χωρίς πυξίδα, χωρίς στρατηγική, χωρίς στόχους. Είχα προειδοποιήσει πριν από αρκετό καιρό ότι η Κυβέρνηση Καραμανλή θα ταλαντεύεται μεταξύ της όξυνσης και της παραίτησης. Ήδη από τη συζήτηση για τις προγραμματικές δηλώσεις ήμασταν έτοιμοι για να συνεννοηθούμε και στα εξωτερικά. Αλλά μέσα σε ποιο πλαίσιο; Είχαμε ένα μεγάλο κεφάλαιο πρωτοβουλιών στα Βαλκάνια. Μας ρωτούσαν πριν κάνουν οποιαδήποτε ενέργεια στα Βαλκάνια, όχι μόνο οι Αμερικανοί, αλλά και οι Ευρωπαίοι, οι πάντες. Αυτό ήταν το κύρος μας. Είχαμε πάρει πρωτοβουλίες για την ευρωπαϊκή προοπτική των Βαλκανίων. Είχαμε βάλει την Κύπρο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Είχαμε ένα κύρος, λοιπόν, με το οποίο οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ ανέδειξαν την Ελλάδα ως παράγοντα ασφαλείας και επίλυσης των προβλημάτων, σταθερότητας και ανάπτυξης της περιοχής των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Η εγκατάλειψη μεγάλων θεμάτων, όπως το Ελσίνκι, η έλλειψη μιας καθαρής στρατηγικής που φαίνεται από τους ίδιους τους διπλωμάτες που ζητούν εναγωνίως οδηγίες για το ποια πρέπει να είναι η θέση της χώρας μας στα ευρωτουρκικά ενόψει του Δεκεμβρίου, δείχνει ακριβώς αυτήν την απουσία.

Θέλω να ξεκαθαρίσω ότι στο θέμα της συναίνεσης έχουμε την ευθύνη ως πολιτικές δυνάμεις της χώρας -αι εγώ την αναλαμβάνω την ευθύνη αυτή- να υπερασπιστούμε τα εθνικά συμφέροντα, χωρίς να υπολογίσουμε το πολιτικό ή το κομματικό κόστος.

Αυτός ήταν ο στόχος και των οκτώ μηνών στην Αντιπολίτευση, ο δικός μου και του

κινήματός μας. Αντιπολίτευση αξιόπιστη, προγραμματική, με προτάσεις και ιδέες, όχι στείρα και τυφλή.

Αυτό, εάν το συγκρίνουμε με τη δική σας αντιπολιτευτική τακτική, κύριε Καραμανλή, όταν ήμασταν κυβέρνηση, είναι το άσπρο με το μαύρο. Δεν έχετε παρά να ξαναδιαβάσετε τις δηλώσεις που κάνατε και εσείς και σημαντικά σας στελέχη, όταν εμείς πετύχαμε το Ελσίνκι το 1999 και προσπαθήσατε να αποδομήσετε τη στρατηγική που ακολουθήσαμε, τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που είχαμε πετύχει. Ευτυχώς για τα συμφέροντα της χώρας μας, δυστυχώς για εσάς, δεν επαληθευτήκατε σ' αυτά τα οποία προβλέπατε. Αυτή είναι η διαφορετική ποιότητα της αντιπολίτευσής μας.

Για εμάς, όμως, η συναίνεση δεν σημαίνει λευκή επιταγή. Εμείς θέλουμε να ξέρουμε ποια είναι η στρατηγική σας, ποιοι είναι οι στόχοι σας, είτε στην παιδεία είτε στην οικονομία είτε στην εξωτερική πολιτική. Και αυτά δεν τα γνωρίζουμε.

Αντιθέτως, εισπράττουμε καθημερινά απλώς την αντιπολίτευση προς την Αντιπολίτευση, χωρίς ο κόσμος, ο λαός, ο πολίτης να καταλαβαίνει γιατί δεν ασχολείσθε με τα πραγματικά προβλήματα που έχει.

Για το λόγο αυτό σας ζητώ να προχωρήσουμε άμεσα σε προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση, για να διαμορφώσουμε στην εξωτερική πολιτική από κοινού τους άξονες στρατηγικής που πρέπει να ακολουθήσουμε, ιδιαίτερα στο θέμα των Σκοπίων. Να μας πείτε τις θέσεις σας, να ακούσετε τις δικές μας προτάσεις και να συνθέσουμε την τακτική και τη στρατηγική από κοινού.

Και βέβαια, πιστεύω ότι πρέπει σύντομα να ακολουθήσει Συμβούλιο Αρχηγών υπό την Προεδρία του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Στεφανόπουλου, διότι αυτό το θέμα ειδικότερα είχε γίνει αντικείμενο παρόμοιας συζήτησης πριν από πολλά χρόνια από τους τότε Αρχηγούς των κομμάτων.

Θέλω να τονίσω ότι οι εξελίξεις στα Βαλκάνια το 2005 θα είναι ιδιαίτερα σημαντικές και κρίσιμες για τη χώρα μας, για τη σταθερότητα και την ασφάλεια της περιοχής. Δεν χωρούν ούτε επικοινωνιακά τρικ, ούτε μικροκομματικές σκοπιμότητες. Θα πρέπει όλοι μας να ασχοληθούμε σοβαρά με τα θέματα αυτά.

Θέλω, όμως, να μπω στο θέμα της παιδείας. Γυρίζοντας τον κόσμο, έχω πειστεί ότι μακροπρόθεσμα θέλουμε μία Ελλάδα, όχι απλώς ισχυρή, αλλά θέλουμε τον Έλληνα πολίτη ισότιμο στον κόσμο. Και για να το κάνουμε αυτό, χρειάζεται να επενδύσουμε στην παιδεία, στον άνθρωπο, στη γνώση, διότι αυτή αποτελεί τελικά την καλύτερη ασπίδα, την καλύτερη προετοιμασία, τον καλύτερο εξοπλισμό για να αντιμετωπίσουμε ένα κόσμο που αλλάζει ραγδαία.

Τεχνολογία που φέρνει συνεχώς επαναστάσεις, επικοινωνία που μας φέρνει συνεχώς νέες ιδέες και κοντύτερα τον ένα στον άλλον και που προκαλεί να αναλύσουμε, να κρίνουμε, να αξιολογήσουμε, να συνθέσουμε και να δημιουργήσουμε.

Για να μπορεί να πετύχει, να επιβιώσει σήμερα ένα έθνος, είναι καθοριστική η παιδεία που δίνει στους πολίτες του. Είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για την πρόοδο της χώρας. Για τον κάθε πολίτη, για την κάθε οικογένεια σε μια εποχή ανασφάλειας, η παιδεία αποτελεί την καλύτερη ασφάλεια, την καλύτερη εγγύηση για την ισότιμη συμμετοχή, για δουλειά, για δημιουργική και ευτυχισμένη ζωή. Στη σύγχρονη οικονομία πρώτη ύλη γίνεται η πληροφορία και η γνώση, και η παραγωγή αγαθών και προϊόντων γίνεται από το εργαλείο το οποίο λέγεται ανθρώπινο μυαλό. Σε μία κοινωνία των πληροφοριών, των διαδικτύων, των εικόνων, των τηλεοπτικών και ηλεκτρονικών μέσων, των μεγάλων αλλαγών και προκλήσεων που θα αντιμετωπίζει ο κάθε νέος, ο κάθε πολίτης μπροστά του σ' αυτό το διάβα της ζωής του, πρέπει η παιδεία να δώσει τα εφόδια, ώστε να μπορεί να κρίνει ο ίδιος, πέραν των νόμων, πέραν των αρχών, πέραν των τειχών που θα ήθελε κανείς να βάλει για να προστατεύσει μία κοινωνία. Δεν υπάρχουν πια αυτά. Δεν υπάρχουν τα τείχη που θα προστατεύσουν τον πολίτη ή την κοινωνία. Θα πρέπει ο ίδιος να έχει τη γνώση, τα εφόδια να μπορεί να κάνει σωστές επιλογές στη ζωή του και να είναι η γνώση θεσμοφύλακας των δημοκρατικών μας αξιών και ελευθεριών.

Πράγματι η παιδεία δημιουργεί αξίες, καλλιεργεί τον άνθρωπο, του δίνει τη δυνατότητα να διαχειριστεί τις ελευθερίες του σωστά, αλλά και να διαμορφώσει μια κοινωνία πραγματικής αλληλεγγύης και συνοχής. Αυτή πρέπει να είναι η παιδεία μας. Αλλά στο ερώτημα αν είναι ικανοποιημένη η ελληνική οικογένεια για τα θέματα της παιδείας, πρέπει να πούμε μάλλον όχι. Όχι ότι δεν έχουν γίνει πολλά, ότι δεν έχουμε επενδύσει πολλά, αλλά δεν θα μπω σε αυτούς τους απολογισμούς. Πρέπει να κοιτάξουμε μπροστά. Η δική μου πείρα με έχει διδάξει ότι, αν θέλουμε να κάνουμε αλλαγές, πρέπει να δούμε πώς την ίδια την κοινωνία θα τη βάλουμε να συμμετέχει στη διαχείριση, στη διαμόρφωση των προτεραιοτήτων του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Θα σας αναδείξω μερικά θέματα, τα οποία ως παραδείγματα δείχνουν τη λαθεμένη πορεία σας, αλλά και το πού πρέπει να πάμε. Πρώτα απ' όλα, το πρόβλημα των μετεγγραφών. Δεν θα μπω στο συγκεκριμένο ζήτημα. Ουσιαστικά, χωρίς συστηματική μελέτη υπήρξε ένας νέος νόμος. Είμαι σίγουρος ότι δεν θα λύσει το πρόβλημα.

Βιασύνη και εδω. Πρέπει να δούμε το θέμα των μετεγγραφών μέσα από μία τελείως

άλλη λογική. Η κινητικότητα στην παιδεία, είναι κάτι που πρέπει να επιδιώκεται. Η κινητικότητα σημαίνει να μπορώ εγώ να επιλέγω. να ξεκινήσω από ένα πανεπιστήμιο και να πάω σ' ένα άλλο, να ξεκινήσω σ' ένα τμήμα και να πάω σε ένα διαφορετικό, να ξεκινήσω σε μία χώρα και να πάω σε μία άλλη χώρα, για να έχω τον ακαδημαϊκό πλούτο, τη δυνατότητα να εξελιχθώ, τη δυνατότητα να έχω ελεύθερες επιλογές. Αυτή θα πρέπει να είναι η πολιτική μας.

Βεβαίως, υπάρχουν κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα κάποιων οικογενειών. Τότε θα πρέπει να έρθει η πολιτεία, όπως ξεκινήσαμε εμείς σε προηγούμενη φάση, να χρηματοδοτήσει αυτόν που δεν έχει τα μέσα για να σπουδάσει σε κάποιο πανεπιστήμιο στο οποίο έχει μπει, είτε εντός της περιοχής όπου ζει, είτε σε μια άλλη περιοχή. Η λογική αυτή δεν είναι κάτι καινούργιο. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε συστήματα, όπως τα σκανδιναβικά, όπου υπάρχουν βοήθειες, δάνεια, τα οποία μετά πληρώνονται μέσω του φορολογικού συστήματος, τα οποία βεβαίως διασφαλίζουν την ισότητα ευκαιριών όλων των παιδιών και δεν επιβαρύνουν τον εργαζόμενο εάν δεν βρει δουλειά, διότι απαλλάσσεται των ευθυνών του.

Το δεύτερο παράδειγμα είναι η πρόσφατη ανακοίνωση για την αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών, πάλι χωρίς ιδιαίτερη μελέτη. Προσωπικά είμαι υπέρ του να βοηθήσουμε για τη γνώση των Αρχαίων Ελληνικών.

Φοβάμαι όμως ότι έχουμε και πάλι εδώ ένα λάθος. Δεν αρκεί ή θα έλεγα μπορεί να έχει και αντίθετα αποτελέσματα, απλώς να αυξήσουμε τις ώρες.

Εσείς ο ίδιος, κύριε Πρωθυπουργέ, μιλήσατε για τον υπερβολικό φόρτο ωρών στα παιδιά. Η αλλαγή πρέπει να είναι στον τρόπο που διδάσκονται τα Αρχαία και στον τρόπο που προσεγγίζουμε τα μαθήματα γενικότερα και την παράδοσή μας.

Η στάση μιας αρχαιολατρείας που είναι σχεδόν ειδωλολατρική απέναντι στην παράδοσή μας, δεν μας βοηθά, δηλαδή το να μαθαίνουμε απλώς απέξω κάποιες λέξεις, κάποιους όρους, κάποιους στίχους. Δεν θέλουμε τον νέο μας να γίνει ένα λεξικό ελληνικής γλώσσας. Θέλουμε να γίνει συγγραφέας της ιστορίας του, του μύθου του, της ίδιας της ζωής του. Άρα να μαθαίνουν τι λέει ο Πλάτωνας, τι λέει ο Αριστοτέλης, τι λέει ο Σωκράτης. Τότε και οι λέξεις θα αποκτήσουν πραγματικό νόημα.

Εμείς φοβάμαι έχουμε εξορίσει τους αρχαίους μας Έλληνες, έχουν μεταναστεύσει στην Ευρώπη, στην Αμερική και αλλού. Το μόνο παρήγορο είναι ότι εκεί τους έχουν δώσει να σηκώνουν τις σημαίες τους οι αρχαίοι ημών πρόγονοι.

Το τρίτο παράδειγμα, ένα από τα πρώτα μελετήματα και μελήματά σας ήταν, όπως είδα, να αλλάξετε τον τρόπο αξιολόγησης ή μάλλον την εξέλιξη των μελών ΔΕΠ.

Νομίζω ότι είναι πια παράλογο εμείς στη Βουλή να νομοθετούμε για τον τρόπο εξέλιξης μελών ΔΕΠ στα πανεπιστήμια. Είμαστε εμείς ειδικοί σ' αυτό το θέμα; Αυτό απλώς αναδεικνύει ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα της αυτονομίας των πανεπιστημίων.

Πιστεύω ότι πρέπει να αυτονομήσουμε πλήρως τα πανεπιστήμια. Να υπάρξει πλήρης αυτονομία. Να κάνουν τις δικές τους επιλογές, τα δικά τους τμήματα που θέλουν, να διαμορφώσουν τα δικά τους πτυχία. Και εμείς δύο εργαλεία να κρατήσουμε στα χέρια μας ως κράτος, ως επιτελικό πια κράτος: Τον τρόπο χρηματοδότησης και την αξιολόγηση και πιστοποίηση. Με αυτό τον τρόπο, θα φύγει πλήρως η γραφειοκρατία.

Δεν θα ασχολείται το Υπουργείο Παιδείας για το ποιος είναι ο οδηγός του πρυτανειως, πότε θα πάρει εκπαιδευτική άδεια ο Χ, Ψ, Ω καθηγητής, ποια τμήματα θα πρέπει να διαμορφωθούν. Αυτό το οποίο το ελληνικό κράτος θα κάνει είναι να

αξιολογεί αν το αποτέλεσμα των πανεπιστημίων είναι θετικό και να γνωρίζει ο ελληνικός λαός, να γνωρίζει ο φοιτητής, να γνωρίζει ο νέος, τι ακριβώς απόδοση έχει το κάθε τμήμα και το κάθε πανεπιστήμιο, πόση σημασία έχει στην αγορά, πόση σημασία έχει στο να δώσει αξίες, πόση σημασία έχει στον ακαδημαϊκό χώρο. Και

μπορούμε να το κάνουμε αυτό με έναν εύκολο τρόπο, δίνοντας ουσιαστικά τη χρηματοδότηση στον ίδιο το φοιτητή, να κάνει δηλαδή την επιλογή του ο φοιτητής για το πού θέλει να πάει. Να αποφασίζουν αυτόνομα τα πανεπιστήμια. Να

αποδεσμεύσουμε τις εξετάσεις από τα σχολεία. Αυτόνομα τα πανεπιστήμια να μπορούν να αποφασίζουν με το δικό τους τρόπο το πώς θα επιλέγουν τους φοιτητές τους.

Πιστεύω επίσης ότι δεν πρέπει η επιλογή αυτή να γίνεται σε τμήμα. Εκεί είναι το «σοβιετικό» του συστήματος. Βγάζουμε τα ίδια επαγγέλματα κάθε χρόνο λόγω της κεντρικής μορφής του σχεδιασμού που έχουμε για τα πανεπιστήμιά μας. Θα έπρεπε να είναι πιο ελεύθερη η επιλογή για τα παιδιά, να μπορούν να αλλάζουν. Να λέει ο υποψήφιος φοιτητής «εγώ θα διεκδικήσω να μπω στο Πολυτεχνείο ή στο Πανεπιστήμιο Αθηνών ή στο Πανεπιστήμιο Πατρών». Και εκεί πια μπαίνοντας μέσα στο πανεπιστήμιο να επιλέγει την κατεύθυνσή του βάσει του ενδιαφέροντός του, το επάγγελμά του εντέλει.

Μόνο έτσι θα ξεπεράσουμε τη μεγάλη πίεση των φροντιστηρίων. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να δώσουμε στον νέο πολλαπλές επιλογές.

Μόνο έτσι, μέσα από την απελευθέρωση των πανεπιστημίων, θα μπορέσουμε να προσελκύσουμε ξένους και Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού στην Ελλάδα. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να απελευθερώσουμε τα πανεπιστήμιά μας, ώστε να προσελκύουν φοιτητές απ' όλα τα Βαλκάνια, από τη Μεσόγειο, από τον Καύκασο και απ' όλη την Ευρώπη. Απελευθερωμένα τα πανεπιστήμιά μας θα μπορούν να πάρουν πρωτοβουλίες. Θα

έχουν όμως και τα κίνητρα για να μπορέσουν να προχωρήσουν μπροστά. Θέλω να σας φέρω ένα παράδειγμα. Όταν ήμουν Υπουργός Παιδείας κάναμε μία μελέτη. Στην Αγγλία, τα χρήματα τα οποία εισέπραττε το τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό σύστημα από τους ξένους φοιτητές, ήταν όσο ήταν το συνολικό ύψος του προϋπολογισμού του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας. Η χώρα μας έχει δυνατότητες, έχει πανεπιστημιακούς, έχει ένα σημαντικό δυναμικό. Θα μπορούσε να προσελκύει συνεχώς φοιτητές από την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Μεσογείου, αντί να μεταναστεύουν οι φοιτητές μας σε άλλες χώρες.

Η αλλαγή του εξεταστικού συστήματος θα ήταν πολύ σημαντική, διότι θα ξεφεύγαμε από τη λογική της αποστήθισης και της υπερβολικής ύλης που αυτήν τη στιγμή δημιουργεί ένα σχολείο, που ο νέος το αισθάνεται ως ένα σχολείο αποξένωσης και καταναγκαστικών έργων. Αντί της αποστήθισης έπρεπε να δώσουμε βάρος στην κριτική σκέψη, στην αναλυτική σκέψη, στη σύνθεση, στη δημιουργία και στην καινοτομία. Αυτό θα είχε μία μεγάλη επίπτωση και στην αντιμετώπιση μιας μεγάλης ταξικής ανισότητας που υπάρχει σήμερα. Σήμερα δεν υπάρχει δωρεάν παιδεία. Δυστυχώς σήμερα η παιδεία πληρώνεται μέσω των φροντιστηρίων και είναι άδικη σε ό,τι αφορά τα φτωχότερα και τα μεσαία στρώματα της χώρας μας. Είναι δυσβάσταχτο το βάρος για τα μεσαία και τα φτωχότερα στρώματα, αλλά είναι και εθνική, πνευματική σπατάλη να βάζουμε τα παιδιά μας να μαθαίνουν από στήθους, χωρίς να διαμορφώνουν εργαλεία κριτικής σκέψης, πράγμα που θα τους επιτρέψει, σε μία εποχή που ο νέος έχει πρόσβαση στις πληροφορίες, να τις αναλύουν, να τις αξιολογούν, να τις συνθέτουν, να δημιουργούν καινοτομίες και ο ίδιος ο νέος να γίνεται δημιουργός και ερευνητής.

Όχι μόνο αυτό, αλλά και ο τρόπος των εξετάσεων σήμερα, ισοπεδώνει το νέο. Κάθε νέος δεν είναι ο ίδιος. Κάθε νέος δεν έχει τα ίδια ταλέντα. Αντί να προσπαθούμε να τον βάλουμε σε ένα καλούπι ομοιόμορφο, πρέπει να φτιάξουμε ένα σύστημα που θα αναδεικνύει το ταλέντο του. Αν εγώ έχω ταλέντο να γίνω μηχανικός, ας γίνω μηχανικός. Αν έχω ταλέντο για μουσικός, ας πάω για μουσικός. Αυτό δεν μπορεί να γίνει με ένα σύστημα γραφειοκρατικό, συγκεντρωτικό και αυταρχικό.

Η κατεύθυνση στην τριτοβάθμια παιδεία πρέπει να είναι μία κατεύθυνση προς την απελευθέρωση από τη γραφειοκρατία και προς την αποκέντρωση των πανεπιστημίων. Το ελληνικό κράτος θα πρέπει να παίξει ρόλο στην πιστοποίηση και στη χρηματοδότηση, για να διασφαλίσει ότι ο κάθε νέος έχει το ίδιο δικαίωμα, έχει ισότητα ευκαιριών και δυνατοτήτων και ότι η ποιότητα είναι πραγματική. Πρέπει να τελειώσουμε μ' αυτόν τον φόβο για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Θα είναι πια μια διάκριση εξουσιών. Δεν θα παράγει το κράτος γνώση, παιδεία. Θα είναι τα πανεπιστήμια που παράγουν γνώση και παιδεία και θα αγοράζει το κράτος εν ονόματι των παιδιών, την παιδεία και τη γνώση.

Αλλά αυτό θα μας λύσει και το πρόβλημα της λεγόμενης ιδιωτικής ή μη κρατικής παιδείας.

Κοιτάξτε! Θεωρώ ότι αυτό το δίλημμα είναι ένα δίλημμα που μας έχει ταλανίσει πάρα πολλά χρόνια, αλλά είναι ένα αστείο δίλημμα. Είμαστε πια μία χώρα σε μία παγκόσμια κοινωνία. Είμαστε μια παγκόσμια κοινωνία. Οι μισοί φοιτητές μας -αν όχι οι μισοί, ένα πολύ μεγάλο ποσοστό- σπουδάζουν εκτός των συνόρων μας, άλλοι σε ιδιωτικά και άλλοι σε δημόσια πανεπιστήμια.

Το πρόβλημα δεν είναι πού σπουδάζουν. Το πρόβλημα δεν είναι ποιος είναι ο φορέας, αλλά αν εξυπηρετείται το δημόσιο συμφέρον. Και το δημόσιο συμφέρον θα εξυπηρετείται όταν εμείς ελέγχουμε την ποιότητα των σπουδών.

Άρα, λοιπόν, η Αρχή Αξιολόγησης και Πιστοποίησης θα πρέπει να πιστοποιεί και να αξιολογεί και τα δημόσια πανεπιστήμια και οποιαδήποτε άλλα ιδρύματα υπάρχουν ή θα διαμορφωθούν στη χώρα μας. Εδώ, η Κίνα ανοίγει τις πόρτες της για να έλθουν ξένα ιδρύματα και να εγκατασταθούν στο Πεκίνο και αλλού.

Άρα, λοιπόν, αυτό το οποίο εμείς απεμπολούμε όταν δεν βλέπουμε την πραγματικότητα, είναι ότι απεμπολούμε τη δυνατότητα να αξιολογούμε και να ελέγχουμε την παιδεία που υπάρχει στη χώρα μας. Υπάρχουν ιδρύματα, άλλα καλύτερα και άλλα χειρότερα, τα οποία σήμερα λειτουργούν εκτός συνταγματικού πλαισίου. Αυτά ποιος τα αξιολογεί; Με τον τρόπο μας έχουμε δώσει την αξιολόγηση στο ISC ή σε κάποιο άλλο πανεπιστήμιο της Ευρώπης. Γι' αυτό χρειάζεται εμείς ως κράτος να φτιάξουμε Αρχή Αξιολόγησης και Πιστοποίησης για να ελέγξουμε τη λειτουργία τους και αν κάνουν καλά τη δουλειά τους, θα έχουν πιστοποίηση. Αν δεν κάνουν καλά τη δουλειά τους, δεν θα πάρουν πιστοποίηση. Αυτό που κάνουν, δηλαδή, όλες οι χώρες. Το κάνει και η Κύπρος, όπως και άλλες χώρες. Αυτό δεν σημαίνει ότι εμείς δεν πρέπει να επενδύσουμε στη δημόσια παιδεία -όχι την κρατική, αλλά τη δημόσια παιδεία- στα αυτόνομα πανεπιστήμια, διότι εκεί πράγματι θα είναι όπου θα πάει το μεγαλύτερο ποσοστό των νέων Ελλήνων για να εκπαιδευτούν.

Νομίζω ότι η παιδεία θα πρέπει να έχει ως κύριο στόχο τη διαμόρφωση αξιών, τη διαμόρφωση ανθρώπων, τη διαμόρφωση πολιτών, αλλά θα πρέπει επίσης να έχει και ως στόχο την εργασία και την απασχόληση. Δυστυχώς, το συγκεντρωτικό και κλειστό σύστημα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι ένα σύστημα όχι απλώς

συγκεντρωτικό, αλλά έτσι όπως λειτουργεί είναι ένα σύστημα αυτιστικό, δηλαδή ένα σύστημα το οποίο δεν αντιδρά απέναντι στις εξελίξεις που υπάρχουν γύρω μας, είτε της αγοράς είτε γενικότερα στις κοινωνικές αλλαγές.

Έτσι λοιπόν, με την αυτονομία των πανεπιστημίων και την αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος, θα πρέπει να υπάρξει στενή συνεργασία με τους παραγωγικούς φορείς, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και με άλλους κοινωνικούς φορείς σε κάθε περιφέρεια, για την ανάπτυξη και την αντιμετώπιση της ανεργίας, που σε μεγάλο βαθμό είναι μια ανεργία θεσμικής φύσης, διαρθρωτικής φύσης, γεγονός που σημαίνει ότι εμείς «παράγουμε» παιδιά με επαγγέλματα τα οποία δεν ζητάει η αγορά, ενώ υπάρχουν ανάγκες της αγοράς για συγκεκριμένα επαγγέλματα, τα οποία δεν παράγει το εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Άρα, λοιπόν, χρειάζεται συντονισμός. Ποιος θα κάνει όμως το συντονισμό; Ένας δημόσιος υπάλληλος στο κέντρο της Αθήνας, στην οδό Μητροπόλεως; Όχι, φίλες και φίλοι. Το συντονισμό θα τον κάνουν αποκεντρωμένα οι φορείς της περιφέρειας, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι παραγωγικοί φορείς, σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς φορείς της περιοχής.

Για παράδειγμα, γιατί στην Κρήτη να μη διαμορφωθεί, να μην οργανωθεί, είτε εντός του δημοσίου πανεπιστημίου είτε εκτός –δεν έχει σημασία– μία Σχολή Τουριστικών Επαγγελμάτων, μία τουριστική σχολή, η οποία μαζί με τους παραγωγικούς φορείς, μαζί με την Τοπική και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, να μπορεί να εξειδικεύσει προγράμματα που θα έχουν σχέση με τις ανάγκες του τουρισμού σ' αυτήν την περιοχή:

Αυτή θα ήταν μια πολύ πιο ευέλικτη και ουσιαστική παιδεία για την περιοχή και την περιφέρεια. Είναι, βέβαια, μία περιοχή όπου υπάρχουν τουριστικές ανάγκες. Όμως, κάτι παρόμοιο μπορεί να συμβεί και για περιοχές όπου υπάρχουν άλλες παραγωγικές ανάγκες.

Σε αυτά τα πλαίσια έχω προτείνει τη θέσπιση κάρτας κατάρτισης, ώστε τελειώνοντας το λύκειο ο κάθε νέος να παίρνει αυτήν την κάρτα και να τη χρησιμοποιεί εκεί που θέλει, εκεί όπου θα πληρώνεται από το δημόσιο. Έτσι, θα μπορέσει να έχει ελεύθερες επιλογές και θα υπάρξει ουσιαστικότερος ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων ιδρυμάτων που δίνουν επαγγελματική κατάρτιση, όπως τα ΙΕΚ, τα ΚΕΚ, ο ΟΑΕΔ κ.ο.κ.

Ριζική αποκέντρωση χρειάζεται, επίσης, στη δευτεροβάθμια και πρωτοβάθμια παιδεία. Να μεταφέρουμε σε τοπικό επίπεδο τη λήψη αποφάσεων. Να κάνουμε ό,τι έχει γίνει στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, Φινλανδία, Σουηδία κλπ. Το κράτος, δηλαδή, να ορίζει τις γενικές αρχές, τους γενικούς στόχους και τα βασικά –αν θέλετε– εφόδια που πρέπει να πάρουν όλοι οι μαθητές. Όμως, σε τοπικό επίπεδο θα πρέπει να υπάρξει η δυνατότητα οι τοπικοί φορείς –Τοπική Αυτοδιοίκηση, σύλλογος γονέων και κηδεμόνων, δάσκαλοι ή καθηγητές– να διαμορφώνουν το υπόλοιπο πρόγραμμα, όπως αυτοί θεωρούν πιο χρήσιμο για την κοινωνία και για τον ίδιο το μαθητή.

Πρέπει να αξιολογούνται. Επιτέλους, πρέπει να υπάρχει αξιολόγηση των σχολείων, για να μπορούν να βελτιώνονται όπου υπάρχουν προβλήματα και να δούμε τα θετικά παραδείγματα να πολλαπλασιάζονται.

Πρέπει, επίσης, να αποκεντρωθεί η επιμόρφωση των καθηγητών. Να είναι αντικείμενο των ίδιων των σχολικών μονάδων και οι επιλογές να γίνονται σε επίπεδο σχολικών μονάδων.

Πρέπει να ξεφύγουμε από τη λογική του ενός βιβλίου. Επιτέλους, σε μία εποχή όπου υπάρχουν πολλαπλές πηγές γνώσης –από το διαδίκτυο μέχρι τις βιβλιοθήκες– δεν μπορεί να συνεχίζουμε από το νηπιαγωγείο και το δημοτικό μέχρι το πανεπιστήμιο, το ένα και μόνο βιβλίο! Ο νέος πολίτης πρέπει να έχει δυνατότητες επιλογών και αξιολόγησης. Το ένα και μόνο βιβλίο είναι αναχρονισμός και δημιουργεί την αντίληψη στο νέο άνθρωπο ότι υπάρχει μόνο μία πηγή γνώσης. Δεν του δίνει εφόδια, ώστε να μπορεί να ερευνά, να αξιολογεί, να κάνει σωστή κριτική ανάλυση και να συνθέτει. Διότι αυτές είναι οι δεξιότητες που θα χρειαστεί ο νέος, όταν τελειώσει το σχολείο.

Άρα, πρέπει να επενδύσουμε περισσότερο στις βιβλιοθήκες. Έχουμε επενδύσει στα δίκτυα πληροφορικής, για να ενημερώσω την Κυβέρνηση που δεν το γνωρίζει. Οπωσδήποτε, όμως, χρειάζεται να δώσουμε μία άλλη αντίληψη στην παιδεία, μία αντίληψη τοπική. Πρέπει πια οι γονείς να έχουν δικαίωμα αξιολόγησης του σχολείου, ακόμη και των καθηγητών και των δασκάλων στην κάθε περιοχή. Το δε ολοήμερο σχολείο –δημοτικό, γυμνάσιο– θα πρέπει να είναι αντικείμενο ανάπτυξης από την ίδια την τοπική κοινωνία. Το ανοιχτό σχολείο θα πρέπει να είναι το σχολείο της γειτονιάς, που θα δώσει πάλι ζωή στη γειτονιά. Θα πρέπει να είναι ο χώρος συνάντησης όπου θα πάνε οι γονείς, ο χώρος όπου θα γίνεται διά βίου εκπαίδευση, ο χώρος όπου θα υπάρχει –αν θέλετε– και το (Internet Caf?) χώρος αθλητισμού και πολιτισμού. Θα πρέπει να είναι το κύτταρο της γειτονιάς. Φίλες και φίλοι, εγώ στο λίγο αυτό χρόνο θέλησα να δώσω μερικά παραδείγματα των κατευθύνσεων που θεωρώ απαραίτητες για να μπορέσουμε να πάμε σε μία νέα εποχή.

Είναι λίγος ο χρόνος για να μπει κανείς σε λεπτομέρειες. Όμως, εμείς τουλάχιστον, έχουμε μία πρόταση: Είναι μία πρόταση ριζικών αλλαγών, απελευθέρωσης του εκπαιδευτικού μας συστήματος, μια πρόταση που δημιουργεί ελευθερία επιλογών στο νέο, αναβάθμιση της ποιότητας και αποκέντρωση, μια πρόταση που θα βοηθήσει την περιφερειακή ανάπτυξη και τη δημιουργική δυνατότητα του νέου, βασιζόμενη στο τεράστιο έργο των τελευταίων ετών.

Και είναι ένα έργο που διαμόρφωσε μαζικά τις δυνατότητες όλων των παιδιών για πρόσβαση στην παιδεία, σε νέες υποδομές, αλλά που χρειάζεται και μια τομή, για να πάμε μπροστά σ' αυτήν τη νέα εποχή της πληροφορίας.

Θα χρειαστούν χρήματα. Προτείναμε το 40% του Δ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης να επενδυθεί στο χώρο της παιδείας και να αξιοποιηθεί για τη μεγάλη μεταρρύθμιση, τη «μεγάλη ιδέα», αν θέλετε, που χρειάζεται ο τόπος, που είναι η αλλαγή στο χώρο της παιδείας.

Προτείνουμε επίσης να διεκδικήσουμε ένα πρόγραμμα –και να φθάσουμε ακόμα και στο 50% των φοιτητών κάθε ευρωπαϊκής χώρας– με το οποίο οι νέοι θα μπορούν να επιλέγουν το πανεπιστήμιο της αρεσκείας τους, εφόσον βεβαίως έχουν τα προσόντα, και αυτό σε ένα ευρωπαϊκό χώρο παιδείας. Να μπορεί, δηλαδή, ένας νέος Έλληνας να επιλέξει ένα γερμανικό πανεπιστήμιο, ένας Γερμανός ένα ελληνικό πανεπιστήμιο και αυτό να χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όχι μόνο για έξι μήνες, αλλά για κανονικές σπουδές.

Προτείνουμε να φθάσουμε, όπως λέει η Ευρωπαϊκή Ένωση, στη διά βίου εκπαίδευση του 10% των ενηλίκων, με σημαντικά ποσά, τα οποία πρέπει να δοθούν προς την εκπαίδευση. Να ενισχύσουμε τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, πρώτα απ' όλα για να ενταχθούν ομαλά οι μετανάστες στην κοινωνία μας, και δεύτερον, όπως θα έλεγαν και οι αρχαίοι Έλληνες, για να γίνουμε πολίτες του κόσμου.

Είμαστε πια σ' αυτήν την παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, πολίτες του κόσμου. Είμαστε αντιμέτωποι με όλη την υφήλιο. Θα ανταγωνιστούμε μέσα σ' αυτήν την υφήλιο. Θα πρέπει να διαμορφώσουμε μια νέα συλλογικότητα, νέους θεσμούς. Άρα, το γλωσσικό υπόβαθρο, τις προϋποθέσεις για να μπορέσουμε να γνωρίζουμε άλλες κουλτούρες και πολιτισμούς. Όλα αυτά πρέπει να μας τα δίνει ως εφόδια το σχολείο. Πρέπει να συμβάλλουμε ακόμη περισσότερο στη σύνδεσή μας με τον Ελληνισμό της διασποράς και να διασφαλίσουμε ότι όλοι μπορούν να συμμετέχουν στην παιδεία με την ειδική αγωγή.

Έχουμε κάνει πολλά για τις υποδομές στην παιδεία. Τώρα πια πρέπει να αλλάξουμε την αντίληψη της παιδείας. Η παιδεία δεν μπορεί να περιοριστεί στα σχολικά κτήρια. Πρέπει να γίνει μέρος της ζωής μας, δεύτερη φύση, καθημερινή μας πράξη. Δεν μπορεί να είναι μόνο το παραδοσιακό σχολείο. Πρέπει το σχολείο να γίνει από κέντρο μεταφοράς πληροφορίας, κέντρο δημιουργίας, ένας βιότοπος ιδεών, χώρος για τη γειτονιά μας.

Η παιδεία μας θα είναι αυτή που θα ανοίξει δυνατότητες στην παραγωγή, στη νέα αγροτική οικονομία, θα κάνει το ελληνικό προϊόν, προϊόν ποιότητας και όχι μόνο ποσότητας, θα φτιάξει σύγχρονους συνεταιρισμούς. Η παιδεία θα είναι αυτή που θα δώσει ώθηση στην περιφερειακή ανάπτυξη. Η παιδεία θα είναι αυτή που θα στηρίξει τη νέα αυτοδιοίκηση, τη ριζική αποκέντρωση, που θα αναβαθμίσει την ικανότητα των νομοθετών και των Βουλευτών στη Βουλή. Ναι, η παιδεία και για μας. Η παιδεία θα είναι αυτή που θα αναβαθμίσει τις κοινωνικές μας υπηρεσίες. Η παιδεία πρέπει να συνοδεύει την κάθε νομοθετική αλλαγή και την εξέλιξή της. Η παιδεία πρέπει να συμβάλλει και μπορεί να συμβάλλει στην αναβάθμιση των δημοσίων υπηρεσιών, να δημιουργήσει ένα νέο ήθος στη δημόσια ζωή και μια νέα σχέση πολίτη κράτους. Η παιδεία θα είναι αυτή που θα εντάξει ομαλά το μετανάστη στην κοινωνία, όπως είπα, και θα βοηθήσει να είμαστε εμείς ανταγωνιστικοί στον κόσμο. Η παιδεία θα είναι αυτή που θα φέρει τον ξένο επενδυτή να επενδύσει στον Έλληνα εργαζόμενο. Η παιδεία θα είναι αυτή που θα αλλάξει την ποιότητα των τουριστικών μας υπηρεσιών. Η παιδεία θα είναι αυτή που θα εξασφαλίσει εργασία για το νέο, αλλά όχι μόνο. Η παιδεία θα είναι αυτή που θα κάνει το σωστό γονιό, θα δώσει τα εφόδια ζωής στον κάθε πολίτη, θα απελευθερώσει δημιουργικές δυνάμεις, θα αναδείξει τον πολιτισμό μας, θα επιτρέψει στον πολιτισμό μας να συμμετέχει σ' αυτό το παγκόσμιο χωριό πολιτισμού και μέσων επικοινωνίας, θα αναβαθμίσει το περιβάλλον μας.

Γι' αυτό πρέπει να επενδύσουμε στην παιδεία. Να επενδύσουμε το μέρισμα ειρήνης, να επενδύσουμε ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους και να εξασφαλίσουμε ότι κανένας δεν θα αποκλειστεί απ' αυτό το δικαίωμα, ότι ισότιμα μπορούν να συμμετέχουν όλοι.

Όλα αυτά, φίλες και φίλοι –και κλείνω εδώ– απαιτούν τολμηρές αποφάσεις. Απαιτούν επίσης και μια Κυβέρνηση η οποία ξέρει πού θέλει να πάει. Εμείς είχαμε ζητήσει τη συναίνεση σε πολλές στιγμές παλαιότερα. Το 1988, ως Υπουργός Παιδείας τη ζήτησα, το αρνήθηκε η Νέα Δημοκρατία. Το 1995 επίσης πρότεινα διακομματική επιτροπή. Το αρνήθηκε η Νέα Δημοκρατία. Εμείς, πιο υπεύθυνοι, δεν το αρνούμαστε. Περιμένουμε όμως την υπευθυνότητα από τη Νέα Δημοκρατία.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

Να καταθέσει πραγματικές προτάσεις και να έχει πραγματική στρατηγική. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

(Χειροκροτήματα παρατεταμένα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει η Γενική Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας και Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας κ. Αλέκα Παπαρήγα.

(Θόρυβος στην Αίθουσα)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας): Κυρία Πρόεδρε, μήπως μπορείτε να πείτε να αποχωρήσουν λίγο γρήγορα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Κύριοι συνάδελφοι, παρακαλώ να γίνει η ησυχία που απαιτείται στην Αίθουσα. Περάστε έξω όσοι δεν ενδιαφέρεστε να παρακολουθήσετε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας): Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, επειδή και από τον Πρωθυπουργό και τον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης έγινε κάποια νύξη για ορισμένα γενικότερα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, εθνικά όπως λέγονται, θα ήθελα να κάνω το εξής σχόλιο, χωρίς να αναπτύξω τις θέσεις μας, γιατί νομίζω ότι δεν είναι της παρούσης συνεδρίασης.

Θα μας ενδιέφερε πολύ να δώσει η Κυβέρνηση τις εκτιμήσεις της, αν έχει εκτιμήσει ή γνωρίζει κάτι πιο συγκεκριμένο -εκτιμήσεις, όμως, νομίζω ότι πρέπει να έχει- για το ποιες είναι οι στοχεύσεις των Ηνωμένων Πολιτειών στα Βαλκάνια, τι καινούργιο έχουμε, πού βρίσκονται και πώς εκδηλώνονται τώρα οι αντιθέσεις των Ηνωμένων Πολιτειών με την Ευρωπαϊκή Ένωση, γιατί κατά τη γνώμη μας η τελευταία ενέργεια των Ηνωμένων Πολιτειών δεν αφορά το μεμονωμένο ζήτημα του ονόματος της γειτονικής χώρας, έχει να κάνει ίσως με γενικότερους σχεδιασμούς στα Βαλκάνια. Νομίζουμε ότι σ' αυτήν τη διάσταση πρέπει να δούμε το ζήτημα.

Το θέμα επεκτάθηκε από τον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης στο ζήτημα των ελληνoturκικών σχέσεων και του Κυπριακού, αν δεν κάνω λάθος. Είναι ευκαιρία, όταν συζητηθεί στη Βουλή ή όπου αλλού, να ξεκαθαριστεί η θέση της Κυβέρνησης απέναντι στη Συμφωνία της Μαδρίτης και του Ελσίνκι. Εμείς έχουμε τοποθετηθεί σε αυτά, αλλά θα θέλαμε τώρα τη θέση της Κυβέρνησης. Η Νέα Δημοκρατία να ξεκαθαρίσει τη θέση της.

Για μας είναι δύο ζητήματα, που -κατά τη γνώμη μας- αποτελούν ανάμεσα στα άλλα μαύρες σελίδες της διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Σε καμία περίπτωση δεν νομίζουμε ότι μπορούμε να κινηθούμε σε αυτή τη λογική και μάλιστα ότι η Ελλάδα ισχυροποιήθηκε τόσο με τη Συμφωνία της Μαδρίτης, όσο και με την απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Ελσίνκι. Μένω εδώ. Θα τα πούμε στη συνέχεια όσον αφορά τα θέματα αυτά. Παρατήρησα ότι και ο Πρωθυπουργός και ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης είπαν ότι πρέπει να κοιτάξουμε μπροστά. Άρα, δεν χρειάζεται να γίνει καμία, έστω συνοπτική, εκτίμηση όχι των προβλημάτων που υπάρχουν σήμερα για την παιδεία, αλλά μια συνοπτική έστω εκτίμηση του ρόλου που έπαιξαν οι διάφορες -μεγαλύτερες ή μικρότερες- μεταρρυθμίσεις στην παιδεία, ας το πούμε την τελευταία δεκαετία ή και εικοσαετία.

Σήμερα υπάρχει τέλμα. Λίγο-πολύ το αναγνωρίζει. Γιατί όμως υπάρχει; Διότι δεν μπορούμε να πούμε ότι δεν έγιναν μεταρρυθμίσεις. Με εισαγωγικά, χωρίς εισαγωγικά, δεν έχει καμία σημασία. Αλλά δεν μπορεί να γίνει τίποτα το καινούριο, το καινοτόμο και εκσυγχρονιστικό, αν δεν βγάλεις κάποια συμπεράσματα τι έγινε πριν και τι απέδωσαν τα διάφορα μέτρα που πάρθηκαν.

Ο Πρωθυπουργός οπωσδήποτε μίλησε με ένα πολύ γενικό τρόπο. Νομίζω όμως ότι ήταν σαφής. Είπε για Μπολόνια, είπε για Λισαβόνα. Όλοι και όλες σε αυτή την Αίθουσα γνωρίζουμε ποιο είναι το «ψαχνό» αυτών των αποφάσεων.

Επομένως, δεν θέλησε ή δεν τόλμησε να μπει σε λεπτομέρειες, όμως τα πράγματα τα έβαλε και τα είπε με το όνομά τους, έστω με αυτόν τον γενικό τρόπο. Καθόρισε επίσης και τα πλαίσια του κοινωνικού διαλόγου -ή του εθνικού διαλόγου, όπως είπε. Θα είναι μέσα στα δοσμένα πλαίσια των αντιδραστικών για εμάς αλλαγών και αναδιαρθρώσεων που συνεπάγεται, τόσο η Μπολόνια όσο και η Λισαβόνα.

Εγώ θα αναγνωρίσω στον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης ότι ήταν πάρα πολύ τολμηρός. Προχώρησε πάρα πολύ. Δεν ξέρω, πραγματικά χρειάζεται τόλμη. Αυτό το σχολείο, αυτό το πανεπιστήμιο που περιέγραψε είναι πραγματικά το πιο ακραίο σύγχρονο αντιδραστικό σχολείο και πανεπιστήμιο που υπάρχει, το πιο νεοφιλελεύθερο μοντέλο που τουλάχιστον γνωρίζουμε και μόνο από τη θέση που λέει ότι είναι ξεπερασμένο και αναχρονιστικό το να σκέφτεσαι δημόσιο και ιδιωτικό και γενικά από τις απόψεις περί της αυτονομίας του πανεπιστημίου και του σχολείου. Θα πρόσθετα επίσης ότι εδώ υπάρχει και αρκετός ανορθολογισμός. Τέλος ανέφερε ότι πάμε για μια παιδεία που στηρίζεται στην ατομική επιλογή του καθενός.

Ποιος πιστεύει σήμερα -είτε είναι με το καπιταλιστικό σύστημα είτε δεν είναι, είτε είναι με τον Κεϋνσιανισμό είτε δεν είναι- ότι υπάρχει ελευθερία ατομικής επιλογής -επαναλαμβάνω, ατομικής επιλογής- ή ότι μπορεί αυτή η ελευθερία να

κατοχυρωθεί μέσα από την αυτονομία της παιδείας, που όμως συνδέεται οπωσδήποτε με τις ανάγκες της αγοράς;

Ατομική επιλογή! Ζούμε σε μια ταξική κοινωνία, επομένως έχει όρια η ατομική επιλογή. Αλλά αναρωτιέμαι ότι ακόμα και αν δεν υπήρχαν σήμερα τάξεις, αυτή η ατομική επιλογή πώς μπορεί να υπάρξει; Δεν παίζει ρόλο -παραδείγματος χάρη- το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον; Το παιδί που προέρχεται από μια οικογένεια με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο έχει την ίδια ελευθερία επιλογής με το παιδί μιας άλλης οικογένειας; Πιστεύω ότι μέσα από αυτές τις ελευθερίες πάμε για ένα μοντέλο -που άλλωστε το κατοχυρώνει η Λισσαβόνα- παιδείας που θα καθορίζεται αποκλειστικά από τους νόμους της αγοράς και με την ευκαιρία.

Βεβαίως μέχρι τώρα το εκπαιδευτικό σύστημα οπωσδήποτε είχε σχέση με την οικονομία και την αγορά και δεν υπήρχε κοινωνία που το σύστημα της παιδείας είναι έξω από την οικονομία. Όμως εδώ μιλάμε πια για μια απόλυτη σύνδεση και πλήρη υποταγή, όπου χάνεται ό,τι προοδευτικό αντικειμενικά στη διαδρομή του χρόνου είχαμε κατακτήσει.

Να βάλω το εξής ερώτημα: Δηλαδή, η ανεργία οφείλεται στην παιδεία; Παραδείγματος χάρη, στα νοσοκομεία δεν διορίζονται νοσοκόμες που χρειάζονται γιατί δεν έχουμε εκπαιδευμένες νοσοκόμες; Ζούμε σε μια περίοδο όπου πραγματικά οι νέες τεχνολογίες οδηγούν στο να υπάρχει ανάγκη για λιγότερη ζωντανή εργασία, παραδείγματος χάρη στη βιομηχανία. Άρα, όσο θα ανεβαίνει η παραγωγικότητα με τέτοιους όρους, θα μειώνονται οι θέσεις απασχόλησης στην παραγωγική διαδικασία. Είναι αναπόφευκτο.

Εδώ λοιπόν μπαίνει το εξής ζήτημα: Θα είναι αναπόφευκτη και η ανεργία; Βεβαίως. Σε μια κοινωνία σαν αυτή που ζούμε, όπου η επιστήμη, γνώση, τεχνική υποτάσσονται στη λογική και στις ανάγκες του κέρδους, αναπόφευκτη θα είναι και η ανεργία. Η ανεργία είναι σύμφυτη με το σύστημα.

Ας πούμε ένα άλλο παράδειγμα. Η αγορά -λέει- θα κανονίζει τις ανάγκες της παιδείας και τις θέσεις εργασίας. Η αγορά έχει ανάγκη από συγκεκριμένα επαγγέλματα και μάλιστα δεν έχει ανάγκη από άλλα επαγγέλματα. Παραδείγματος χάρη, ας πούμε ότι η αγορά έχει ανάγκη από αποφοίτους στον τομέα της πληροφορικής. Θα γίνεται αυτό που ζούμε τα τελευταία χρόνια και θα γίνεται με ακόμα πιο απόλυτο τρόπο: Όλοι θα πηγαίνουν προς την πληροφορική. Θα γίνεται συνωστισμός, κορεσμός και θα περισσεύουν. Έτσι έγινε πριν από λίγα χρόνια. Η αγορά έχει ανάγκη -παραδείγματος χάρη- από μια ελίτ επιστημόνων, από διευθυντικά στελέχη, έχει ανάγκη από διαφημιστές, έχει ανάγκη από ανθρώπους, οι οποίοι ξέρουν καλά το παιχνίδι του ανταγωνισμού.

Η αγορά δημιουργεί και αντιπαραγωγικές ανάγκες και παρασιτικά επαγγέλματα. Διότι, παραδείγματος χάριν ο ανταγωνισμός φθάνει στα ύψη που ξέρουμε, η διαφήμιση των προϊόντων επίσης φθάνει στα ύψη. Θα έχει ανάγκη λοιπόν από μακετίστες, θα έχει ανάγκη από διάφορους και ήδη υπάρχει κορεσμός προς τα εκεί και είναι άνεργοι. Και μάλιστα όταν ένα προϊόν μπει στην αγορά τον πρώτο καιρό δημιουργεί καινούργιες ανάγκες όπως παραδείγματος χάριν οι τηλεπικοινωνίες. Για να διαφημιστούν τα κινητά, σπίτι-σπίτι μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις που έφθασαν, ήθελαν πάρα πολύ προσωπικό. Όταν ένα προϊόν, είτε το γενικό είτε το ειδικό εδραιωθεί στην αγορά, δεν χρειάζεται τόσους πολλούς διαφημιστές. Οι πωλήσεις μπορούν να γίνουν με λιγότερο προσωπικό.

Ας πάρουμε ένα παράδειγμα αποφοίτων πανεπιστημίων. Υπήρχε μια τάση -εμείς θα λέγαμε και σωστή ήταν η τάση- για μια σειρά κοινωνικές επιστήμες που έχουν σχέση με την κοινωνική ψυχολογία που έχουν σχέση με επιστημονικό δυναμικό σε σχέση με τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Στη φιλοσοφική κάνουμε παραδείγματος χάρη το τμήμα θεατρολογίας. Για να δούμε, πού δουλεύουν αυτοί οι άνθρωποι; Όσοι έχουν ασχοληθεί με την κοινωνιολογία, την κοινωνική ψυχολογία, αν θέλουν να βρουν δουλειά -και δεν μπορούν να βρουν όλοι- θα πάνε στις διαφημιστικές εταιρείες και το πολύ-πολύ θα οργανώνουν δημοσκοπήσεις ακόμη και για παιδιά πέντε και έξι χρονών ποια γκοφρέτα είναι καλύτερη γι' αυτά τα παιδιά ή ποιο παιχνίδι. Έτσι λοιπόν αντί να ασχολούνται με ζητήματα που έχουν σχέση, ας το πούμε με τη διαμόρφωση μιας προσωπικότητας όσο γίνεται υγιούς σε μια τέτοια ζούγκλα που ζούμε, ασχολούνται με τη διαφήμιση. Αυτοί που έχουν τελειώσει θεατρολογία στο πανεπιστήμιο, ας μας πουν πού βρήκαν δουλειά. Μήπως βρήκαν στο θέατρο; Μήπως ασχολούνται παραδείγματος χάρη στον τομέα του πολιτισμού; Άλλωστε, στον τομέα του πολιτισμού δεν χρειάζεται τώρα να έχεις τελειώσει μουσική ακαδημία. Άλλα πράγματα χρειάζεται να έχεις ως προσόν...

Αν λοιπόν αφήσουμε την αγορά να διαμορφώνει τις ανάγκες της παιδείας, τότε πάμε πραγματικά για μια παιδεία απάνθρωπη, αντιεπιστημονική. Βεβαίως χρειάζεται προγραμματισμός για την παιδεία. Όχι προγραμματισμός βεβαίως που παραβιάζει τις ατομικές κλίσεις ή τις καταργεί, αλλά για να υπάρχει προγραμματισμένη παιδεία με όρους επιστημονικούς και με όρους αν θέλετε οπωσδήποτε σεβασμού της κλίσης και της ιδιαιτερότητας πρέπει να υπάρχει γενικότερος προγραμματισμός στον τομέα της οικονομίας και της κοινωνίας.

Επομένως ας μη μιλάει κανείς τόσο αφ' υψηλού για το σοβιετικό και το σοσιαλιστικό μοντέλο. Και εγώ θα ήθελα να επικαλεστώ -δε βλέπω την κ. Διαμαντοπούλου εδώ- αυτά που μου είχε πει όταν είχε έρθει ως Επίτροπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν τρία χρόνια για ενημέρωση όπως έκανε σε όλα τα Κόμματα, ότι κατά τη διάρκεια της διαδικασίας προετοιμασίας της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες, όλες οι μελέτες που είχαν γίνει από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη στάθμη και το επιστημονικό επίπεδο σ' αυτές τις χώρες έδειχναν ότι ήταν πάρα πολύ υψηλό το επίπεδο, υψηλότερο από τη δυτική Ευρώπη. Και μάλιστα την ρώτησα: Μα, ακόμα διατηρείται υψηλότερο όταν από την δεκαετία του '80 παρουσίαζε σοβαρά προβλήματα το εκπαιδευτικό σύστημα των σοσιαλιστικών χωρών; Και μου απάντησε, ναι ακόμα παραμένει σε πολύ υψηλό επίπεδο. Και όπου εμφανίσει αδυναμίες η σοσιαλιστική παιδεία είχε να κάνει με το ότι μοιλάστηκε με τις λεγόμενες ιδέες της διαφοροποίησης του ενιαίου εκπαιδευτικού συστήματος. Εκεί παρουσιάστηκαν τα πρώτα προβλήματα και οι δυσλειτουργίες. Εμείς δεν υποστηρίζουμε άκριτα κάτι, αλλά και αυτός ο μηδενισμός και η αφ' υψηλού αντιμετώπιση... Πώς θα λυθεί το πρόβλημα της ανεργίας χωρίς κεντρικό προγραμματισμό; Ο κεντρικός προγραμματισμός δεν έρχεται σε αντίθεση ούτε με την αποκέντρωση ούτε με την προσαρμογή. Λέει ο κ. Παπανδρέου παραδείγματος χάρη, θα πάμε σε ένα σχολείο που θα το καθορίζει ο δήμαρχος, ο έπαρχος, ο τοπικός ψιλικάτζης με βάση τις τοπικές ανάγκες. Με τη λογική που πάει να αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια κάθε πόλη και ΤΕΙ, κάθε πόλη και πανεπιστήμιο, κάθε πόλη και ένα αστυνομικό τμήμα, ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης και αυτό είναι ανάπτυξη! Με συγχωρείτε, αλλά μπορεί σε μια συγκεκριμένη περιοχή για παράδειγμα να μη χρειάζεται να υπάρξει βιομηχανική μονάδα. Η βιομηχανία για μας πρέπει να αναπτυχθεί -και δεν αναπτύσσεται όπως πρέπει σε όλους τους τομείς που χρειαζόταν- και θα αναπτυχθεί εκεί που είναι κοντά οι πρώτες ύλες και το προϊόν. Αυτό δεν σημαίνει ότι σε μία περιοχή που δεν έχει, παραδείγματος χάρη, αναπτυγμένη βιομηχανία, δεν πρέπει να υπάρχει εκπαίδευση ή να υπάρχει μόρφωση σχετική με τη βιομηχανία. Πού ακούστηκε δηλαδή, η κάθε περιοχή να καθορίζει το περιεχόμενο της παιδείας; Εκεί πάει και η Λισσαβόνα και η Μπολόνια τελικά. Παραδείγματος χάρη, μία περιοχή μπορεί να είναι μόνο αγροτική. Αυτό τι σημαίνει; Ότι τα παιδιά αυτής της περιοχής θα γίνονται μόνο γεωπόνοι και κηπουροί; Δηλαδή, πού πάμε; Εδώ είναι αυτό που λέμε: Παιδεία που θα την καθορίζουν οι επιχειρηματίες. Μία παιδεία που θα βγάζει κάποιους επιστήμονες ή αποφοίτους σχολείων που θα είναι, όπως λέμε απαρχολησιμότητα. Επίσης μου κάνουν εντύπωση κι αυτές οι απόψεις ότι η Ελλάδα πρέπει να κάνει πανεπιστήμια, που να έρχονται οι φοιτητές από τα άλλα πανεπιστήμια και να φοιτούν στην Ελλάδα και έτσι -λέει- θα φέρουμε και επενδύσεις. Ξέρετε πάρα πολύ καλά ότι οι πολυεθνικές κάνουν επενδύσεις παίρνοντας υπόψη όχι μόνο την παιδεία μίας χώρας, αλλά και την αγορά. Με δέκα εκατομμύρια κατοίκους στην Ελλάδα ο άλλος δεν θα σκεφθεί να κάνει και τεράστιες επενδύσεις. Γιατί να κάνει; Αγορά δέκα εκατομμυρίων είναι. Γιατί να μην πάει στην Τουρκία που είναι μεγαλύτερη η αγορά; Δηλαδή, αυτά που λέτε δεν ταιριάζουν. Κι αυτά που προγραμματίζει η Λισσαβόνα και η Μπολόνια, που είπε ο κ. Καραμανλής, δεν ταιριάζουν στην πραγματικότητα. Από τη μία μεριά λέτε κινητικότητα και από την άλλη φαντάζεσθε ότι αν θα κάνουμε ένα καλό πανεπιστήμιο, θα τρέξουν οι Γερμανοί, οι Σκανδιναβοί, οι Γάλλοι στο Πανεπιστήμιο. Βέβαια υπάρχει το πονηρό: η Αφρική. Τα ακούσαμε κι αυτά. Αυτή είναι η φιλοδοξία: Να έρθουμε σ' επαφή με την ελίτ της Αφρικής. Γιατί δεν φαντάζομαι ότι θα κάνουμε πανεπιστήμια για να φέρουμε τα φτωχά παιδιά της Αφρικής να τα σπουδάσουμε δωρεάν! Αυτά που θα έρθουν εδώ θα πληρώνουν γιατί, όπως άκουσα, θα έχουμε και εισόδημα από το πανεπιστήμιο. Άρα, παιδεία -ανώνυμη εταιρεία που θα μπει κι αυτή στους κανόνες του ανταγωνισμού με τα γερμανικά, τα γαλλικά και με όλα τα' άλλα πανεπιστήμια. Εμείς αυτή την απορρίπτουμε ριζικά και από αυτή την άποψη η συμμετοχή μας ή η συμβολή μας στον όποιο διάλογο γίνεται, θα είναι ανάλογη. Θα ήθελα όμως, να μιλήσω πολύ συγκεκριμένα για ορισμένα πράγματα. Εμείς παρακολουθήσαμε τις μελέτες που κάνει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων, που λέει για τις ανάγκες που θα υπάρχουν στην τριετία 2005-2007. Λοιπόν, ξέρετε τι ανάγκες λέει; Χημικούς μηχανικούς, μηχανολόγους μηχανικούς, οικονομολόγους, λογιστές, χημικούς, φυσικούς, στελέχη διοίκησης επιχειρήσεων, προγραμματιστές. Σ' αυτές τις σχολές τώρα υπάρχει υπερεπάρκεια αποφοίτων και υπερπληθώρα ανέργων αποφοίτων. Άρα, η απόδειξη ότι η ανεργία οφείλεται στην παιδεία δεν ισχύει. Πολλά άλλα μπορεί κανείς να δει. Η παιδεία δεν ενέχεται στην ανεργία. Σε πολύ λίγες περιπτώσεις μπορεί να παίζει κάποιο ρόλο. Εμείς θεωρούμε ότι αφετηρία για τον οποιονδήποτε διάλογο είναι το καθολικό δικαίωμα μόρφωσης κι αυτό είναι κρατική υποχρέωση. Όταν λέμε «κρατική υποχρέωση» αυτό δεν σημαίνει κατ' ανάγκη συγκεντρωτισμό, δεν σημαίνει διοικητικούς ελέγχους. Είναι υποχρέωση του κράτους. Αυτό δεν σημαίνει ότι αποφασίζει το

κράτος για τις προσλήψεις, ούτε επιλέγει το κράτος τους εκπαιδευτικούς. Αυτό εξαρτάται από το τι κράτος έχουμε. Κρατική δωρεάν παιδεία δεν σημαίνει καθόλου συγκεντρωτισμός.

Δεύτερον, εμείς δεν υποστηρίζουμε καθόλου τη συνύπαρξη δημόσιων και ιδιωτικών πανεπιστημίων ή σχολείων και πριν από αρκετά χρόνια υπήρχε ιδιωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα, κατείχε όμως μικρή θέση. Δε φωνάζαμε κι εμείς τόσο τότε. Αφού ζούμε σε μία ταξική κοινωνία υπάρχουν οι πλούσιοι που θέλουν να πάνε εκεί τα παιδιά τους. Σήμερα όμως, η δημόσια παιδεία είναι πνιγμένη κυριολεκτικά από τα ιδιωτικά. Και δεν μιλάμε για τα ιδιωτικά δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια κλπ. Μιλάμε για τα ΙΕΚ, τα ΚΕΚ ή τις διάφορες σχολές που κάνουν τη λεγόμενη ψευτοκατάρτιση. Η συνύπαρξη είναι σε βάρος του δημοσίου.

Ας σκεφτούμε όλα αυτά τα χρήματα που δίδονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την ιδιωτική έρευνα στα πανεπιστήμια, για την κατάρτιση στα πανεπιστήμια και όλα αυτά τα κοινοτικά κονδύλια που παίρνουν οι διάφορες επιτροπές, υποεπιτροπάτα και σχολές από την Ευρωπαϊκή Ένωση για να κάνουν την ψευτοκατάρτιση. Αυτά θα μπορούσαν κάλλιστα να μπουν μέσα στη δημόσια παιδεία.

Μ' αυτήν την έννοια, δεν είναι μόνο ζήτημα με πόσα χρήματα επιχορηγείται η παιδεία, αλλά για ποιο περιεχόμενο σπουδών και για ποια παιδεία διατίθενται, γιατί αν μαζέψουμε και τα κοινοτικά ποσά που πηγαίνουν στην παιδεία, είναι πάρα πολλά χρήματα. Όμως, κοιτάξτε να δείτε. Η Ευρωπαϊκή Ένωση τα δίνει στα πανεπιστήμια και τα δίνει μάλιστα με βάση τον καθηγητή. Και όταν μιλάμε για διεφθαρμένα πανεπιστήμια –και δεν θέλω να γενικεύσω ότι αυτό ισχύει για όλους– αν αναζητήσουμε εκεί το πρόβλημα. Μερικά βγαίνουν στη δημοσιότητα, άλλα όχι. Εδώ υπάρχει το πρόγραμμα με τον καθηγητή. Και η έρευνα; Είναι έρευνα γενική, για το κοινό καλό, για το κοινωνικό όφελος ή έρευνα για τους ιδιώτες; Γιατί για εμάς, το βασικό πρόβλημα και η κρίση που υπάρχει σήμερα στην παιδεία είναι ακριβώς η αναντιστοιχία ανάμεσα στον κοινωνικό ρόλο που πρέπει να έχει η παιδεία και στο ρόλο που σήμερα παίζει. Και ο ρόλος που σήμερα παίζει η παιδεία είναι να υπηρετεί ένα συγκεκριμένο σύστημα και μία συγκεκριμένη πολιτική επιλογή, είτε της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε εγχώρια.

Κοινωνικός ρόλος της επιστήμης σημαίνει ότι η παιδεία βοηθάει στην επίλυση προβλημάτων, στην ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών και μιλάμε για κοινωνικό ρόλο του επιστήμονα και κοινωνικό ρόλο των πανεπιστημίων. Και για να δούμε, η γνώση βοηθά στο να λύσει τα επαγγελματικά προβλήματα και τα προβλήματα του βιοτικού επιπέδου του επιστήμονα; Υπάρχουν επιστήμονες οι οποίοι ζουν, αν θέλετε, όπως ζουν ο εργάτης και η εργάτρια, ανήκουν στην εργατική τάξη, γιατί οι αμοιβές τους είναι άθλιες. Και βεβαίως υπάρχουν και επιστήμονες που έχουν πολύ μεγάλες αμοιβές, ανάλογα αν είναι διευθυντικά στελέχη, αν είναι στις γνωστές μελετητικές επιτροπές ή αν «τρώνε» από τη διαχείριση των κοινοτικών ποσών. Μπορούμε να μιλήσουμε γενικά για επιστήμονες;

Είπε ο κύριος Πρωθυπουργός ότι χαίρεται γιατί σε ορισμένα πράγματα θεωρεί ότι μπορεί να υπάρχουν διαφωνίες ανάμεσα στα κόμματα, αλλά και σε ορισμένα λέμε τα ίδια. Θα το ευχόμαστε και εμείς, γιατί στο κάτω-κάτω δεν είναι ή όλα ή τίποτα και ιδιαίτερα στο θέμα της παιδείας. Ακόμα και αν μπορούσαμε να πετύχουμε έστω κάποιες κατακτήσεις μεμονωμένες, θα ήταν κάτι, γιατί μιλάμε τώρα για γενική οπισθοδρόμηση.

Για παράδειγμα, εμείς όταν λέμε «δωδεκάχρονο σχολείο», εννοούμε ενιαίο δωδεκάχρονο σχολείο υποχρεωτικό και όχι ένα σχολείο που στο όνομα της διαφοροποίησης, της σύνδεσης με την επαγγελματική κατάρτιση, θα είναι ένα ενιαίο σχολείο των ταξικών φραγμών και με ταξικό χαρακτήρα εσωτερικά.

Δεύτερον, εμείς θεωρούμε ότι βεβαίως υπάρχει ζήτημα επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ούτε λόγος! Ούτε συζήτηση! Θεωρούμε όμως ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και ειδικευση όχι μόνο περνάει στο λύκειο, αλλά τώρα θα αρχίσει σιγά-σιγά να ξεκινά και από το δημοτικό. Με αυτές τις δίχρονες πανελλήνιες εξετάσεις που εξήγγειλε η Υπουργός Παιδείας και με όλα τ' άλλα με τα οποία διάνθισε τον προβληματισμό, κατά τη γνώμη μας πάμε για εξακρίβωση του επαγγελματικού προσανατολισμού από το δημοτικό.

Για εμάς είναι καταναγκασμός αυτό το πράγμα. Κανένα παιδί δεν μπορεί να ανακαλύψει τις δεξιότητές του. Όλοι ξέρουμε, έχουμε μεγαλώσει παιδιά. Στο δημοτικό θέλουν να γίνουν γιατροί και διαστημάνθρωποι, στο γυμνάσιο θέλουν κάτι άλλο και στο τέλος αλλάζουν. Δεν είναι τυχαίο ότι τώρα τα παιδιά σημειώνουν στις εισαγωγικές εξετάσεις από τη φιλοσοφική Σχολή μέχρι την Ανθοκομία και όπου μπουνε. Και λέμε τώρα ότι σιγά-σιγά θα καθορίζει την επιλογή του από το δημοτικό.

Εμείς θεωρούμε λοιπόν ότι σαν ζήτημα όχι στενά πολιτικό και ταξικό, αλλά σαν θέμα επιστήμης και ουσίας –και μ' αυτήν την έννοια είναι και δίκαιο– πρέπει η ενιαία δωδεκάχρονη παιδεία να ολοκληρώνει ένα ενιαίο επίπεδο μόρφωσης. Βεβαίως, κάθε παιδί θα έχει μέσα στο σχολείο –δεν μπορείς να το αποφύγεις– τις ιδιαιτερότητές του. Από εκεί και πέρα, το παιδί θα ειδικεύεται είτε σε δίχρονα

μεταλυκειακά ή έως δύο χρόνια -ανάλογα με την εκπαίδευση- είτε στα πανεπιστήμια. Παραδείγματος χάρη, γιατί δεν καθιερώνεται η πλήρης και αποκλειστική απασχόληση του εκπαιδευτικού στη δημόσια παιδεία; Έχουμε τους καθηγητές με δέκα απασχολήσεις, έχουμε τους εκπαιδευτικούς που αναγκάζονται, λόγω των χαμηλών εισοδημάτων, να κάνουν ιδιαίτερα μαθήματα. Και μετά σου γίνεται και κουσούρι και συνήθεια.

Ζητάμε πλήρη και αποκλειστική απασχόληση του διδακτικού προσωπικού των ΑΕΙ, των ΤΕΙ και σε όλα τα σχολεία. Αντίθετα υιοθετούνται οι εναλλακτικές εργασιακές σχέσεις. Τι επιστημονικό έργο μπορεί να παράγει ένας, ο οποίος δουλεύει από το πρωί μέχρι το βράδυ; Εγώ σας λέω ακόμα και στην περίπτωση που δεν έχει μεγάλες αμοιβές και δεν το κάνει για το κέρδος. Και στα πανεπιστήμια το έργο δεν είναι μόνο μορφωτικό και διδακτικό. Είναι και ερευνητικό.

Άλλο ζήτημα. Εμείς περιμέναμε να το ακούσουμε μέσα στις γενικότητες. Υπάρχει θέμα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών; Βεβαίως υπάρχει. Γιατί δεν προχωράμε στην παιδαγωγική μόρφωση του συνόλου των εκπαιδευτικών μέσα από πανεπιστημιακές παιδαγωγικές σχολές, που βεβαίως θα διαφοροποιούνται σε τμήματα ειδίκευσης και έχουμε αυτά τα λεγόμενα επιμορφωτικά σεμινάρια τα οποία δεν προσφέρουν τίποτα; Η επιμόρφωση πρέπει να είναι υπόθεση πανεπιστημίων και όχι με τα γνωστά ΕΠΕΑΕΚ. Γίνεται λόγος για τη δια βίου εκπαίδευση. Για μας είναι δια βίου αμάθεια. Διότι το πρώτο που μας ενδιαφέρει είναι η εκπαίδευση και η μετεκπαίδευση και η επανεκπαίδευση και η επιμόρφωση. Αυτό είναι το κυριότερο.

Διάβαζα σε μια εφημερίδα -δεν ξέρω αν απηχεί τις απόψεις σας, κύριε Πρωθυπουργέ ή της κυρίας Υπουργού, μάλλον έχω την εντύπωση ότι το είπε ο κ. Καλός ή το έγραψε μια εφημερίδα που μπορεί να μην το απέδωσε καλά- το εξής. Γίνεται συζήτηση για το πότε θα λειτουργήσει το ΑΣΕΠ και διαπιστώνεται ότι άλλα επαγγέλματα χρειάζεσθε, ενώ ο διαγωνισμός τους βάζει όλους.

Εμείς βεβαίως έχουμε άλλη θέση γι' αυτό το ζήτημα, αλλά αναφέρομαι σ' αυτή τη διαπίστωση που κάνετε. Σκέφτεστε λοιπόν τώρα να πάρουν και από το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο μέρος στο διαγωνισμό για να μουν στα σχολεία. Σε λίγο θα πάρετε και από τα ΙΕΚ. Πού πάμε; Είναι αυτό που λέμε μία παιδεία αδιαβάθμητη, ένα συνονθύλευμα ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης. Γιατί βεβαίως η αγορά λέει, αφού υπάρχουν τα δίχρονα ΙΕΚ, αφού αυτά τα φτιάχνουν κάποιοι επιχειρηματίες, κάπου πρέπει να μουν αυτά τα παιδιά.

Είπε ο κ. Παπανδρέου για το σκανδιναβικό μοντέλο. Δεν ξέρω, μπορεί να υπάρχει γενικό σκανδιναβικό μοντέλο, αλλά αυτό που λίγο-πολύ προβάλλεται είναι το φιλανδρικό μοντέλο. Είναι αυτό που είπα και στην αρχή. Κάθε σχολείο και το δικό του πρόγραμμα. Θα πάμε σ' αυτό που σε άλλες χώρες της Ευρώπης είναι γνωστό, όπως στη Γαλλία -που εφάρμοσε αυτό τον τύπο του αποκεντρωμένου σχολείου- και στη Μεγάλη Βρετανία. Εκεί κλείνουν τα σχολεία, όπως οι επιχειρήσεις. Και η αξιολόγηση ακριβώς γι' αυτό γίνεται. Αν ένα σχολείο δεν πάει καλά, κλείνει.

Εμείς δεν παραβλέπουμε, ότι η αξιολόγηση υπάρχει έτσι κι αλλιώς, με την έννοια ότι κάθε κοινωνικό σύστημα καθορίζει και ελέγχει αντίστοιχους στόχους, από όπου εξαρτάται το τι και για ποιον σκοπό αξιολογεί. Αν θεωρήσεις κάθε σχολείο μία μονάδα τύπου επιχείρησης, βεβαίως θα την κλείσεις, θα κλείσεις τη στρόφιγγα της οποιας χρηματοδότησης. Και μάλιστα, αν πάμε σ' αυτή τη λογική που είπε ο κ.

Παπανδρέου -δεν ξέρω αν το υιοθετεί και ο κ. Καραμανλής- κάθε παιδί θα παίρνει ένα κουπόνι, μια επιχορήγηση και θα μπορεί να αλλάζει το σχολείο, θα μπορεί να πηγαίνει και στο πανεπιστήμιο, να πηγαίνει στη φιλοσοφική, μετά να πηγαίνει στην Αρχιτεκτονική, μετά να πηγαίνει για γιατρός. Πού θα πάμε έτσι; Θα έχουμε τρία-τέσσερα ισχυρά πανεπιστήμια και όλα τα άλλα θα είναι πανεπιστήμια, τα οποία δεν θα έχουν καμία αξία για την αγορά σας.

Το ίδιο θα γίνει και με τα σχολεία. Στην ίδια περιοχή, στη Νίκαια, στον Πειραιά, στην Καλλιθέα θα έχουμε τα σχολεία πρώτης, δεύτερης και τρίτης κατηγορίας. Η τάση είναι οι κρατικοί προϋπολογισμοί να κλείνουν τη στρόφιγγα σ' αυτά τα θέματα.

Ας πούμε ότι θα εγκαινιαστεί όχι η χρηματοδότηση της παιδείας, αλλά η χρηματοδότηση του ατόμου. Με ποια κριτήρια θα γίνεται; Το κόστος της παιδείας, δηλαδή αυτά που θα παίρνει ο μαθητής ή ο φοιτητής, θα φθάνουν για να σπουδάσει; Ο κ. Παπανδρέου είπε ότι υπάρχουν και τα δάνεια. Έχουμε τα εορτοδάνεια, τα δάνεια για πρώτη κατοικία, τα επισκευαστικά, τα καταναλωτικά. Τώρα οι τράπεζες θα έρθουν και θα προσθέσουν τα φοιτητικά. Έχω μπροστά μου ένα φυλλάδιο της Εμπορικής Τράπεζας, αλλά αν το διαβάσω, θα είναι σαν να κάνω διαφήμιση, γιατί μπορεί να υπάρξουν άνθρωποι που θα υποκύψουν. Λέει «θέλει το παιδί σου να γίνει ζωγράφος, χημικός, αρχιτέκτονας, σεφ, αστρονόμος; Πάρτε δάνεια.»

Αυτή είναι, λοιπόν, η δωρεάν παιδεία, αυτή είναι η ελεύθερη επιλογή; Μόνο να σκεφθώ ότι παίρνω δάνειο, τότε έχει τελειώσει η ελεύθερη επιλογή, έστω και αν πληρώσω ένα ευρώ.

Εμείς απορρίπτουμε αυτά τα μοντέλα, τα οποία βασίζονται στην πλήρη υποταγή της παιδείας στην αγορά και την ανάθεση στις δυνάμεις της αγοράς να καθορίζουν την

παιδεία. Όχι, πως αυτό δεν γινόταν πριν, αλλά εν πάση περιπτώσει δεν γινόταν με αυτόν τον ακραίο, νεοφιλελεύθερο και χυδαίο τρόπο. Επίσης, εμείς απορρίπτουμε όλες τις μορφές ιδιωτικοποίησης, τα κουπόνια, τη συγχρηματοδότηση, τη σύμπραξη του σχολείου με τους ιδιώτες, τα πολλαπλά βιβλία. Βεβαίως, πρέπει να έχουμε πολλαπλά συγγράμματα και βιβλία, για να μην υπάρχει μόνο μία άποψη. Πώς, όμως, θα γίνει; Θα τα αγοράζει το κράτος και θα τα μοιράζει δωρεάν; Αρχικά έτσι θα γίνει, μετά, όμως, θα κάνει σύμπραξη με τις ιδιωτικές εταιρείες. Πρέπει να σας πω ότι δέκα βιβλία να έχουμε για ένα θέμα, ίδιες ιδέες θα υπάρχουν από τη στιγμή που δύο -τρεις εκδοτικοί οίκοι -τους οποίους γνωρίζουμε- και δύο -τρία μεγαλοσυγκροτήματα θα παράγουν τα βιβλία και θα επιλέγουν τους συγγραφείς.

Όλα αυτά δεν είναι πλουραλισμός. Εν πάση περιπτώσει, θα συζητήσουμε πιο αναλυτικά όλα αυτά τα θέματα. Εμείς έχουμε θέσεις και προτάσεις, αλλά το θέμα είναι το πως θα μπει φραγμός σε αυτές, είτε τις πολύ ακραίες είτε τις δήθεν ήπιες, αντιλήψεις που έχουν να κάνουν με την παιδεία και την πλήρη υποταγή της όχι γενικότερα στην αγορά, αλλά ειδικότερα στους επιχειρηματίες και στον ανταγωνισμό τους. Πρόκειται για τη χειρότερη ταξική εκπαίδευση που έχουμε γνωρίσει κατά τη μεταπολεμική περίοδο στην Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει ο Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς, ο κ. Νικόλαος Κωνσταντόπουλος.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς): Κυρία Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως για την παιδεία, σημαίνει συζήτηση για την Ελλάδα του 21ου αιώνα και την αλήθειά της. Η Ελλάδα που ξέρει τον εαυτό της και όχι η Ελλάδα που ακκίζεται μπροστά στον καθρέφτη της, πρέπει να μας ενδιαφέρει. Μας χρειάζεται η Ελλάδα, που παλεύει τις ελλείψεις και τις αντιφάσεις της, και όχι η Ελλάδα που φορτώνεται πανοπλίες από ρητορείες και δημαγωγίες, για να ξεγελιέται η ίδια και για να ξεγελά την πραγματικότητα.

Η σημερινή πραγματικότητα, λοιπόν, η Ελλάδα του 2004, από ποιες αξίες, κοινωνικές λειτουργίες και θεσμικές ή εξωθεσμικές πρακτικές προσδιορίζεται; Ποιες είναι οι δυναμικές τάσεις και ποιες οι αντινομίες, στον ελληνικό δημόσιο χώρο και στα δρώμενα επί σκηνής του;

Η σημερινή συζήτηση είναι επίκαιρη και για έναν επιπρόσθετο λόγο, γιατί συμπίπτει με εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον, που κάνουν αυτά τα υπαρξιακά ερωτήματα, για την Ελλάδα του 21ου αιώνα, δραματικά επίκαιρα.

Η πρωτοβουλία των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, την επομένη της επανεκλογής του κ. Μπους, να αναγνωρίσουν μονομερώς τη FYROM με το συνταγματικό της όνομα, δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται με κομματική και πολιτική όξυνση, αλλά ούτε και με εθνικιστικές δημαγωγίες. Κυβέρνηση και Αξιωματική Αντιπολίτευση ευθύνονται για την αρνητική εξέλιξη αυτού του προβλήματος. Αιτία είναι και η πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, που βλέπει, στα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη, πεδίο ανταγωνισμού προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η κίνηση, λοιπόν, των ΗΠΑ είναι αρνητική, είναι επικίνδυνη. Δεν είναι μια τυχαία και αθώα κίνηση. Όμως, ούτε οι αποφάσεις του ΟΗΕ, ούτε η στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μικρής σημασίας, καθώς, η αντιπαράθεση των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην περιοχή, θα επηρεάσει τη στρατηγική όλων των χωρών. Και μέσα σε αυτό το πλαίσιο, τη μέγιστη σημασία έχει η δική μας στρατηγική.

Στο θέμα της FYROM, από την αρχή, έγινε ένα καθοριστικό λάθος. Η λογική του κομματικού οφέλους και τα παιχνίδια με τον εθνικό συναισθηματισμό, να μην οδηγήσουν σε παρόμοια λάθη. Να επιδιώξουμε μια ρεαλιστική και ταυτόχρονα εθνικά συμφέρουσα λύση. Και εμείς από την πλευρά του Συνασπισμού, εγκαίρως, υποστηρίξαμε τη σύνθετη ονομασία και την ανάγκη να αλλάξει η απόφαση του τότε συμβουλίου πολιτικών αρχηγών. Μια αξιόπιστη και χρήσιμη εθνική στρατηγική αναγνωρίζει ότι η σταθερότητα στη FYROM έχει μεγάλη σημασία για τη σταθερότητα σε ολόκληρη την περιοχή, ότι η Ελλάδα δεν κινδυνεύει από τη FYROM. Η Ελλάδα θα διατρέξει κινδύνους από μια αποσταθεροποίηση της περιοχής, από αλλαγές συνόρων και από αναμόχλευση, εντός όλων των κοινωνιών, ύστερων εθνικισμών, σε ολόκληρη την περιοχή.

Μέσα σε αυτές, λοιπόν, τις συνθήκες επιβάλλεται να κατανοήσουμε τι γίνεται στον κόσμο. Να συνειδητοποιήσουμε τι συντελείται στην ελληνική κοινωνία, ποιοι θεσμοί παράγουν και ποιοι μηχανισμοί διαχειρίζονται πολιτικές για την παιδεία, τον πολιτισμό, τη συλλογική πνευματική δημιουργία, την πολιτική λειτουργία του συστήματος διακυβέρνησης και την εξωτερική πολιτική της χώρας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, όλοι πιστεύουμε ότι η σχέση μας με τη ζωή, η σχέση μας με τον κόσμο, αρχαίο, σημερινό και μελλούμενο, η σχέση μας με την ανάπτυξη, με το περιβάλλον και τον πολιτισμό, είναι σχέση παιδείας. Και σήμερα δυστυχώς, όπως και χθες, κανείς δεν είναι ευχαριστημένος με την κατάσταση που επικρατεί στην παιδεία, στην εκπαίδευση, στο ελληνικό σχολείο, στο ελληνικό πανεπιστήμιο. Και σήμερα, όπως και χθες, διαμαρτύρονται όλοι, η ΟΛΜΕ, η Διδασκαλική

Ομοσπονδία, οι πανεπιστημιακοί, οι γονείς, οι μαθητές, οι φοιτητές. Στο πολιτικό ερώτημα, γιατί όλοι δεν είναι ευχαριστημένοι, γιατί όλοι διαμαρτύρονται, δεν χωράνε πια οι παραταξιακές και κομματικές δημαγωγίες. Επιβάλλεται να μετατοπισθεί το πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης, από το παρελθόν, στο μέλλον. Αυτή είναι η πρόκληση για όλους, από το μούρασμα της ευθύνης, για το χθες, στο μέρισμα της προοδευτικής εξέλιξης, για το αύριο.

Η παιδεία στην Ελλάδα το 2004, παρά τα όσα έχουν καταναλωθεί έτσι βαρύγδουπα και στομφώδη, παραμένει ο μεγάλος ασθενής και το μόνιμο πειραματόζωο. Είναι εγκληματικό να συνεχίζεται ο ανταγωνισμός πάνω στο σκέλεθρο της παιδείας, όπως, επίσης, ισοδυναμεί με εθνικό έγκλημα να προβλέπονται διαρκώς χαμηλές δαπάνες για την έρευνα, την παιδεία και τον πολιτισμό, σε όλους τους προϋπολογισμούς της μεταπολίτευσης. Ένα κουρασμένο, αναχρονιστικό, συντεχνιακό και πελατειακό, έναντι των κυβερνητικών κομματισμών, εκπαιδευτικό σύστημα, δεν επιταχύνει το βηματισμό της χώρας, προς το μέλλον. Μένει πίσω ασθμαίνοντας. Χάνει τις εξελίξεις στην Ευρώπη, στον κόσμο, τις εξελίξεις στις τεχνολογικές, που τρέχουν με πιο γρήγορο ρυθμό, από το ρυθμό που λειτουργούν οι κρατικές, πολιτικές και εκπαιδευτικές δομές στην Ελλάδα.

Στη διάρκεια της μεταπολίτευσης σπαταλήθηκαν ή δε σπαταλήθηκαν, από τις πολιτικές που εφαρμόζονταν, χρόνος, χρήμα και δυνάμεις στην ανακύκλωση του εξεταστικού προβλήματος, όταν άλλες χώρες επαναπροσανατόλιζαν και αναδιάρθρωναν το εκπαιδευτικό τους σύστημα; Προσκολλημένοι εμείς στη μονοδιάστατη οικονομία των έργων και των δεικτών, χάναμε το τραίνο για την οικονομία της γνώσης και της καινοτομίας.

Θα μπορούσαμε να πούμε πολλά, για το «πώς» και για το «γιατί» το εκπαιδευτικό μας σύστημα νοσεί. Να πούμε, όμως, με πολιτική ειλικρίνεια και γενναιότητα τι πρέπει και τι θέλουμε να κάνουμε, από δω και πέρα, αφήνοντας πίσω μας ψευδώνυμες ρητορείες, περί μεταρρυθμίσεων και ενοχλητικές σπατάλες ανεκτίμητων πόρων από τα πακέτα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το υστέρημα του ελληνικού λαού.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στον τομέα της παιδείας και του εκπαιδευτικού συστήματος δεν μπορεί να εξακολουθούμε να πορευόμαστε με ανορθολογισμούς και με τη νοοτροπία «χύμα στο κύμα και όπου πάει», όπως λένε στο χωριό μου. Δεν μπορεί, την εποχή του διαδικτύου, να βρισκόμαστε, σε αρκετούς τομείς, στην περίοδο του μαυροπίνακα.

Και επειδή γνωρίζω τις δυσκολίες, αφού στο βάθος του το εκπαιδευτικό πρόβλημα είναι κατ' εξοχήν πολιτικό και ιδεολογικό πρόβλημα, πιστεύω ότι αν δεν μπορούμε να οδηγηθούμε σε μια προωθημένη συμφωνία, μπορούμε να συμπέσουμε στα αναγκαία ελάχιστα, που θα επιτρέψουν να ανοίξουμε περπατησιά στο μέλλον. Και σ' αυτά τα ελάχιστα περιλαμβάνονται η απεμπλοκή του προβλήματος της παιδείας από κομματικές, κυβερνητικές και παραταξιακές σκοπιμότητες, ο προσδιορισμός του πολιτιστικού προσανατολισμού της εθνικής εκπαιδευτικής πολιτικής, η δομή, το περιεχόμενο και το αξιακό υπόβαθρο του σύγχρονου ελληνικού σχολείου.

Το έλλειμμα στρατηγικής για την παιδεία, το έλλειμμα πολιτιστικής στρατηγικής είναι καθοριστικό για το παρόν και το μέλλον, περισσότερο καθοριστικό από όλα τα άλλα ελλείμματα. Η αδιαφορία μας γι' αυτό το έλλειμμα, θα είναι εγκληματική, αν συνεχιστεί.

Η άκριτη προσχώρηση στις λογικές των αποφάσεων της Μπολόνιας και του Βερολίνου, που άκουσα και από τον κύριο Πρωθυπουργό και από τον κύριο Πρόεδρο της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης δεν καλύπτει το έλλειμμα εκπαιδευτικής στρατηγικής, για την Ελλάδα του 21ου αιώνα. Στο βαθμό που η εκπαίδευσή μας υπολειτουργεί, υπονομεύεται η ευρωστία και η αποτελεσματικότητα βασικών τομέων της σύγχρονης κοινωνίας, υπονομεύεται το ίδιο το μέλλον. Παράλληλα ισχύει και το αντίστροφο. Οι δυσλειτουργίες στους διάφορους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, ασκούν άμεση αρνητική επίδραση στον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν το εκπαιδευτικό σύστημα στη χώρα μας.

Συνέπειες όλης αυτής της ανορθολογικής κατάστασης είναι, η συνεχής υποβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης και των εκπαιδευτικών, τα απαράδεκτα για σύγχρονη προηγμένη κοινωνία ποσοστά διαρροής από την υποχρεωτική εκπαίδευση και τα απαράδεκτα ποσοστά αναλφαβητισμού, η αδιαφορία των μαθητών για τη μόρφωση, η όξυνση των αντιθέσεων και των συγκρούσεων γύρω από τα ζητήματα της εκπαίδευσης, μέσα και έξω από το σχολείο, η ανεργία των νέων, όλες αυτές οι νοσηρές καταστάσεις που κάθε τόσο δείχνουν ότι και το πανεπιστήμιο και το σχολείο είναι σε μια παρατεταμένη κρίση.

Ιδιαίτερως στα γεωγραφικά απομονωμένα και δυσπρόσιτα σχολεία, καθώς και στα σχολεία των υποβαθμισμένων συνοικιών στα μεγάλα αστικά κέντρα, που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού, εκεί η κατάσταση είναι τραγική. Επιβεβαιώνεται, με τον τρόπο που λειτουργεί το εκπαιδευτικό μας σύστημα, σε μεγάλο βαθμό, ότι εξακολουθεί να αναπαράγει και να ενισχύει τις μορφωτικές ανισότητες, δημιουργώντας έτσι άνισους όρους στην συμμετοχή των πολιτών στα κοινωνικά αγαθά μιας αξιοβίωτης καθημερινότητας.

Να πούμε αυτά που όλοι καταγράφουμε ή όλοι μελετούμε. Ετήσια κενά πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έξι χιλιάδες έως δώδεκα χιλιάδες. Το 20% του διδακτικού προσωπικού των ΑΕΙ συμβασιούχοι και μάλιστα όταν καθυστερούν οι συμβάσεις, καθυστερούν και οι πληρωμές για ένα και δύο χρόνια. Εξήμισυ χιλιάδες εκπαιδευτικοί των ΤΕΙ απασχολούνται ως έκτακτοι και καλύπτουν το 40% έως το 70% των αναγκών, αναλόγως, σε κάθε Ίδρυμα. Οι ετήσιες οικογενειακές δαπάνες για κάλυψη εξωσχολικών αλλά εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, καταλαμβάνουν σταθερά το 10%-30% του συνολικού οικογενειακού εισοδήματος. Είκοσι χιλιάδες εκπαιδευτικοί σήμερα είναι απλήρωτοι, από έλλειψη κονδυλίων πενήντα έξι (56.000.000) εκατομμυρίων ευρώ, για την ενισχυτική διδασκαλία και για το ολοήμερο σχολείο. Η Ελλάδα με 0,6% δαπανών για έρευνα είναι η τελευταία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις δημόσιες δαπάνες για την έρευνα. Στην Ελλάδα κανείς δεν γνωρίζει τους προϋπολογισμούς των ΑΕΙ και των ΤΕΙ. Δεν υπάρχει καμία διαφάνεια στην κατανομή της δημόσιας δαπάνης ανά ΑΕΙ και ΤΕΙ καθώς και στα κριτήρια με τα οποία δίδονται, τόσο οι τακτικές όσο και οι έκτακτες και οι ερευνητικές από κονδύλια της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας, χρηματοδοτήσεις. Η σχολική διαρροή μαθητών από την εκπαίδευση στην Ελλάδα, την υποχρεωτική, τη βασική είναι 10% ετησίως, από τις υψηλότερες στην Ευρώπη. Στην τελευταία θέση είμαστε κάτω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι το 50%, αφού δαπανάμε μόλις 40,7% του μέσου ευρωπαϊκού όρου, ανά φοιτητή. Οι φοιτητές αυξάνονται, αλλά οι δημόσιες δαπάνες για κάθε φοιτητή της ανώτατης εκπαίδευσης μειώνονται δραματικά. Στην τελευταία, επίσης, θέση βρισκόμαστε στις φοιτητικές και σπουδαστικές εστίες, καλύπτοντας μόλις το 7,5% του συνόλου των φοιτητών και σπουδαστών. Και η ανεργία, τέλος, των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, είναι στην Ελλάδα 29% έναντι 13%, που είναι στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η απορροφητικότητα του προγράμματος εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, δύο χρόνια πριν την ολοκλήρωσή του είναι μόλις 34% του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο δίκτυο αναλογίας ηλεκτρονικών υπολογιστών, ανά μαθητή, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που σημαίνει απειλή πληροφοριακού αναλφαριθμητισμού για το μέλλον. Είναι σοβαρά τα προβλήματα που ταλανίζουν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, καίτοι βρισκόμαστε στο Νοέμβριο. Οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων στο ολοήμερο δημοτικό αδυνατούν να εφαρμόσουν οποιοδήποτε πρόγραμμα, αφού αναγκάζονται να καλύψουν το ωράριό τους, ακόμη και σε πέντε σχολεία. Η υποταγή του ενιαίου λυκείου στις εξεταστικές διαδικασίες για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ακύρωσε μπροστά στα μάτια όλων μας, το μορφωτικό ρόλο του λυκείου και μετέτρεψε το λύκειο σε ένα συνεχές εξεταστικό μααραθώνιο με σοβαρές συνέπειες, τόσο για τη μορφωτική αυτονομία και το μορφωτικό αποτέλεσμα του λυκείου, όσο και για τη σωματική και ψυχική υγεία των μαθητών και μαθητριών. Το σχολικό πρόγραμμα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, και τα σχολικά βιβλία, εξακολουθούν να παραμένουν σταθερά εγκλωβισμένα ανάμεσα σε παραδοσιακές αντιλήψεις και σε ένα φραστικό εκσυγχρονισμό που σε καμιά περίπτωση δε μπορεί να εξασφαλίσει την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των νέων του σήμερα. Σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, το δίκτυο της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης έχει κρατηθεί υποβαθμισμένο και σε μεγάλο βαθμό παραμένει αναξιοποίητο. Και φτάνουμε, κάθε έναρξη του σχολικού έτους, να ανακοινώνει ο κάθε Υπουργός Παιδείας ότι φέτος τα μαθήματα θα αρχίσουν κανονικά. Οι πιο στοιχειώδεις δηλαδή προϋποθέσεις για τη λειτουργία των σχολείων, των οποίων η κάλυψη σε άλλες χώρες θεωρείται αυτονόητη και υπόθεση ρουτίνας, στην καθ' ημάς μεταπολυμιακή Ελλάδα των μεγαλεπήβολων οραματισμών αλλά της πεζής πραγματικότητας, αποτελούν κάθε χρόνο εναγώνιο ζητούμενο, ζητούμενο της τελευταίας στιγμής. Οι διπλοβάρδιες εξακολουθούν να κυριαρχούν στα μεγάλα αστικά κέντρα. Οι διαβλητές διαδικασίες ορισμού των προσωρινών στελεχών της εκπαίδευσης, δείχνουν για μια ακόμη φορά ότι ο διοικητικός μηχανισμός της εκπαίδευσης πάντα αντιμετωπίζεται ως κυβερνητικό κτήμα. Και φέτος, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα κληθούν οι γονείς να ξοδέψουν μεγάλο μέρος του εισοδήματός τους για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Οι περισσότεροι από τους Βουλευτές που έχουν παιδιά στα πανεπιστήμια ξέρουν ποια είναι η οδυνηρή πραγματικότητα και αν μπορούν να καλύψουν αυτήν τη μορφωτική ανισότητα και την οικονομική ανισότητα τα μέσα εισοδήματα στην Ελλάδα. Και δεν είναι μονάχα τα φροντιστήρια. Στα φροντιστήρια θα πρέπει να προστεθεί και η στέγαση των φοιτητών, που είναι δυσβάστακτη υπόθεση, για τη μέση ελληνική οικογένεια. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εμείς θεωρούμε τη γενική μόρφωση και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, ως αδιάσπαστη ενότητα, που υπερβαίνει τον τεχνικό διαχωρισμό της γνώσης σε καθαρά θεωρητικού χαρακτήρα από τη μια και σε τεχνικού πρακτικού χαρακτήρα από την άλλη. Και αν ζητάμε την άμεση έναρξη

διαλόγου, για μια εθνική στρατηγική στην παιδεία, με τους αρμόδιους φορείς και τις πολιτικές δυνάμεις, το ζητάμε για τη διαμόρφωση ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου για την εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες, που θα μας βγάλει από τις σημερινές δυσλειτουργίες και στρεβλώσεις.

Αναφέρθηκε ο κύριος Πρωθυπουργός στο ΕΣΥΠ. Μπορούν και πρέπει να αξιοποιηθούν συλλογικά όργανα, όπως το ΕΣΥΠ. Πρέπει, όμως, να θεσμοθετηθούν και να λειτουργήσουν διαδικασίες τέτοιες ή και νέα όργανα πιο ευέλικτα και αποτελεσματικά, για να συμβάλουν σ' αυτήν την κατεύθυνση. Δυστυχώς, η μέχρι σήμερα εμπειρία από τη λειτουργία του ΕΣΥΠ και των άλλων θεσμών χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής, δεν είναι ικανοποιητική, για να μην πω ότι είναι απογοητευτική.

Βασικός άξονας μιας τέτοιας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης είναι η ενιαία δωδεκάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση, στην οποία πρέπει να προστεθεί και η προσχολική, ποιοτικά αναβαθμισμένη, που θα παρέχεται ως δημόσιο αγαθό σε όλους χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς. Το δικαίωμα στη μόρφωση είναι απόλυτο ανθρώπινο δικαίωμα. Δεν είναι δυνατότητα ανάλογα με τις οικονομικές ανάγκες ή με τις πιέσεις της αγοράς. Σ' αυτό το πλαίσιο, λοιπόν, εμείς λέμε τις συγκεκριμένες απόψεις.

Ολοήμερο σχολείο, σωστά οργανωμένο και εξοπλισμένο, που θα παρέχει πολύπλευρη μόρφωση σε όλα τα παιδιά και θα αντισταθμίζει με συγκεκριμένα μέτρα, τις όποιες δυσκολίες θα συναντά κάθε παιδί, ανάλογα με τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει.

Αναβάθμιση των προγραμμάτων της υποχρεωτικής και της λυκειακής εκπαίδευσης. Να αναβαθμιστούν οι κοινωνικές σπουδές, η περιβαλλοντική εκπαίδευση, η εκπαίδευση στην ισότητα, στα δικαιώματα και στην ειρήνη, η αγωγή υγείας, η μουσική, η άθληση. Ιδιαίτερη σημασία να δοθεί στις συνθήκες που διανύουμε, στη διαπολιτισμική και αντιρατσιστική εκπαίδευση και στην υπέρβαση των εθνικιστικών φανατισμών.

Πραγματικά Ενιαίο Λύκειο αποδεδειγμένο από τη διαδικασία των εισαγωγικών εξετάσεων, που θα συνδυάζει αρμονικά τη θεωρητική μόρφωση με την πρακτική δραστηριότητα και τη σύγχρονη τεχνολογία και θα παρέχει σύγχρονη γενική μόρφωση σε κάθε μαθητή και μαθήτριά. Στο πλαίσιο του Ενιαίου Λυκείου πιστεύουμε ότι μπορεί να ενταχθεί και να αναβαθμιστεί και η τεχνολογική εκπαίδευση, που σήμερα πασχίζει να επιβιώσει στα ΤΕΕ. Ελεύθερη πρόσβαση των αποφοίτων του ενιαίου λυκείου στα ΑΕΙ και ΤΕΙ. Απαραίτητη προϋπόθεση γι' αυτό είναι να αυξηθούν οι θέσεις και να ενισχυθεί κατάλληλα το προσωπικό και η υποδομή μαζί με τον αντίστοιχο προϋπολογισμό. Διάκριση κράτους και εκκλησίας ιδιαίτερως στην εκπαίδευση. Προαγωγή της διαπολιτισμικής, αντιρατσιστικής εκπαίδευσης. Πρωινή λειτουργία όλων των σχολείων και εξοπλισμός τους με όλα τα μέσα, βιβλιοθήκη, εργαστήρια, αίθουσες, υπολογιστές, βάσει ενός βραχυπρόθεσμου και σωστά οργανωμένου προγραμματισμού.

Μορφωτική, κοινωνική και οικονομική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού προσωπικού των σχολείων. Μακράς διάρκειας επιμόρφωση, για όλο το εκπαιδευτικό προσωπικό, και ενίσχυση των ευκαιριών για μεταπτυχιακές σπουδές, με ασφαλή και αδιάβλητα κριτήρια αξιολόγησης.

Ουσιαστική αύξηση των κρατικών δαπανών για την εκπαίδευση τουλάχιστον το 5% επί του Ακαθαρίστου Εθνικού Προϊόντος, ώστε να υποστηριχθεί επαρκώς κάθε αναγκαία καινοτομική παρέμβαση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, επιτρέψτε μου να πω ότι οι παραδοχές που μοιάζει σήμερα να υιοθετούνται από όλους, που μοιάζουν σήμερα να γίνονται κοινός τόπος, συμπυκνώνονται, φραστικά τουλάχιστον, στα οράματα της ελληνικής Αριστεράς από την εποχή του 15% για την παιδεία. Προεκλογικά ΠΑΣΟΚ και Νέα Δημοκρατία πλειοδοτούσαν για το 5% επί του ΑΕΠ. Για να μην κρυβόμαστε πίσω από τα λόγια, απαιτείται πλέον κάτι το οποίο έχει καταστεί αυτονόητη ανάγκη, για ολόκληρη την κοινωνία. Οι δημόσιες δαπάνες, και όχι οι εν γένει επενδύσεις στην παιδεία, θα πρέπει επιτέλους να φτάσουν στο 5% επί του ΑΕΠ ή πράγμα που είναι περίπου το ίδιο, αλλά περισσότερο αυστηρά διατυπωμένο, στο 15% επί του προϋπολογισμού. Για σκεφθείτε, από το 1963 μέχρι το 2004 έχουν περάσει σαράντα χρόνια και κυνηγάμε το ίδιο ποσοστό δαπανών για την παιδεία. Γιατί; Γιατί όλα αυτά τα αυτονόητα αλλά ανεκπλήρωτα πληρώνει η ελληνική κοινωνία και τα φορτώνονται οι ατέλειωτες γενιές των νέων παιδιών, των νέων μαθητών και μαθητριών;

Πότε, κύριε Πρωθυπουργέ, θα πραγματοποιήσετε αυτήν την προεκλογική σας ρύθμιση; Αυτό χρειάζεται να ακουστεί. Ακόμη, σε τι ποσοστά προβλέπετε την κατ' έτος αύξηση των δαπανών για την παιδεία; Αυτό επίσης χρειάζεται να ακουστεί δεσμευτικά, γιατί γνωρίζετε ότι τα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ βρίσκονται στο χείλος της οικονομικής κατάρρευσης.

Ως Αξιωματική Αντιπολίτευση η Νέα Δημοκρατία είχε αποδεχθεί τα δραματικά στοιχεία, που ήρθαν στη δημοσιότητα κατά τη διάρκεια των απεργιακών κινητοποιήσεων στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Ήδη οι διδάσκοντες στα ΤΕΙ

βρίσκονται σε απεργία. Στα πανεπιστήμια οι νέες εντάσεις είναι ζήτημα χρόνου. Ο εθνικός διάλογος για την παιδεία ως πρόθεση πολιτική, ως βούληση πολιτική, προϋποθέτει η Κυβέρνηση να ανοίξει τα χαρτιά της, να αναλάβει τις δεσμεύσεις της. Και οι δεσμεύσεις δεν είναι λόγια, είναι οι πόροι, που τους οφείλουν οι κυβερνήσεις δεκαετιών, να δοθούν τώρα στη δημόσια παιδεία όλων των βαθμίδων. (Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Α΄ Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. ΣΩΤΗΡΗΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ)

Σας άκουσα, κύριε Πρωθυπουργέ, να λέτε –και σωστά– ότι δεν υπάρχει δωρεάν παιδεία. Εμείς σας λέμε, λοιπόν, δώστε τώρα το 5% των δημοσίων δαπανών για την παιδεία. Όχι σε μία τετραετία αλλά τώρα, γιατί αν μετά από μία τετραετία το δώσετε, τότε και για τέσσερα ακόμα χρόνια θα συσσωρεύονται προβλήματα.

Στο πρόβλημα της εξαγωγής φοιτητών, στο οποίο αναφερθήκατε, η λύση υπάρχει και είναι μελετημένη. Ελεύθερη πρόσβαση στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και στα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, με αύξηση των σχετικών προϋπολογισμών για υποδομές και προσωπικό.

Στη στρέβλωση του Λυκείου από τη σύνδεσή του με τις εξετάσεις, η απάντηση επίσης υπάρχει. Κατάργηση των πανελληνίων της Γ΄ Λυκείου, αυτόνομη πολιτική λειτουργία του Λυκείου, ως φορέα γενικής μόρφωσης.

Αναφερθήκατε, κύριε Πρωθυπουργέ, στη διακήρυξη της Μπολόνια με τους δύο κύκλους σπουδών. Οι τριετείς, όμως, πανεπιστημιακοί κύκλοι –και οφείλουμε επ’ αυτού να συνεννοηθούμε επί της ουσίας– δεν σημαίνουν επιστημονική συγκρότηση, σημαίνουν κατάρτιση. Και υπάρχει ουσιώδης διαφορά.

Αναφερθήκατε επίσης στην ανάγκη δωδεκάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Είναι θετικό μέτρο. Εμείς το λέμε χρόνια. Και είναι επιβεβλημένο να προωθηθεί. Για να γίνει, όμως, αυτό το αναγκαίο και θετικό μέτρο, το 5% του ΑΕΠ για την παιδεία έπρεπε να είναι στον προϋπολογισμό του 2005, αντί να ακολουθείτε και εσείς την πεπατημένη του 3,5% των προηγούμενων κυβερνήσεων.

Σήμερα και εσείς, κύριε Πρωθυπουργέ και η Αξιωματική Αντιπολίτευση περιγράψατε την αρνητική κατάσταση της παιδείας. Ταυτόχρονα αναφερθήκατε και εσείς και ο κ. Παπανδρέου στα μη κρατικά πανεπιστήμια, ως μέτρο αντιμετώπισης της κρίσης. Έτσι θέλετε η παιδεία και η μόρφωση να μην είναι ευθύνη της πολιτείας, αλλά να παρακάμπτεται η συνταγματική ρήτρα.

Φοβούμαι ότι υπάρχει σύγχυση ανάμεσα στο κοινωνικό και στο αγοραίο, ανάμεσα στο συλλογικό και δημόσιο και στο νεοφιλελεύθερο και ιδιωτικό. Επιχειρείτε και τα δύο κόμματα να κάνουν ένα μείγμα, εκεί που οι ποιότητες και τα μεγέθη είναι ασύμβατα. Καμία χώρα δεν έχει υιοθετήσει σε μοντέλο εφαρμοσμένης εκπαιδευτικής πολιτικής, για την παιδεία και τη μόρφωση, ένα τέτοιο μείγμα. Καμία χώρα! Έχουν επαναπροσδιορίσει την εκπαιδευτική τους πολιτική και από εκεί και πέρα κάνουν συμπληρωματικές ή άλλες παράλληλες προσαρμογές.

Άκουσα και τον κ. Παπανδρέου να μιλάει για χρηματοδότηση του φοιτητή και όχι των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, για αυτόνομα πανεπιστήμια που τις ειδικότητες θα τις καθορίζουν οι τοπικές κοινωνίες και οικονομίες.

Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα παράγουν επιστήμονες. Η UNIVERSITAS είναι δημοκρατικός και πνευματικός θεσμός συνδεδεμένος με την εξέλιξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Το σχολείο δεν μπορεί να είναι εμπορικό κέντρο. Και είναι αντιπαιδαγωγικό, το βασικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα να καθορίζεται και να διαμορφώνεται από κάθε τοπική κοινωνία, με βάση τις ανάγκες της τοπικής αγοράς. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα ήθελα να τελειώσω επισημαίνοντας ότι, ναι, στην Ελλάδα του 2004 η παιδεία και ο πολιτισμός πρέπει να γίνουν η μεγάλη αιχμή της νέας εθνικής μας στρατηγικής, στην τροχιά του 21ου αιώνα. Ας αποτολμήσουμε, όμως, τα αναγκαία, εμπνευσμένα και τολμηρά μέτρα, όχι την αναπαλαίωση και την ανακαίνιση των ήδη υπαρχουσών δομών. Τα αναγκαία διαρθρωτικά μέτρα που μπορούν να οδηγήσουν σε μια νέα και πρωτοποριακή σύζευξη της ανθρωπιστικής και της τεχνολογικής παιδείας στον τόπο μας, που είναι και από τα μεγάλα ζητούμενα σε όλο το σύγχρονο κόσμο. Όπως θέλει και ο Σεφέρης, «ο αιώνιος πόλεμος της Ελλάδας όλων των καιρών για την ανθρώπινη αξία», σημαίνει άλλη πολιτική και διαφορετικές δαπάνες για την παιδεία και για τον πολιτισμό.

Δεν αρκεί να μιλάμε για τη νέα εποχή και τις προκλήσεις των καιρών. Το κρίσιμο πρόβλημα είναι να κοιτάξουμε πίσω από την πλάτη μας, ποιες αποκρυσταλλώσεις τάσεων, νοοτροπιών, ιδεών, αξιών και μοντέλων επιβάλλονται και κυριαρχούν στην κοινωνία μας. Δεν είμαστε σε μία περίοδο αισιοδοξίας και ευφορίας. Σήμερα, που ενοποιείται ο ευρωπαϊκός χώρος και παγκοσμιοποιείται το διεθνές περιβάλλον, η γλώσσα, η αισθητική, η παιδεία και ο πολιτισμός μας κακοπαθαίνουν στην πραγματικότητα του 2004. Παλιά και νέα μορφώματα λαϊκισμού, δεν είναι σε θέση να δώσουν απαντήσεις στα μεγάλα προβλήματα ούτε να διασκεδάσουν τις δυσλειτουργίες και τις αδυναμίες της ώριμης πια δημοκρατίας μας, μετά από τριάντα χρόνια μεταπολίτευσης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το επίπεδο και το περιεχόμενο του πολιτισμού μας,

τα χαρακτηριστικά και τις αξίες της κοινωνίας μας, τη μορφή και το αξιобίωτο μιας ισόρροπης ανάπτυξης για όλους, την ποιότητα και την αξιοπιστία της δημοκρατίας μας, θα τα εξασφαλίσουμε για την Ελλάδα του 21ου αιώνα, με μια στρατηγική παιδείας και όχι με κριτήρια αγοράς ούτε με κριτήρια των τηλεοπτικών δικτύων και των πολιτιστικών εταιρειών.

Η μετάβαση από τη μεταπολίτευση στον 21ο αιώνα είναι υπόθεση στρατηγικής για την παιδεία και όχι ανταγωνισμού της αγοράς, που διεκδικεί την ιδιωτικοποίηση τομέων κοινωνικής ευθύνης του κράτους. Η παιδεία, ως συλλογικό δημόσιο αγαθό, λειτουργεί καθοριστικά για την εσωτερική διαμόρφωση της κοινωνίας και της δημοκρατίας. Είναι πρωταρχικός τομέας ευθύνης της πολιτείας. Δεν μπορεί να εκχωρείται προς διαχείριση σε τρίτους. Και η μετάβαση από τη μεταπολίτευση στον 21ο αιώνα συνοδεύεται από μετεξελίξεις και διαφοροποιήσεις στο κοινωνικό σώμα, εμφανίζει μεταπλάσεις στον πυρήνα του πολιτικού συστήματος, εμφανίζει πολιτιστικό πολυμορφισμό και νέα δίκτυα δύναμης, που δυστυχώς επιβάλλονται και διαπλέκονται ποικιλοτρόπως, αλλοιώνοντας τη στρατηγική προτεραιότητα αυτής της πολιτικής για την παιδεία.

Δεν θα μας πάει από την περίοδο της μεταπολίτευσης στην άλλη εποχή του 21ου αιώνα ο ούριος άνεμος και το φουσκωμένο κύμα. Σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης της αγοράς και γενικότερης κοινωνικής ανασφάλειας, βαδίζουμε ως χώρα «επί κυμάτων σφοδράς εποχής», όπως λέει η Κική Δημουλά. Ας αποκτήσουμε, λοιπόν, μια διορατική στρατηγική για την παιδεία και τον πολιτισμό, εάν θέλουμε δημιουργικό προσανατολισμό της χώρας στην Ευρώπη και στον κόσμο του 21ου αιώνα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Σωτήρης Χατζηγάκης): Ευχαριστούμε τον Πρόεδρο του Συνασπισμού.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι οι Βουλευτές κύριοι Αλέξανδρος Αλαβάνος, Αθανάσιος Λεβέντης, Ιωάννης Δραγασάκης και Φώτης Κουβέλης κατέθεσαν πρόταση νόμου: «Ρυθμίσεις για τους εργαζόμενους ορισμένου χρόνου και μέτρα για την αποτροπή καταστρατήγησης των εργασιακών τους δικαιωμάτων στον ιδιωτικό τομέα, στο δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα».

Παραπέμπεται στην αρμόδια Διαρκή Επιτροπή.

Επίσης έχω την τιμή να ανακοινώσω το δελτίο αναφορών και ερωτήσεων της Τρίτης 9 Νοεμβρίου 2004.

Α. ΑΝΑΦΟΡΕΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ Πρώτου Κύκλου (Άρθρο 130, παράγραφος 5 του Κανονισμού της Βουλής)

1. Η με αριθμό 2767/30-08-2004 ερώτηση του Βουλευτή του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος κ. Γεωργίου Πασχαλίδη προς τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, σχετικά με την ολοκλήρωση των έργων της Εθνικής Οδού Νομού Πέλλας.

2. Η με αριθμό 2690/24-08-2004 ερώτηση της Βουλευτού του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς κ. Ασημίνας Ξηροτύρη-Αικατερινάρη προς τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, σχετικά με την ολοκλήρωση του έργου του οδικού άξονα Κομοτηνής- Βουλγαρίας.

Β. ΑΝΑΦΟΡΕΣ- ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ Δεύτερου Κύκλου (Άρθρο 130, παράγραφος 5 του Κανονισμού της Βουλής)

1. Η με αριθμό 3120/14-09-2004 ερώτηση του Βουλευτή του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος κ. Χρήστου Πρωτόπαπα προς τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, σχετικά με την επίλυση προβλημάτων της Αγροτικής Ασφαλιστικής. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο συνάδελφος Βουλευτής κ. Απόστολος Σταύρου ζητεί ολιγοήμερη άδεια απουσίας στο εξωτερικό, όπου θα συμμετάσχει στη Γ΄ Σύνοδο των επικεφαλής εθνικών Κοινοβουλευτικών Ομάδων από τις 8 έως τις 9 Νοεμβρίου. Η Βουλή εγκρίνει;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Σωτήρης Χατζηγάκης): Η Βουλή ενέκρινε τη ζητηθείσα άδεια.

Παρακαλείται τώρα η Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, κ. Μαριέττα Γιαννάκου να έλθει στο Βήμα.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει η Πρόεδρος της Βουλής κ. ANNA ΜΠΕΝΑΚΗ- ΨΑΡΟΥΔΑ)

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ (Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων): Κυρία Πρόεδρε, από τη μέχρι στιγμής διεξαχθείσα συζήτηση είναι σαφές ότι είχε δίκιο ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως να ζητήσει τη συζήτηση αυτή, όχι γιατί όλοι οι πολιτικοί Αρχηγοί είχαν την ίδια προσέγγιση του προβλήματος σχετικά με το μέλλον, αλλά γιατί υπήρξαν κοινές διαπιστώσεις, που μπορούν να αποτελέσουν μια καλή βάση για περαιτέρω συζήτηση και εθνικό διάλογο για την παιδεία.

Όπως έχουμε πει, ο εθνικός διάλογος μπορεί να διεξαχθεί και μέσω της Βουλής, δηλαδή, της ουσιαστικής αναβάθμισης της Επιτροπής Μορφωτικών Υποθέσεων στην οποία μπορούμε να συζητήσουμε ορισμένα ζητήματα αλλά και μέσω του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας, που ποτέ δεν λειτούργησε ουσιαστικά μέχρι σήμερα, που όντως, κυρία Κωνσταντόπουλε, είναι κύριο συμβουλευτικό όργανο και μπορεί να το θεωρήσει κανείς μη ευέλικτο, αλλά που αφήνει πεδίο δόξης λαμπρό στα ίδια τα μέλη

του να βρουν τρόπους να λειτουργήσουν με μεγαλύτερη ευελιξία. Και φυσικά το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας δεν σημαίνει πως θα λειτουργήσει μόνο για το διάλογο για τα όσα είναι επείγοντα και απαιτητά και από νομικές και από διεθνείς και ευρωπαϊκές δεσμεύσεις, αλλά θα λειτουργεί συνεχώς.

Ο Πρόεδρος της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης είπε ότι έγιναν πολλά κακά, ότι δεν έγινε τίποτα, σχολίασε την προσθήκη δύο ή τριών ωρών αρχαίων ελληνικών με τα ίδια θεματικά ζητήματα, την ίδια ύλη, αλλά σε περισσότερο χρόνο, γιατί φαίνεται ότι είναι πραγματικά αναγκαίο. Αυτό αποτελεί απλώς ένα αίτημα του Υπουργού, για να παίξει το συμβουλευτικό του ρόλο το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Δεν νομίζω ότι έχει αξία να πούμε τι κάναμε όλο αυτό το διάστημα. Μπορώ με λεπτομέρειες να τα στείλω και γραπτά στους αρχηγούς. Θέλω να σας πω, όμως, ότι το Υπουργείο εκινείτο μεταξύ Συμβουλίου Επικρατείας, Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και Διοικητικού Εφετείου. Αυτό νομίζω ότι κατανοούμε όλοι μας τι σημαίνει. Η προσπάθεια σε αυτό το διάστημα ήταν ακριβώς ν' ανοίξουμε το πεδίο, να μην έχουμε μικρές, αλλά μεγάλες στην ουσία νομικές εμπλοκές, για να μπορέσει να αρχίσει ένας ουσιαστικός διάλογος.

Και βεβαίως καταργήσαμε τις εξετάσεις της Β' λυκείου. Όλοι εδώ είπαν ότι δεν είναι ανάγκη το λύκειο να είναι κολλημένο με τις εξετάσεις. Η κατάργηση των εξετάσεων της Β' λυκείου είναι ένα πρώτο βήμα, αλλά όλα είναι ανοικτά για το διάλογο για το πώς θα απεμπλέξουμε πιθανώς το λύκειο από τα πανεπιστήμια με έναν όρο πάντοτε. Ο όρος είναι αδιάβλητες εξετάσεις. Αυτό που είπε, ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, δεν συνιστά αδιάβλητες εξετάσεις. Παντού μπορεί κανείς να μπει στα πανεπιστήμια με κάποιους όρους και προϋποθέσεις, χωρίς καμία αμφιβολία. Είναι, όμως, η ανοικτή αυτή αντίληψη, ένα βήμα που γίνεται σε σχέση με την προηγηθείσα πολιτική.

Δεν είπατε, κύριε Παπανδρέου, μια λέξη αυτοκριτικής. Έπρεπε να το είχατε κάνει. Δηλαδή η παιδεία πήγαινε καλά είκοσι χρόνια και χάλασε ξαφνικά μέσα στο επτάμηνο; Εάν η παιδεία ανταποκρίνεται σε κάποιο περίπου σοβιετικό μοντέλο –εγώ δεν μπορώ να συμφωνήσω απολύτως μαζί σας, σίγουρα, όμως, είναι συγκεντρωτικό– αυτό δεν είναι δικό μας έργο. Δεν θα προλαβαίναμε ακόμα και αν ήμασταν θαυμαστοποιοί. Επομένως, αυτό το κάνατε εσείς και όχι εμείς.

Θέλω να σας μιλήσω λίγο για τα ευρωπαϊκά πράγματα, για την ευρωπαϊκή πολιτική. Οι δεσμεύσεις που αναφέρθηκαν από τον Πρωθυπουργό είναι συγκεκριμένες. Γι αυτό και το πρώτο ζήτημα που πρέπει να συζητηθεί, είναι η αξιολόγηση. Γνωρίζω ότι είχε προετοιμαστεί κάτι από την προηγούμενη διοίκηση, αλλά δεν καταφέρατε ποτέ ούτε αυτό ούτε τη διά βίου εκπαίδευση να συζητήσετε με τα πανεπιστήμια. Θέλω να σας πω ότι ήδη τα πανεπιστήμια έχουν συμφωνήσει για τη δημιουργία ινστιτούτων διά βίου εκπαίδευσης και εντός των ημερών θα το στείλω και στα κόμματα, για τις απόψεις σας, γιατί δεν είναι κάτι από το οποίο χρειάζεται να αρχίσουμε μέσα στον εθνικό διάλογο. Είναι κάτι που συμβαίνει με όλα τα πανεπιστήμια της Ευρώπης και έχουμε υποχρέωση και προς τον εαυτό μας και προς την Ευρωπαϊκή Ένωση να τα δημιουργήσουμε. Αυτό ήδη το παραδεχθήκατε όλοι. Λαμβάνοντας υπόψη και την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη, παρά το γεγονός ότι η παιδεία παραμένει στις εθνικές πολιτικές, είναι συμπληρωματική αρμοδιότητα, υπάρχουν ζητήματα παιδείας, επαγγελματικά δικαιώματα που εμμέσως προέρχονται από ακαδημαϊκά δικαιώματα, τα οποία συζητιούνται σε επίπεδο ανταγωνισμού. Και εκεί από τον Ιούλιο, ήδη από την άτυπη σύνοδο του Ρότερνταμ, για πρώτη φορά ήρθαν τέτοια ζητήματα στο Συμβούλιο Υπουργών Παιδείας έστω και για άτυπη συζήτηση. Μέχρι σήμερα συζητούντο στο επίπεδο του ανταγωνισμού με αποτέλεσμα αυτό που ζητήσατε: Να μπορεί να πιστοποιεί το κράτος και αυτούς ακόμα που εκπροσωπούν πανεπιστήμια του εξωτερικού, εμείς να μην μπορούμε ακόμα νομικά να το κάνουμε, γιατί με την οδηγία 8948 είναι θέμα ελεύθερης κυκλοφορίας και ανταγωνισμού. Άρα να ένα πεδίο, στο οποίο πρέπει να κάνουμε πολύ περισσότερα. Αυτό ακριβώς είχαμε ζητήσει και εμείς μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Κυρίως αυτό που πρέπει να μας απασχολεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, είναι η κοινή μεθοδολογία, οι δυνατότητες των φοιτητών να κινούνται. Ναι στην κινητικότητα, αλλά δεν συμβαίνει στην Ελλάδα. Γιατί δεν συμβαίνει; Γιατί δεν συμμετέχουν οι Έλληνες φοιτητές στο Erasmus; Γιατί πηγαίνουν στο εξωτερικό και κανείς δεν ανεγνώριζε μέχρι τώρα αυτό που φέρουν ως ουσία γνώσης. Και βεβαίως, τα κοινά μεταπτυχιακά με τις άλλες χώρες, δεν είχαν καν νομοθετηθεί. Το κόμμα σας, όμως, δεν τα ψήφισε. Δεν ψήφισε καν τα τμήματα πανεπιστημίων και ΤΕΙ που είχατε βάλει στο μηχανογραφικό και ήταν χωρίς νομική βάση.

Θέλω να πω πως τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Το Σύνταγμα και οι Νόμοι επιβάλλουν ορισμένες διαδικασίες. Είπατε ότι αλλάξαμε τον τρόπο εκλογής μελών ΔΕΠ. Κατ' αρχήν ο τρόπος εκλογής μελών ΔΕΠ ορίζεται από το Σύνταγμα και τους νόμους. Υπάρχουν εκλεκτορικά σώματα. Δεν μπορεί το κάθε πανεπιστήμιο να κάνει ό,τι θέλει. Εγώ απλώς διηύρυνα την έννοια των προσόντων των μελών ΔΕΠ και νομίζω ότι έκανα πάρα πολύ καλά, λαμβάνοντας υπόψη και curricula που προέρχονται έξω από τα ελληνικά πανεπιστήμια και από το εξωτερικό. Αυτό συνάδει με όσα είπατε

απόψε. Όπως είπα, όμως, δεν το ψηφίσατε.

Ένα από τα σοβαρότερα ζητήματα είναι η κατάρτιση και η εκπαίδευση. Από χρόνια συζητείται και γίνονται προσπάθειες και από το Υπουργείο Παιδείας και από το Υπουργείο Εργασίας. Ε, λοιπόν, πρέπει να σας πω ότι το Υπουργείο Εργασίας εδώ και επτά χρόνια έχει ανομοθέτητες τις διαδικασίες, μέσω των οποίων λειτουργούν τα ΚΕΚ και η επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να αναγκαστεί το Υπουργείο Παιδείας να τα πιστοποιήσει μόνο υπό τον όρο ότι πρέπει αυτά να νομοθετηθούν. Βεβαίως, η έννοια της γραφειοκρατίας, οι υπερβολικοί νόμοι, οι νόμοι μέσα στους οποίους υπάρχουν διαφορετικά ζητήματα από διαφορετικά Υπουργεία, το γεγονός ότι δεν μπορούμε να βρούμε άκρη, δεν συνιστά λόγο να μην έχουμε νομική βάση στις λειτουργίες μας.

Το ίδιο αυτό συνέβη με τα βιβλία. Τα βιβλία, λοιπόν, ανατέθηκαν χωρίς διεθνή διαγωνισμό και χωρίς υπουργική απόφαση. Αυτό μπορεί να πει κανείς ότι είναι για να πάμε γρήγορα ή ότι επί της ουσίας αυτά τα βιβλία, όπως ανατέθηκαν, ήταν καλά, αλλά ζούμε σε ένα κράτος που λειτουργεί με βάση το Σύνταγμα και τους νόμους. Και εδώ πρέπει να είμαστε κατηγορηματικοί.

Μιλήσατε για το ένα βιβλίο. Δεν πιστεύω ότι υπάρχει κανείς εδώ που πιστεύει ότι πρέπει να υπάρχει μόνο το ένα βιβλίο. Ναι, πρέπει να είναι η πολιτική για πολύ περισσότερα βιβλία και ταυτόχρονα να υπάρχει η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που μπορεί να δίνει τη δυνατότητα και να αγγίζονται θέματα παρά τις τυπικές διαδικασίες και το τυπικό ντοσιέ των καθηγητών, που αφορούν και σε άλλους τομείς που είναι συναφείς.

Η πραγματικότητα είναι ότι έχουμε έναν τεράστιο όγκο γνώσεων που προέρχεται από το παρελθόν και ένα καταγιστικό παρόν μ' έναν τεράστιο όγκο γνώσεων που αφορούν σε νέα δεδομένα, σε νέα τεχνολογία, στον τρόπο πρόσληψης των γνώσεων από το Internet, από παντού. Το θέμα είναι πώς θα καταφέρουμε να δώσουμε τις γνώσεις που ολοκληρώνουν την προσωπικότητα μέσα στην υποχρεωτική εκπαίδευση, που τη θέλουμε όλοι μέσα στα δώδεκα χρόνια, χωρίς ταυτόχρονα να κάνουμε τα παιδιά να καμφθούν.

Επομένως και οι διάφορες προσεγγίσεις που αφορούν στην περιβαλλοντική εκπαίδευση που την ενισχύουμε, στην αγωγή της υγείας, στα νέα δεδομένα, στον τρόπο που λειτουργούμε μέσα στα σχολεία μέσα από την κοινωνία της πληροφορίας, πρέπει να επιλεγούν, έτσι ώστε να μην απασχολούνται τα παιδιά όλο το εικοσιτετράωρο και στο τέλος να μην τους αρέσει τίποτα απ' όλα αυτά.

Βέβαια θεωρητικώς μπορούμε όλοι να περιγράψουμε με τον καλύτερο τρόπο ποια είναι η καλή εκπαίδευση. Βεβαίως να είναι όλα δωρεάν, βεβαίως να έχει κανείς όποιο βιβλίο θέλει. Δεν είπαμε τίποτα για τις υποχρεώσεις. Λοιπόν έχει και υποχρεώσεις η παιδεία, τι να κάνουμε; Δηλαδή δεν μπορούμε να είμαστε αιώνιοι φοιτητές.

Δηλαδή δεν μπορούμε να απαιτούμε από το κράτος να μας χρηματοδοτεί χωρίς κοινωνικό αποτέλεσμα. Αυτό δεν το πολυάκουσα. Δηλαδή καλή είναι η ελευθερία της κινητικότητας, να μπαίνουμε σε όποιο πανεπιστήμιο θέλουμε, αλλά σημασία έχει επίσης τι κοινωνικό αντίκρισμα έχει η γνώση που αποκομίζουμε.

Φυσικά σ' ένα φιλελεύθερο σύστημα κανένας δεν είναι υποχρεωμένος να κάνει τη δουλειά που έχει σχέση με το αντικείμενο των πανεπιστημιακών του σπουδών. Επί της ουσίας, όμως, θα ήμασταν επιλήθμονες του καθήκοντος, εάν αυτό το αγνοούσαμε, αν λέγαμε ότι ο καθένας μπορεί να σπουδάξει ό,τι θέλει, αλλά δεν είναι υποχρεωμένο το κράτος να του βρει δουλειά. Δεν είναι, όμως, το κράτος υποχρεωμένο να αναδείξει τις προϋποθέσεις ανάπτυξης, που θα δώσουν ευκαιρία στους νέους;

Εμμεσα, λοιπόν, προκύπτει η ανάγκη να συγκεκριμενοποιήσουμε αυτές τις διαθέσεις μας σε σχέση με την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η κ. Παπαρήγα είπε -και σωστά- σε κάθε πόλη, σε κάθε μέρος που ζητάει, να έχει πανεπιστήμιο για άλλους λόγους -άλλου αναπτυξιακού χαρακτήρα- αλλά ίσως και για λόγους δημιουργίας εκπαιδευτικού περιβάλλοντος στην περιοχή. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θεωρητικώς αυτό είναι καλό. Όμως δεκάδες τμήματα παραμένουν χωρίς επαγγελματικά δικαιώματα και σαράντα δύο τμήματα ΤΕΙ χωρίς επαγγελματικά δικαιώματα. Επομένως υπάρχει απόσταση ανάμεσα στη θεωρία και στη συγκεκριμένη πράξη και αυτή η απόσταση είναι αυτή που πρέπει να κλείσει όχι με βάση μόνο το διάλογο, αλλά και με βάση συγκεκριμένες ενέργειες.

Έχουμε παραδείγματα άλλων χωρών της Ευρώπης. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι όλοι προβληματίζονται για το σύστημα παιδείας και εκπαίδευσης. Στη Γαλλία έγιναν είκοσι έξι χιλιάδες συγκεντρώσεις και δεκάδες τηλεοπτικές εκπομπές που συμμετείχαν όλοι, γονείς, εκπαιδευτικοί, οι πάντες. Εκεί βέβαια υπάρχουν και αντικρουόμενα συμφέροντα. Αλλά η ουσία είναι το αποτέλεσμα και το αποτέλεσμα πρέπει να έχει σχέση με μία βασική αρχή. Η εκπαιδευτική κοινότητα, λοιπόν, υπάρχει, επειδή υπάρχουν τα παιδιά που θέλουμε να εκπαιδεύσουμε. Δεν υπάρχουν τα παιδιά, επειδή υπάρχει η εκπαιδευτική κοινότητα. Αυτό είναι μία βασική αρχή. Στη φετινή χρονιά, υπήρξαν τριβές και έγιναν επιθέσεις, όπως και τις άλλες χρονιές, κενά στα σχολεία κτλ. Κύριε Πρόεδρε και κύριοι συνάδελφοι, πολύ σχετική

υπόθεση και αυτή, δηλαδή τα κενά στα σχολεία. Επιβεβαιωμένα υπήρχαν σχολεία στα οποία υπήρχαν άνθρωποι που δεν έκαναν τίποτα, γιατί πολλές φορές ακριβώς λόγω των πιέσεων δεν γίνονταν οι ανάλογες κινήσεις ή γιατί το Υπουργείο βιαζόταν να τελειώσει μ' αυτήν την υπόθεση, την οποία άφηνε ξεκρέμαστη μέσα στο Σεπτέμβριο -και αυτό το ξέρουν όλοι οι Υπουργοί Παιδείας, καθώς και ο κ. Παπανδρέου- διότι κάποιοι δεν προσήρχοντο στις θέσεις τους.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η παιδεία βρίσκεται γενικά σε κρίση και το γεγονός ότι τα ΤΕΙ δηλώνουν ότι κάνουν αποχή -σήμερα είδα τους υπευθύνους και συμφωνήσαμε σε πάρα πολλά- δεν αναιρεί το γεγονός ότι ο προϋπολογισμός που υπήρχε, δεν επαρκούσε και ότι εμείς κάναμε επιπρόσθετες χρηματοδοτήσεις, όπως η τελευταία με την οποία δόθηκαν πενήντα πέντε εκατομμύρια (55.000.000) ευρώ στα πανεπιστήμια και στα ΤΕΙ.

Φυσικά δεν μπορούμε να λύσουμε όλα τα προβλήματα μέσα στη χρονιά. Όμως έχει τεράστια σημασία να γνωρίζουμε ότι παίζει τεράστιο ρόλο και έχει τεράστια σημασία και η διαχείριση.

Τα πανεπιστήμια είναι αυτοδιοίκητα. Δεν είναι αυτόνομα. Επομένως το κράτος που χρηματοδοτεί, έχει την απαίτηση να αξιολογεί και να πιστοποιεί τις υπηρεσίες. Στο ίδιο πλαίσιο, το Υπουργείο ασκεί έλεγχο νομιμότητας και εγώ θέλω να σας πω ότι αυτόν τον έλεγχο νομιμότητας δεν πρόκειται να τον απεμπολήσω. Ούτε η Κυβέρνησή μας. Ο έλεγχος νομιμότητας θα είναι σκληρός και ανελέητος σε όλα τα ιδρύματα! Και νομίζω ότι αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό και δεν χρειάζεται να πει κανείς συγκεκριμένα παραδείγματα.

Κυρία Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, νομίζω ότι έχουμε κοινή βάση προβληματισμού και θεωρώ ότι μέσα από αυτόν το διάλογο μπορούμε να δώσουμε απαντήσεις σε συγκεκριμένα ζητήματα -όχι σαρωτικά και γενικώς περί Παιδείας, αλλά σε συγκεκριμένα ζητήματα- όπως και δεσμεύσεις, κυβερνητικό πρόγραμμα, υποχρεώσεις τις οποίες έχουμε ως χώρα, ακόμα και αν δεν μας πίεζε η Ευρωπαϊκή Ένωση. Για παράδειγμα, πώς θα γίνει δωδεκάχρονη η υποχρεωτική εκπαίδευση, όπως γίνεται σταδιακά στην Ιταλία ή όπως έγινε στη Βρετανία; Πρέπει να σας πω ότι η Φινλανδία αρνήθηκε τη δωδεκάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση. Νομίζω ότι βρισκόμαστε σ' ένα σημείο που όλοι γνωρίζουμε, ανεξάρτητα από την πολιτική και κομματική μας τοποθέτηση, τι πρέπει να γίνει, πώς πρέπει να ενισχυθούν όλα όσα είναι καλά και πώς πρέπει να γίνουν καινούργια πράγματα.

Έχω την αίσθηση ότι μπορούμε να τα κάνουμε όλοι μαζί. Δεν απεμπολούμε το δικαίωμά μας της εκτελεστικής εξουσίας, αλλά σας καλούμε μέσα από μια υπέρβαση, μέσα από το διάλογο να βρούμε κοινές γραμμές, για να επενδύσουμε στην παιδεία τουλάχιστον για μια εικοσαετία.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει ο Πρωθυπουργός κ.Κώστας Καραμανλής για να δευτερολογήσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Πολιτισμού): Κυρία Πρόεδρε, θα κάνω ορισμένες σύντομες επισημάνσεις και συγκεκριμένα σχόλια σε συγκεκριμένα θέματα που ετέθησαν.

Πρώτον, ποιος έκανε διάλογο. Εγώ θυμάμαι ότι μέσα στα τελευταία χρόνια δύο φορές έχουμε καταθέσει πρόταση νόμου -όχι κουβέντες- συγκεκριμένη με την οποία προτείναμε θεσμοθετημένο εθνικό διάλογο, αλλά απερρίφθη. Δεύτερον, γνωρίζω ότι με δική μας πρωτοβουλία σήμερα έρχεται το θέμα της παιδείας σε προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση στη Βουλή. Άρα αναγορεύεται σε πολύ υψηλή προτεραιότητα. Τρίτον, για μας ο εθνικός διάλογος ήταν δέσμευση. Το είπαμε και πιστεύουμε ότι σε ένα πολύ μεγάλο ποσοστό ο ελληνικός λαός μας εμπιστεύτηκε και γι' αυτό. Θεωρούμε τον εαυτό μας δεσμευμένο να το κάνει και γι' αυτό το κάνουμε.

Τώρα, σε ποια θέματα αφορά ο διάλογος; Δεν μπορώ να καταλάβω το ερώτημα που έγινε. Κατά την άποψή μου, είναι πάρα πολύ σαφές. Το πρώτο είναι τα θέματα της Μπολόνια. Είναι πολύ μεγάλο θέμα και πολύ συγκεκριμένο. Δεύτερον, σας περιέγραψα, κατά την άποψή μας, οκτώ συγκεκριμένες ενότητες. Είναι ανοικτή η ατζέντα, για να προστεθούν προφανώς και άλλα μεγάλα θέματα. Θα πω όμως ότι στις οκτώ ενότητες, πλην των θεμάτων της Μπολόνια, περιλαμβάνονται κορυφαία ζητήματα, όπως η αυτοτέλεια, η αξιολόγηση, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η δωδεκαετής υποχρεωτική εκπαίδευση. Έχει κανείς την άποψη ότι δεν είναι αυτά μεγάλα αντικείμενα προς συζήτηση και προς εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών και μάλιστα επείγοντως; Η δική μας άποψη είναι πως είναι.

Να πω και κάτι ακόμα. Άκουσα απ' όλους τους ομιλητές, αναφορά σ' αυτά τα ζητήματα. Άρα, τεκμαίρεται ότι αναγνωρίζεται απ' όλες τις πλευρές πως είναι κορυφαία ζητήματα για να τεθούν σε διάλογο, για να ληφθούν οριστικές αποφάσεις, δεσμευτικές για όλους.

Το τρίτο σχόλιο. Χρειαζόμαστε μεγάλες πολιτικές; Πρέπει να κάνουμε την παιδεία εθνική προτεραιότητα; Εγώ, απ' όσα ειπώθηκαν, αισθάνομαι πως σ' αυτό τουλάχιστον συμφωνούμε. Το ερώτημα που προϋπάρχει, είναι αν είμαστε ικανοποιημένοι με τη

σημερινή κατάσταση. Σας είπα αρχικά πως ούτε μηδενίζουμε ούτε ισοπεδώνουμε. Έχουν γίνει και σωστά πράγματα. Υπάρχουν και θετικά στοιχεία. Αλλά σας περιέγραψα και πολλά τρωτά, κατά την άποψή μου, και πολλά προβληματικά σημεία. Άκουσα και τον κ. Παπανδρέου και την κ. Παπαρήγα και τον κ. Κωνσταντίοπουλο, με ποικίλους χρωματισμούς και ένταση, να περιγράφουν τα ίδια και άλλα σημεία. Άρα υπάρχει μια προβληματική κατάσταση και είμαστε στο 2004. Οι νέες γενιές περιμένουν από μας να εκπονήσουμε μια συγκεκριμένη μακροχρόνια πολιτική. Άρα υπάρχει θέμα όχι απλώς διαλόγου, αλλά αναγόρευσης της παιδείας σε ζήτημα υψίστης εθνικής προτεραιότητας.

Άκουσα οξείες εκφράσεις, ορθές κατά την άποψή μου. Δεν υπάρχει δωρεάν παιδεία, είπε ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Άκουσα ότι το σύστημα της εκπαίδευσης είναι αυτιστικό, ότι είναι αστείο δίλημμα το περί μη κρατικών πανεπιστημίων. Μα, συμφωνώ μ' αυτές τις απόψεις. Θα μπορούσε να πει κανείς κακοπροαίρετα σ' όλες αυτές τις επισημάνσεις ότι αυτά είναι ομολογία αποτυχίας για κάποιον που κυβέρνησε επί είκοσι χρόνια. Αλλά δεν είναι αυτό το αντικείμενό μας σήμερα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Το αντικείμενό μας είναι ότι αυτές οι παραδοχές δεν είναι παρά η δικαίωση της επιλογής να γίνει η σημερινή κουβέντα και να καταλήξουμε, όπως πιστεύω, σε κάποιες συγκεκριμένες κοινές τοποθετήσεις.

Οφείλω να πω πως δεν άκουσα μόνο παραδοχές, που αφορούν το παρελθόν, σε αντιδιαστολή με τις πολιτικές που εφαρμόζαν οι κυβερνήσεις του παρελθόντος. Άκουσα και προτάσεις. Κάποιες, κατά την άποψή μου –υποκειμενικά το λέω– είναι χρήσιμες και ενδιαφέρουσες. Ε, γι' αυτό γίνεται ο διάλογος! Γιατί πιστεύουμε ότι η εποχή που κάποιος έρχεται και από θέση αυθεντίας επιβάλλει μόνο τις πολιτικές του, τουλάχιστον στο χώρο της παιδείας, είναι αναχρονιστική προσέγγιση. Τέταρτο σημείο. Χρειάζεται ο διάλογος; Να ξεκαθαρίσουμε τα πράγματα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Εμείς έχουμε πολύ σαφείς θέσεις, πολύ ξεκάθαρες προτάσεις και συγκεκριμένο πρόγραμμα. Άλλωστε κάποιες από τις αναφορές που άκουσα σήμερα και περιληπτικά τις ανέφερα, δικαιώνουν αυτές τις πολιτικές θέσεις σ' ό,τι μας αφορά. Θα μπορούσαμε, λοιπόν –και θέλω να το κάνω πολύ σαφές αυτό– να προχωρήσουμε μόνοι μας, βεβαίως, μέσα από το διάλογο της Βουλής, με τις αντιρρήσεις των κομμάτων της Αντιπολίτευσης, να ψηφίσουμε την πολιτική μας, να την εφαρμόσουμε και μάλιστα πολύ γρήγορα.

Εδώ θέλω να σας θέσω ένα ερώτημα, ρητορικό βέβαια, που όμως φαντάζομαι ότι αγγίζει όλες και όλους μας, ασχέτως ιδεολογικής αφετηρίας, πολιτικής προτίμησης ή κομματικής ένταξης: Να ρισκάρουμε μια ακόμη μεταρρύθμιση, την οποία θα διαδεχθεί κάποια στιγμή μια άλλη αντιμεταρρύθμιση, με θύματα μονίμως τα παιδιά και τις οικογένειές τους; Αυτό είναι το αμείλικτο ερώτημα, που καλούμαστε να απαντήσουμε.

Εγώ δεν αμφισβητώ προθέσεις ούτε στο παρελθόν ούτε σήμερα. Υπάρχει, όμως, μια οδυνηρή πραγματικότητα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, από την οποία κανένας μας δεν μπορεί να κρύβεται. Αλλαγές επί αλλαγών. Άλλες σοβαρότερες, άλλες στο πόδι. Όμως υπάρχει το συμπέρασμα των αλλαγών σ' ένα σύστημα εκπαίδευσης, το οποίο ακόμη και αν έχει ελαττώματα, πάντως θα έπρεπε να έχει το στοιχείο της διάρκειας και της σταθερότητας. Και αυτές οι αλλαγές δεν γίνονταν μόνο από κυβέρνηση σε κυβέρνηση, αλλά ακόμη και από Υπουργό σε Υπουργό. Ξανά λέω ότι δεν αμφισβητώ τις προθέσεις κανενός.

Ποιο ήταν, όμως, το αποτέλεσμα; Το αποτέλεσμα ήταν ένα απαξιωμένο σύστημα παιδείας. Αυτή είναι η αλήθεια. Και αυτήν την αλήθεια πρέπει να τη δούμε όλοι. Και δεν είναι κάτι που καταλαβαίνουμε μόνο εμείς εδώ. Πολύ περισσότερο και πολύ πιο μπροστά από εμάς την καταλαβαίνουν οι Έλληνες πολίτες.

Γι' αυτό, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πιστεύω ότι οι χαμένοι ήταν τα παιδιά, οι οικογένειες, η κοινωνία με την ευρύτερη έννοια του όρου και –για να είμαστε και απόλυτα ειλικρινείς– η αξιοπιστία της πολιτικής. Γι' αυτό επιτρέψτε μου να επιμείνω σε ό,τι μας αφορά και να πιστεύω πολύ βαθιά ότι είναι ανάγκη να πάμε σ' ένα θεσμοθετημένο εθνικό διάλογο, με ξεκάθαρη ατζέντα θεμάτων και σαφές χρονοδιάγραμμα. Όχι κουβέντες για τις κουβέντες στις καλές νδες. Όχι! Είπα αυτό που θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί: Τα μεν θέματα της Μπολώνια πολύ ταχύτερα, γιατί επείγει ο Μάιος, αλλά και συνολικά η ατζέντα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το καλοκαίρι του 2005. Είναι επαρκής χρόνος, άνετος χρόνος, αλλά και συγκεκριμένος.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εμείς πιστεύουμε ότι οφείλουμε επιτέλους στους νέους μας το στοιχειώδες χρέος μιας σύγχρονης, ευνομούμενης, ευρωπαϊκής κοινωνίας, ένα σύστημα εκπαίδευσης το οποίο στα βασικά του σημεία –όχι σε όλα– θα το έχουμε συμφωνήσει, επιδεικνύοντας όλοι μας την πολιτική μας ωριμότητα. Αυτό το σύστημα θα έχει τα χαρακτηριστικά της διάρκειας, της σταθερότητας, της συνέχειας, της συνέπειας, άρα και της αξιοπιστίας.

Πέμπτο σύντομο σχόλιο. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μίλησα και εγώ για μη κρατικά πανεπιστήμια. Χαίρομαι που έχουν αλλάξει οι απόψεις και του κόμματος της Αντιπολίτευσης σ' αυτήν την κατεύθυνση. Θέλω, όμως, να κάνω μια επισήμανση, για να μη γίνει κάποιο λάθος. Άλλωστε παίρνω ερέθισμα από κάποιες επισημάνσεις της κ. Παπαρήγα και του κ. Κωνσταντόπουλου. Η προτεραιότητα παραμένει η δημόσια παιδεία. Και θα σας το πω αυτό με ηθικούς όρους, όχι μόνο με πολιτικούς. Βεβαίως υπάρχει περιθώριο να προσφέρει και ο ιδιώτης υπηρεσίες –με διάφορες μορφές– στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, κατά την άποψη μας, μη κρατικές και μη κερδοσκοπικές. Αυτό, όμως, δεν αναιρεί επ' ουδενί την υποχρέωση της πολιτείας να προσφέρει όσο γίνεται υψηλότερου επιπέδου υπηρεσίες και ευκαιρίες παιδείας σ' όλα τα παιδιά. Και επειδή μιλήσαμε για δωρεάν παιδεία, για την απαξίωση, για να μην πω τη χρεοκοπία της, η απόδειξη της αποτυχίας –ή για να είμαι επεικότερος της σημερινής ιδιαίτερα προβληματικής κατάστασης στο ελληνικό σχολείο– είναι ότι ολοένα και περισσότερο βλέπουμε το φαινόμενο της απαξίωσης του δημόσιου σχολείου και της προσφυγής των μαθητών, ακόμα και των εισοδηματικά ασθενέστερων, στην ιδιωτική παιδεία.

Θέλω να σας πω κάτι. Δεν εκθειάζω ποτέ το παρελθόν, αλλά θυμούμαι ότι στα χρόνια που πηγαίναμε εμείς σχολείο, το δημόσιο σχολείο –με τα όποια σοβαρά τρωτά της εποχής, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία, δεν θέλω να κάνω ούτε συγκρίσεις ούτε ισοπεδώσεις– πάντως σαφώς εθεωρείτο καλύτερο από το ιδιωτικό σχολείο. Αυτή είναι η αλήθεια.

Κύριε Κωνσταντόπουλε, θα ήμουν ο ευτυχέστερος όλων, αν μπορούσα το 5% να το κάνω σήμερα. Εκείνο στο οποίο θέλω να μείνω και να το υπογραμμίσω, είναι ότι ισχύει η δέσμευσή μας πως αυτό θα γίνει μέσα στη διάρκεια της τετραετίας.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κλείνοντας πρέπει να αναφέρω ότι άκουσα πως πρέπει να κοιτάζουμε μπροστά. Σωστό. Άκουσα ότι πρέπει να έρθουν ξένα πανεπιστήμια στην Ελλάδα. Σωστό. Άκουσα ότι σήμερα τουλάχιστον άλλο ένα κόμμα είναι υπέρ των μη κρατικών πανεπιστημίων. Συμφωνούμε.

Οφείλω, όμως, να πω ότι είναι κρίμα που δεν τα εφαρμόσατε όλα αυτά τα χρόνια που πέρασαν, κρίμα που στο συγκεκριμένο θέμα μείνατε σε αγκυλώσεις και δεν πείσατε καν το κόμμα σας να αλλάξει στάση στη διάρκεια της Συνταγματικής Αναθεώρησης, πριν από δύο τρία χρόνια.

Εν πάση περιπτώσει, σημασία έχει πράγματι να κοιτάξουμε μπροστά, να προσπαθήσουμε να διορθώσουμε τα κακώς κείμενα, να διορθώσουμε όλα αυτά τα λάθη του παρελθόντος και σ' αυτό καλούμε όλες και όλους να είστε αρωγοί. Τα προβλήματα από την πλευρά της Κυβέρνησης, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ετέθησαν. Τα θέματα περιγράφηκαν. Οι συγκεκριμένοι στόχοι ετέθησαν. Το χρονοδιάγραμμα ετέθη.

Πολιτική βούληση από την πλευρά μας είναι να προχωρήσουμε και αυτό πιστεύω ότι έχει φανεί περίτρανα στους οκτώ μήνες που πέρασαν. Από την πλευρά μας θα κάνουμε το χρέος μας. Πιστεύουμε και ελπίζουμε ότι όλες και όλοι θα αρθούμε στο ύψος των περιστάσεων στο κορυφαίο αυτό θέμα.

(Χειροκροτήματα παρατεταμένα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κ. Γεώργιος Παπανδρέου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Πρόεδρος του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος): Κυρίες και κύριοι, άκουσα τον Πρωθυπουργό και την Υπουργό Παιδείας. Δεν άκουσα την πρότασή τους. Άκουσα ότι συμφώνησαν μαζί μου σε μερικά από τα θέματα. Άκουσα ότι συμφώνησαν με την ατζέντα που έβαλε η Αξιωματική Αντιπολίτευση. Άκουσα ότι συμφωνούν μαζί μας, αλλά πρόγραμμα και πρόταση δεν έχω ακούσει.

Πράγματι θα περιμέναμε –και είμαστε έτοιμοι να κάνουμε διάλογο– όχι να έρχεται η Αξιωματική Αντιπολίτευση να βάζει τα θέματα, αλλά να έρχεται η Κυβέρνηση, η οποία να μη βάζει τα θέματα γενικά και αόριστα, όπως έκανε ο Πρωθυπουργός –τα θέματα είναι γνωστά– αλλά να ακούσουμε τις συγκεκριμένες προτάσεις που έχει για την αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων.

Δεν είναι δικός μας ρόλος, αν θέλετε, στο κάτω- κάτω, και όμως εμείς τον αναλαμβάνουμε, δηλαδή όχι μόνο να θέτουμε τα θέματα αλλά να προτείνουμε και λύσεις. Όπως έχουμε πει, εδώ και πολλούς μήνες με συνέπεια, αυτή είναι η υπεύθυνη Αξιωματική Αντιπολίτευση, που είναι βεβαίως και εν δυνάμει κυβέρνηση. Όπως έχω πει και παλαιότερα, θα ήταν εύκολο να κάνουμε μια συζήτηση για το παρελθόν, το πρόσφατο ή το παλαιότερο. Εγώ είμαι περήφανος για το έργο του ΠΑΣΟΚ. Το ΠΑΣΟΚ έκανε τεράστιο έργο στο χώρο της παιδείας. Και είμαι έτοιμος να κάνω και την αυτοκριτική μου, στο μέτρο που ήμουν και εγώ Υπουργός Παιδείας κατά καιρούς.

Αλλά η ιστορική στιγμή –και εδώ υπάρχει έλλειψη ιστορικής συνείδησης από την πλευρά της Κυβέρνησης, έχει το ένα πόδι της στο παρόν και το άλλο πόδι της στο παρελθόν– είναι να δούμε τις νέες προκλήσεις. Αυτές είναι μεγάλες. Πρέπει να κάνουμε τολμηρά βήματα.

Εμείς είμαστε έτοιμοι και το είπαμε. Το έργο μας είναι μεγάλο και στις υποδομές. Και δεν είναι έτσι, κύριε Πρωθυπουργέ: Τα δημόσια σχολεία έχουν τα τελευταία χρόνια μια μεγαλύτερη αξιοπιστία και έχουμε επιστροφή πάρα πολλών νέων στα δημόσια σχολεία.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

Έχουμε κάνει το μεγαλύτερο πρόγραμμα υποδομών, που υπήρξε ποτέ μέχρι τώρα, από την εποχή ίσως του Γεωργίου Παπανδρέου, το 1934. Αλλά δεν θέλω να πάω εγώ πίσω στα παλιά. Όχι ότι δεν μπορούμε, μπορούμε να το συζητήσουμε και αυτό, αν θέλετε και θα πρέπει να το συζητήσουμε διακομματικά, για να αξιολογήσουμε πού είμαστε και πού θα πρέπει να πάμε. Αλλά ο χρόνος και η στιγμή είναι να δούμε ποια είναι η προτεραιότητα του σήμερα και του αύριο.

Σε ό,τι αφορά τη Συνταγματική Αναθεώρηση, εγώ είχα ψηφίσει και τότε, προσωπικά, αλλά είχα και ως προεκλογικό σύνθημα το θέμα της νέας προσέγγισης των πανεπιστημίων, κρατικών και μη κρατικών. Άρα θα έλεγα ότι δεν είναι καμία αλλαγή πλεύσης. Θέλω, όμως, για την ιστορία να πω ότι όταν ψηφίστηκε το ελληνικό Σύνταγμα, ήταν τότε ο Ανδρέας Παπανδρέου, ο οποίος ζήτησε να υπάρξουν μη κρατικά πανεπιστήμια και ήταν η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή, που ήθελε να υπάρχει το κρατικό μονοπώλιο. Επομένως τις ευθύνες μας πρέπει να τις δούμε ιστορικά.

(Θόρυβος από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Δείτε τα Πρακτικά, κύριοι συνάδελφοι, κύριοι συνάδελφοι.

Το έργο είναι τεράστιο, αλλά και οι στόχοι που πρέπει να έχουμε, είναι προς τα μπρος. Εμείς προτείναμε ριζική αποκέντρωση και στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αλλά και αυτονομία των πανεπιστημίων. Δεν είναι ουσιαστικά αυτοδιοίκητα, είναι μπλεγμένα σ' έναν κυκλώνα κρατικής γραφειοκρατίας, από τα συγγράμματα μέχρι το ποια τμήματα θα αναπτύξουν, ποια πτυχία θα δώσουν, μέχρι και το πώς θα εξελίσσεται το διδακτικό προσωπικό. Τοπική κοινωνία: Γιατί να μη συμμετέχουν οι γονείς; Γιατί να μη συμμετέχουν οι γονείς στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου; Γιατί να μη συμμετέχουν; Αυτοί δεν έχουν λόγο για την εκπαίδευση των παιδιών τους; Είναι ψιλικατζήδες οι γονείς;

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

Το πρόγραμμα θα το αποφασίζει από μόνη της η τοπική κοινωνία. Η Φινλανδία θεωρείται από τα πρότυπα των χωρών ανά τον κόσμο. Και εκεί υπάρχει ένα κεντρικό αναλυτικό πρόγραμμα, αλλά υπάρχει και η δυνατότητα επιλογής και διαμόρφωσης ενός τοπικού προγράμματος. Σκεφθείτε πρώτα απ' όλα την ίδια την εκπαιδευτική κοινότητα. Δεν μπορούν οι δάσκαλοι σε μια περιοχή να ξέρουν ποιες είναι οι ανάγκες του παιδιού σ' ένα βουνό, σ' ένα νησί, σε μια πόλη –και μπορεί να είναι πολύ διαφορετικές– και να προσαρμόσουν το πρόγραμμα στις ανάγκες αυτού του παιδιού; Αυτό το θεωρείτε ότι είναι ενάντια στο δημόσιο σχολείο; Είναι υπέρ του παιδιού, είναι υπέρ της δημόσιας εκπαίδευσης, είναι αναβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

Χρειάζεται, λοιπόν, το κράτος να λειτουργήσει επιτελικά, να απελευθερώσουμε τις δυνάμεις της ελληνικής κοινωνίας, τοπικά, περιφερειακά και σε κάθε μαθητή. Και επιτελική λειτουργία του κράτους σημαίνει πιστοποίηση, αξιολόγηση, συμμετοχή, ειδικότερα στην διαμόρφωση υποδομών, για να υπάρχουν για όλα τα σχολεία, για όλα τα παιδιά οι απαραίτητες υποδομές, και σημαίνει επίσης επαγγελματικό προσανατολισμό. Δεν θα ασχολείται το κράτος με θέματα όπως αυτό της εξέλιξης των μελών ΔΕΠ.

Τρίτον, χρειάζεται ένα νέο σύστημα χρηματοδότησης, που θα διασφαλίζει την ελευθερία επιλογής του μαθητή, την πραγματικά δωρεάν παιδεία. Διότι σήμερα η μεγάλη μεταρρύθμιση του Γεωργίου Παπανδρέου, που τότε πράγματι άνοιξε τις πόρτες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, έχει διαστρεβλωθεί μετά από πολλά χρόνια και χρειάζεται να αλλάξουμε αυτήν τη λογική μ' ένα νέο σύστημα χρηματοδότησης, που θα δημιουργήσει και ένα εσωτερικό ανταγωνισμό μεταξύ των δημοσίων, καταρχήν, πανεπιστημίων, θα εξασφαλίσει ίσες δυνατότητες για όλα τα παιδιά, θα υποστηρίξει τα φτωχότερα στρώματα και δεν θα επιτρέπει αποκλεισμούς.

Τα λεγόμενα «δάνεια» για τα οποία μίλησα, είναι μια σκανδιναβική πρακτική, όπου ο νέος όταν πάει σε μια άλλη πόλη –ή και στην ίδια πόλη όπου ζει και ζει εκτός σπιτιού– του δίνουν δάνειο. Το δάνειο αποπληρώνεται όταν πιάσει δουλειά μέσω του φορολογικού συστήματος, ανάλογα με το εισόδημα του νέου και αν δεν έχει εισόδημα αρκετό υψηλό ή δεν έχει κανένα εισόδημα, τότε έρχεται και ξοφλά το χρέος η ίδια η πολιτεία. Άρα, λοιπόν, πώς αυτό δημιουργεί ανισότητες; Αντιθέτως δίνει σε όλα τα παιδιά την ίση ευκαιρία να σπουδάσουν όπου και όπως θέλουν, ανάλογα βεβαίως με τις ακαδημαϊκές τους δυνατότητες.

Ποιοι παράγουν γνώση; Η γνώση πρέπει να παραχθεί από την ίδια την κοινωνία, τους ίδιους τους ακαδημαϊκούς, τους ίδιους τους καθηγητές, τους ίδιους τους μαθητές, να γίνουν και αυτοί ερευνητές, όχι από ένα κεντρικό γραφειοκρατικό σύστημα. Η

δική μας πρόταση για την παιδεία θα είναι βεβαίως και αντικείμενο διαλόγου, αλλά θα ανακουφίσει τον Έλληνα και τα ελληνικά νοικοκυριά οικονομικά, γιατί σήμερα δυστυχώς ένα μεγάλο μέρος του προϋπολογισμού του Έλληνα που έχει παιδιά, ξοδεύεται στα φροντιστήρια.

Επιδιώκουμε να διαμορφώσουμε τις κοινωνικές προϋποθέσεις, ώστε η απρόσκοπτη μόρφωση του νέου να μην είναι πρόκριμα της μονοσήμαντης επαγγελματικής αποκατάστασης. Από την άλλη μεριά, γιατί είναι κακό, αν τα περιφερειακά πανεπιστήμια –ή σε τοπικό επίπεδο τα πανεπιστήμια στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη, στις μεγάλες πόλεις– ή τα ΤΕΙ, συνδέονται και βοηθούν το νέο να βρει δουλειά; Δεν το καταλαβαίνω. Να του δώσουν τις γενικές γνώσεις, να του δώσουν τη δυνατότητα δια βίου να μαθαίνει, να αλλάζει. Αλλά αν το συγκεκριμένο επάγγελμα δεν έχει πέραση στην αγορά, γιατί είναι αρνητικό να μπορεί να αλλάζει; Θεωρώ, λοιπόν, ότι είναι απολύτως απαραίτητο το εκπαιδευτικό σύστημα να έχει την ευελιξία, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του νέου ανθρώπου, αλλά και στις ανάγκες του μεγαλύτερου στην ηλικία, ο οποίος θέλει να αλλάξει επάγγελμα, να αλλάξει ζωή και να κάνει κάτι διαφορετικό ή, αν δεν έχει δουλειά, να βρει δουλειά μέσω της εκπαίδευσης.

Η επιμόρφωση πρέπει να γίνεται, για να έχουμε πράγματι φωτισμένους δασκάλους και καθηγητές. Αυτό μπορεί επίσης να γίνεται σε τοπικό επίπεδο, από την τοπική κοινότητα –την ίδια την εκπαιδευτική– αλλά και ευρύτερα από φορείς της περιοχής, αλλά και το Ανοικτό Πανεπιστήμιο ή και τα πανεπιστήμια της περιοχής.

Η περιφέρεια μπορεί να βοηθηθεί με ειδικά κίνητρα. Ποιος λέει ότι θα πάνε όλοι στην Αθήνα; Αν υπάρχουν ειδικά κίνητρα και ειδικές χρηματοδοτήσεις για τα πανεπιστήμια των περιφερειών, μπορούμε να «τραβήξουμε» παιδιά προς την περιφέρεια. Παραδείγματος χάρη, το εισαγωγικό σύστημα. Σε πολλές χώρες, αν είσαι από τη συγκεκριμένη περιφέρεια, έχεις πιο εύκολη πρόσβαση στο πανεπιστήμιο της περιοχής σου. Γιατί ένας που ζει στη Θράκη ή στην Κρήτη ή στην Πελοπόννησο, θα πρέπει αναγκαστικά να πάει σε μια τελείως άλλη περιοχή; Αυτό δεν αποδυναμώνει την περιοχή από ένα δυναμικό παιδιών νέων που θα ήθελαν να συνδεθούν με την τοπική ανάπτυξη, με τον πολιτισμό της περιοχής, με το να συνδέσουν τη ζωή τους τελικά με την περιοχή όπου μεγάλωσαν και να είναι εξασφαλισμένη η οικονομική πορεία τους στην περιοχή που ζουν, για να μην έχουν ακριβώς αυτήν την αστυφιλία; Θέλω, όμως, να κλείσω λέγοντας ότι ο διάλογος είναι απαραίτητος και αυτό είναι προφανές. Αν ήρθε ο Πρωθυπουργός εδώ για να μας πει ότι το μεγάλο κατόρθωμα αυτών των οκτώ μηνών είναι ότι όλοι συμφωνήσαμε στο διάλογο, νομίζω πως δεν έχει καταλάβει ότι επί οκτώ μήνες εμείς έχουμε προτείνει και έχουμε επιμένει στο διάλογο.

Αλλά θέλω να πω και κάτι. Σ' αυτήν τη χώρα, όπου έχουμε μεγάλα προβλήματα μπροστά μας ως προκλήσεις –Κυπριακό, Σκοπιανό, ευρωτουρκικά, το μεγάλο φιάσκο της απογραφής, η τεράστια οικονομική επιβάρυνση που θα υπάρξει, το θέμα της παιδείας, το θέμα της Δημόσιας Διοίκησης, το θέμα της διαφάνειας όπου περιμένουμε να δούμε πού είναι τα μέτρα τα οποία ακούμε συνέχεια για τη διαφάνεια– αν αυτά πράγματι είναι να τα αντιμετωπίσουμε, θα πρέπει να επιλέξει επιτέλους η Κυβέρνηση τι θέλει να κάνει. Θέλει να ασχολείται συνεχώς με την Αντιπολίτευση ή θέλει να πάει τη χώρα μπροστά;

Εμείς δεν έχουμε κανένα πρόβλημα. Πρόβλημα δεν είναι να μας ασκήσετε κριτική, διότι είμαστε περήφανοι για το έργο μας, αλλά ο ελληνικός λαός δεν θα συγχωρήσει μια κυβέρνηση που αντί να κυβερνά και να ασχολείται με τα προβλήματα του Έλληνα πολίτη, ασχολείται μόνο και μόνο με τη σπίλωση της προηγούμενης κυβέρνησης. Και αυτό έχετε κάνει ουσιαστικά αυτούς τους οκτώ μήνες!

Εγώ είμαι έτοιμος για διάλογο παρ' ότι εσείς έχετε τους τελευταίους μήνες με κάθε σας ενέργεια απλώς ασχοληθεί με το παρελθόν. Ελπίζω ότι θα πάμε σε έναν ουσιαστικό διάλογο. Και θέλω εδώ να πω κάτι. Αν στο χώρο της παιδείας υπάρξει ουσιαστικός διάλογος, εμείς θα είμαστε συμμετοχοί με τις προτάσεις μας και με τις προσπάθειές μας. Θέλω επίσης να πω ότι αν είναι να γίνει ένας εθνικός διάλογος, χρειάζεται όχι μόνο να εμπλακεί το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, που είναι πράγματι όπως είπε ο κ. Κωνσταντόπουλος ένα πολύ μεγάλο όργανο, αλλά θα πρέπει να δημιουργηθεί μια ομάδα ή, αν θέλετε μια αρχή μεταρρύθμισης, όπου τα κόμματα θα επιλέξουν με αξιοκρατικά κριτήρια εμπειρογνώμονες οι οποίοι θα ασχοληθούν με το να μας φέρουν προτάσεις συγκεκριμένες για τη μεταρρύθμιση αυτή. Θεωρώ ότι μέσα απ' αυτήν τη διαδικασία θα είμαστε πιο αποτελεσματικοί. Βεβαίως, όλη η κοινωνία πρέπει να συμμετάσχει, να υπάρξει συμμετοχή στο διάλογο, αλλά με αυτόν τον τρόπο να υπάρξουν και ουσιαστικές προτάσεις από εμπειρογνώμονες οι οποίες θα αξιολογηθούν από τη Βουλή, από την επιτροπή, από τα κόμματα τα ίδια. Φίλες και φίλοι, θέλω να τονίσω ότι το ΠΑΣΟΚ είναι το κόμμα που θέλει να συμβάλει στο μεγάλο ζήτημα της παιδείας. Αναμένουμε τις ουσιαστικές προτάσεις της Κυβέρνησης και όχι μόνο τα ευχολόγια και τις προεκλογικές κορώνες, για να μπορέσουμε να μπούμε σε έναν ουσιαστικό διάλογο και να κάνουμε επιτέλους αυτές τις τομές, το άλμα προς τα εμπρός, για το οποίο εμείς πασχίζουμε!

Ευχαριστώ πάρα πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει η Γενική Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Αλέκα Παπαρήγα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας): Νομίζω ότι και από τις ομιλίες που προηγήθηκαν και της κυρίας Υπουργού και του κ. Παπανδρέου είναι φανερό ότι ο διάλογος που διεξάγεται, είτε μέσα στη Βουλή είτε έξω από τη Βουλή, ανάλογα που θέλει ο καθένας να συνεισφέρει, έχει προαποφασισμένα πλαίσια και ο διάλογος θα πραγματοποιηθεί σε ζητήματα σημαντικά αλλά δευτερεύοντα σε σχέση με τα βασικά πλαίσια. Και προαποφασισμένα είναι η Μπολόνια, η Λισσαβόνα και ο ενιαίος χώρος εκπαίδευσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης που σωστά η κυρία Υπουργός είπε ότι προς το παρόν δεν έχει απολύτως υποχρεωτικό χαρακτήρα. Διατηρείται το δικαίωμα σε εθνικό επίπεδο να χαράσσει κανείς και κάτι το διαφορετικό, όμως από τα ίδια τα πράγματα έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα από τη στιγμή που ζούμε σε συνθήκες πλήρους απελευθέρωσης της αγοράς, ανατροπής των εργασιακών σχέσεων και επομένως απαιτούνται αναγκαίες αναπροσαρμογές στην παιδεία. απ' αυτούς βεβαίως που συμφωνούν με αυτές τις βασικές αρχές της ευρωπαϊκής αγοράς.

Ο διάλογος, λοιπόν, έχει προαποφασισμένα πλαίσια. Εγώ θέλω να θέσω ένα ερώτημα και είναι ρητορικό. Δεν θέλω να απαντήσω γιατί κατά τη γνώμη μου απαντήσαμε και θα απαντήσουμε και στην πορεία ακόμη πιο αναλυτικά. Από τη στιγμή που θέλουμε να συνδέσουμε την παιδεία με την αγορά πιο αποφασιστικά και μέσα στις σύγχρονες συνθήκες, μπαίνει το εξής εύλογο ερώτημα. Αγορά σημαίνει ότι τα πάντα ρυθμίζονται με βάση όχι γενικά τους επιχειρηματίες αλλά με βάση τους μεγάλους επιχειρηματικούς ομίλους, τους μονοπωλιακούς ομίλους οι οποίοι αποφασίζουν πού και πότε θα επενδύσουν, για πόσο διάστημα θα επενδύσουν στην Ελλάδα, πότε θα φύγουν από την Ελλάδα και θα διακινήσουν τα κεφάλαιά τους στο εξωτερικό κλπ. Αυτό σημαίνει, δηλαδή, μία πολιτική που αναπόφευκτα έρχεται σε σύγκρουση με την πολιτική της πλήρους απασχόλησης και με την πολιτική που έχει κριτήριο την προστασία του εγχώριου πλούτου που έχουμε στον τόπο μας και έρχεται σε αντίθεση με αυτό που λέμε ότι στην Ελλάδα βάζουμε σε κίνηση και αναπτύσσουμε όλες εκείνες τις δυνατότητες που υπάρχουν.

Πώς, λοιπόν, αυτή η αγορά και αυτοί οι επιχειρηματίες θα διασφαλίσουν μία παιδεία, η οποία θα καταργήσει τις ταξικές ανισότητες και διαφορές; Αυτό είναι αδύνατον. Το αντίθετο θα γίνει. Την παιδεία θα την προσαρμόσουν ακόμη περισσότερο στις δικές τους επιδιώξεις, αφού αυτή η πολιτική έχει επακόλουθο την ανεργία. Δηλαδή, πώς είναι δυνατόν η λογική της αγοράς να συνδυάζεται με την παιδεία χωρίς ταξικούς φραγμούς και διακρίσεις; Αυτό θα είναι πια ελληνική πρωτοτυπία σε παγκόσμιο επίπεδο. Πουθενά δεν έγινε.

Δεύτερον, όταν λέτε «μη κρατικά πανεπιστήμια» ντρέπεστε να πείτε «ιδιωτικά»; Λέτε «μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά». Καλά, ποιοι θα κάνουν αυτά τα πανεπιστήμια; Οι καλοί Σαμαρείτες; Μα, είναι αδύνατον να μην έχουν κέρδος τα πανεπιστήμια. Και μόνο να αναπαράγουν τη γνώση, την έρευνα, πρέπει να έχουν κέρδος. Δηλαδή, θα είναι δωρεάν, μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά; Για να καταλάβω; Δηλαδή, θα πάει κάποιος δωρεάν; Θα πληρώνει. Άρα, είναι ιδιωτικά.

Βεβαίως και στη δημόσια παιδεία περνάει η ιδιωτικοποίηση. Έχει αρχίσει να καταργείται η δωρεάν σίτιση και στέγαση. Θα πάμε στο να πληρώνουν τα συγγράμματα. Τα μεταπτυχιακά πληρώνονται, εξ ου και γίνονται κινητοποιήσεις. Εμείς δεν το πάμε μακριά ότι θα καταργηθεί πλήρως αυτό που λέγεται «δημόσια παιδεία». Διότι οι ιδιώτες δεν θέλουν να κάνουν πλήρεις επενδύσεις στον τομέα της παιδείας αφού μπορούν, παραδείγματος χάρη, τα δημόσια ή μη δημόσια Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα για τη δική τους έρευνα, κορόιδα είναι να πάρουν την ευθύνη εκείνοι; Αφού άλλος θα πληρώνει κι άλλος θα γεύεται. Επομένως όπως και στην υγεία, έτσι και στην παιδεία θα υπάρχει ένας τομέας δημόσιας μεν, που θα κοστίζει, και ο οποίος θα μπαίνει στην υπηρεσία των ιδιωτών.

Για τον προϋπολογισμό για την παιδεία, εμείς κατ' αρχήν δεν θα συνηγορήσουμε και δεν στηρίζουμε ούτε προγράμματα σύγκλισης, ούτε σταθερότητας ούτε τις λογιστικές απογραφές που έκανε το ΠΑΣΟΚ. ή η Νέα Δημοκρατία. Θεωρούμε ότι η αποτίμηση της χρηματοδότησης, το 5% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, δεν γίνεται τυχαία. Χάνεις το μπούσουλα με το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν. Και μέσα εκεί μπορεί να δίνεις το 5% από το ΑΕΠ, αλλά να μειώνονται οι κρατικές επιχορηγήσεις. Το σίγουρο για να ελέγξεις μία κυβέρνηση είναι να δώσει το ποσοστό επί του κρατικού προϋπολογισμού. Εμείς όχι για συμβολικούς λόγους, αλλά από μελέτη που έχει γίνει -όχι μόνο από εμάς- υποστηρίζουμε το 15% από τον κρατικό προϋπολογισμό, το οποίο μπορούμε να το ελέγξουμε, διότι το άλλο δεν ελέγχεται.

Όντως υπάρχει θέμα με το εξεταστικό. Εμείς υποστηρίζουμε την κατάργηση των πανελληνίων εξετάσεων και στη Γ' λυκείου και την πλήρη αποδέσμευση του λυκείου από την εισαγωγή στο πανεπιστήμιο. Όμως, όσα μέχρι τώρα έχουμε ακούσει επισήμως γι' αυτό που λέγεται «ελεύτερη πρόσβαση» στο πανεπιστήμιο, στην πραγματικότητα

δεν είναι ελεύθερη πρόσβαση. Τουλάχιστον αυτά που έχουμε ακούσει επισήμως από τη Νέα Δημοκρατία και το ΠΑ.ΣΟ.Κ. Δεν είναι πραγματικά ελεύθερη πρόσβαση. Ελεύθερη πρόσβαση είναι να γράφομαι με το απολυτήριο του λυκείου. Αλλά και ελεύθερη πρόσβαση είναι να μην έχω εγκατάλειψη του σχολείου νωρίτερα, διότι η τάση είναι να αυξάνει ο ρυθμός αυτών που εγκαταλείπουν.

Εμείς θεωρούμε ότι δεν πρέπει να καταργηθούν οι εξετάσεις. Πρέπει να αποδεσμευτούν εντελώς από το λύκειο και πρέπει να υπάρχει ένα εξεταστικό σύστημα πανελλήνιο και όχι κατά πανεπιστήμιο. Εδώ πια κι αν πάμε στις επιλογές οι οποίες θα καθορίζονται όχι τάχα από τη γραφειοκρατία του κράτους αλλά από την τοπική γραφειοκρατία του πανεπιστημίου.

Και το κυριότερο είναι το εξής: Ακόμα και αν κάνουμε ελεύθερη την πρόσβαση στο πανεπιστήμιο, υπάρχουν άλλες διεγκυστίνδες που κόβουν τα παιδιά από το πρώτο στο δεύτερο έτος, πολύ περισσότερο που έχουμε τους τρεις κύκλους σπουδών –δεν είναι δύο, είναι τρεις οι κύκλοι των σπουδών– που οι ταξικοί φραγμοί θα υπάρχουν μέσα.

Σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης, από όσο ξέρω, ελεύθερη πρόσβαση στο πανεπιστήμιο υπάρχει, αλλά από το πρώτο στο δεύτερο έτος πάνε πολύ λιγότεροι και από εκεί και πέρα πολύ λιγότεροι. Το σύστημα έχει τρόπους να «ψαλιδίζει», να αναπαράγει τους ταξικούς φραγμούς και να τους οξύνει.

Θα ήθελα να τελειώσω με ένα ζήτημα. Εδώ ακούστηκε ο όρος «πιστοποίηση» από την πλευρά του κράτους. Η πιστοποίηση των απολυτηρίων, των διπλωμάτων ή η πιστοποίηση αξιολόγησης των πανεπιστημίων; Η πιστοποίηση πτυχίων;

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ (Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων): Η αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Αυτός είναι ο όρος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας): Μάλιστα. Η αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης.

Εδώ υπάρχει ένα θέμα: Με τι αξιολογικά κριτήρια; Γιατί αν έχουμε πανεπιστήμια της αγοράς, ανάλογη θα είναι και η πιστοποίηση. Αραπάμε στα ίδια.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το προειδοποιητικό κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της Γενικής Γραμματέως της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Αλεξάνδρας Παπαρρήγα)

Θέλω, όμως, εδώ να θέσω ένα ζήτημα, για το οποίο δεν έχω ακούσει τη θέση σας και είναι ουσιαστικό. Ο Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων και άλλοι εργοδοτικοί φορείς ζητούν την καθιέρωση της πιστοποίησης των απολυτηρίων των πτυχίων με βάση δικούς τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, πράγμα που σημαίνει ότι αναιρείται η πανεπιστημιακή διαδικασία και το πτυχίο που δίνουν τα πανεπιστήμια και εισάγεται ένας άλλος κρίκος εξέτασης που έχει να κάνει με τον ιδιώτη. Από τη στιγμή που παίρνεις πτυχίο από το πανεπιστήμιο, σημαίνει ότι υπάρχει δυνατότητα να αναζητήσεις δουλειά. Άλλο πράγμα τώρα είναι αν βρίσκεις.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της Γενικής Γραμματέως της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Αλεξάνδρας Παπαρρήγα)

Βεβαίως, υπάρχει θέμα τα πτυχία να εναρμονίζονται στο επιστημονικό αντικείμενο. Εδώ υπάρχει μεγάλη αντίφαση ανάμεσα στο επίπεδο των γνώσεων και στο επιστημονικό αντικείμενο –αυτή είναι μια άλλη ιστορία– αλλά η πιστοποίηση, η διαδικασία δηλαδή του ιδιωτικού φορέα, του επιχειρηματικού και η παρέμβασή του στην πιστοποίηση των πτυχίων σημαίνει το εξής πράγμα: θα έχουμε απόφοιτους με πτυχία, αλλά ούτε καν το τυπικό επαγγελματικό δικαίωμα να αναζητήσουν δουλειά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Το λόγο έχει ο Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς, κ. Νίκος Κωνσταντόπουλος.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς): Μία τέτοια συζήτηση έχει νόημα αν συμφωνούμε για να διορθώσουμε προβλήματα τα οποία υπάρχουν, όχι αν συμφωνούμε για να διαφωνούμε και να συνεχίζουμε την πεπατημένη.

Η κατάσταση που υπάρχει στην ελληνική παιδεία είναι προβληματική και αυτό αποτελεί κοινή συνείδηση. Και ανεξαρτήτως του τι λέμε εμείς, αν κάποιος είναι στην Κυβέρνηση ή στην Αξιωματική Αντιπολίτευση ή στα άλλα κόμματα της Αντιπολίτευσης, σημασία έχει στη συνείδηση των παιδιών, ποια απαξίωση διαμορφώνεται για το εκπαιδευτικό σύστημα, για το σχολείο, για τις πολιτικές υποσχέσεις, για τα κυβερνητικά προγράμματα, για τις εξαγγελίες περί μεταρρυθμίσεων. Στη συνείδηση των παιδιών μας η απαξίωση είναι τετελεσμένη και αυτό είναι που δεν διαμορφώνει συνθήκες αισιοδοξίας, είτε μας αρέσει είτε δεν μας αρέσει.

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ κρίνεται η πολιτική ουσία αυτής της προβληματικής κατάστασης. Είναι ή δεν είναι πολιτικό πρόβλημα; Όποιοι είναι εφησυχασμένοι και αυτάρεσκοι, δικαίωμά τους. Όποιοι νομίζουν ότι δημαγωγικά θα ξεπεράσουν τα προβλήματα με υποσχέσεις χωρίς αντίκρισμα, θα διαπράξουν το ίδιο λάθος.

Έγιναν βήματα, έγιναν αλλαγές. Δεν χρειαζόμαστε σήμερα για το ελληνικό πανεπιστήμιο ένα νέο νόμο-πλαίσιο;

Είμαστε ικανοποιημένοι από τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα ελληνικά

πανεπιστήμια, όταν η πρόσφατη έκθεση στα διακόσια πενήντα καλύτερα πανεπιστήμια δεν βρήκε ούτε μία ελληνική σχολή να απარიθμήσει, και όταν βλέπουμε μπροστά μας όλα αυτά για τους προϋπολογισμούς, για τη διαχείριση, για τη νομιμότητα, για το νεποτισμό, για τις πελατειακές σχέσεις, για τις παραταξιακές αντιθέσεις στα Πανεπιστήμια;

Άρα, λοιπόν, η προβληματική κατάσταση στην παιδεία είναι πολιτικό πρόβλημα, όπως πολιτικό είναι το πρόβλημα ότι έχουμε τις μεγαλύτερες ιδιωτικές δαπάνες, για την εκπαίδευση, σε βάρος της ελληνικής οικογένειας.

Ε, δεν είναι μαζοχιστές οι Έλληνες, να μην ικανοποιούνται και να πληρώνουν παραπάνω για να καλύψουν μια εμμονή τους στην εκπαίδευση ως στοιχείο προκοπής. Εξακολουθεί να επενδύει η ελληνική οικογένεια στην εκπαίδευση, στη γνώση και η ελληνική πολιτεία τιμωρεί αυτήν την επιμονή της ελληνικής οικογένειας με πρόσθετες ιδιωτικές δαπάνες.

Κάποτε πρέπει να σταματήσει, λοιπόν, αυτή η ιστορία. Γιατί ναι, γράφεται στην ιστορία των εκπαιδευτικών μας συστημάτων η κατάκτηση της δωρεάν παιδείας, εάν και εφόσον είναι μια διαρκής πραγματικότητα. Αν είναι πουκάμισο αδειανό τι νόημα έχει;

Μπορεί να συνεχιστεί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτό το «ράβε, ξήλωνε» που υπάρχει σήμερα; Εμείς λέμε όχι. Ο κάθε Υπουργός κάνει και από μία μεταρρύθμιση ή αντιμεταρρύθμιση και αν κοιτάξουμε προς τα πίσω, τα χρόνια που πέρασαν είναι λιτανεία πεθαμένων μεταρρυθμίσεων.

Δεν μπορεί να συνεχιστεί άλλο αυτή η κατάσταση. Δεν είναι δυνατόν, για να πληρώσουμε το οικονομικό έλλειμμα, να δανειζόμαστε και να τρώμε από το ψωμί των παιδιών μας. Δεν είναι δυνατόν για να καλύψουμε το εκπαιδευτικό έλλειμμα, να φορτώνουμε αυτές τις στρεβλώσεις στον ψυχισμό, στο συναίσθημα, στη συνείδηση και στο μυαλό των παιδιών μας. Δεν μπορεί, διαρκώς, να χρεώνουμε τα παιδιά μας, για να καλύπτουμε αυτές τις δικές μας προβληματικές πολιτικές που εφαρμόζονται. Εμείς, λοιπόν, λέμε ότι είναι μείζον πολιτικό πρόβλημα. Χρειάζεται εθνική στρατηγική και χρειάζεται θεσμικός διάλογος, για έναν επαναπροσδιορισμό του εκπαιδευτικού μας συστήματος, σε σύγχρονες συνθήκες.

Για να είναι, όμως, αξιόπιστος ο διάλογος πρέπει να είναι ουσιαστικός και ανοιχτός. Δεν μπορεί να είναι διάλογος για την υποχρεωτική προσχώρηση στη διακήρυξη της Μπολόνια και των αποφάσεων του Βερολίνου, ακριβώς διότι στα θέματα παιδείας στον πολιτισμικό τομέα, δεν μπορεί να είναι καμία ντιρεκτίβα υποχρεωτική. Γι' αυτό αναγνωρίζεται το δικαίωμα σε κάθε χώρα-μέλος να έχει τις πολιτικές της. Και ο ευρωπαϊκός πολυπολιτισμικός διαμορφώθηκε μέσα από τέτοιες διαδικασίες. Δεν διαμορφώθηκε από Σύμφωνο Σταθερότητας και για την παιδεία. Αν είναι πολιτικός ζουρλομανδύας το Σύμφωνο Σταθερότητας για την οικονομία και την κοινωνία, σκεφθείτε τι «πολιτισμικός ζουρλομανδύας» θα προκύψει από ένα Σύμφωνο Σταθερότητας υποχρεωτικής προσχώρησης για την παιδεία. Γι' αυτό εμείς λέμε ναι στην ατζέντα, διαλόγου αλλά ανοιχτή και όχι δεσμευτική προσχώρηση και αποδοχή. Είπα, κύριε Πρωθυπουργέ, ότι οι θεσμοί που υπάρχουν δεν επαρκούν. Δεν είναι ικανοποιητική η εμπειρία ούτε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ούτε από το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας. Πρέπει πραγματικά σ' αυτόν τον τομέα και αυτοί οι θεσμοί να αναμορφωθούν και άλλοι θεσμοί να υπάρξουν. Χρειάζεται επιτέλους να μην αποφασίζει την εκπαιδευτική πολιτική κάθε Υπουργός, ούτε κάθε Υπουργός να αποφασίζει πού θα γίνονται πανεπιστήμια. Η περιφερειακή αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος δεν σημαίνει κάθε νομός και πανεπιστήμιο, ούτε κάθε τοπική ιδιαιτερότητα και αντίστοιχη εξασφάλιση επαγγελματικής επάρκειας. Αυτές είναι υποθέσεις του προγράμματος σπουδών, είναι προβλήματα και δουλειά του προγράμματος σπουδών.

Λέω, λοιπόν, ότι χρειάζεται η αναμόρφωση των υπάρχοντων θεσμών προς αυτήν την κατεύθυνση και χρειάζονται και καινούργιοι θεσμοί.

Ποιο είναι το κριτήριο ειλικρίνειας για εμάς; Χάρηκα, κύριε Πρωθυπουργέ, γιατί είπατε «μακάρι, να μπορούσαμε να το κάνουμε 5%.» Εμείς νομίζουμε ότι μπορείτε. Εσείς κυβερνάτε, εμείς ασκούμε κριτική και κάνουμε συγκεκριμένες προτάσεις. Λέμε, όμως, ότι το κριτήριο ειλικρίνειας και αξιοπιστίας λόγων και έργων, το κριτήριο ειλικρίνειας ενός διαλόγου είναι η δημόσια χρηματοδότηση της παιδείας και του πολιτισμού. Δεν είναι δυνατόν να έχουμε 3,6% για την εκπαίδευση και 0,7% για τον πολιτισμό και έτσι να καλύψουμε την απόσταση μεταξύ διακηρύξεων και έργων, μεταρρυθμίσεων και πεζής πραγματικότητας. Δεν μπορεί με αυτήν τη χρηματοδότηση για την εκπαίδευση και τον πολιτισμό, να ανοίξουμε περπατησιά. Δεν κατακτούμε την κοινωνία της γνώσης αλλά γράφουμε εκθέσεις ιδεών.

Στο μεταξύ, οι άλλες χώρες, όπως η Σουηδία, η Γαλλία, η Φινλανδία, η Ιταλία, η Ισπανία έχουν επαναπροσδιορίσει το εκπαιδευτικό τους σύστημα για τις ανάγκες της δεκαετίας του '80 και επαναπροσδιορίζουν την εκπαιδευτική τους πολιτική για τις σημερινές ανάγκες, ενώ εμείς καθόμαστε και κλωσάμε κλούβια αυγά!

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΑΣΤΑΝΙΔΗΣ: Είναι ανεκκλήτως ακλόνητα αυτά.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς):

Κύριε συνάδελφε, δεν έχω τη διάθεση να απαντήσω σε κανένα σχόλιο. Όταν το 1963 βγαίναμε στους δρόμους για το 15%, και το πιστεύαμε και το θέλαμε και αφιερώσαμε τη ζωή μας. Αν σήμερα, στο 2004, εξακολουθούμε να ζητάμε το 15%, τότε δικαιολογημένα θα πρέπει να πούμε τι φταίει. Φταίει η δικτατορία; Μα, ήλθε η πολύ άνετη Μεταπολίτευση. Φταίει η έλλειψη πόρων; Μα, ουδέποτε άλλες κυβερνήσεις είχαν τόσα πολλά λεφτά όσα στη διάρκεια της Μεταπολίτευσης.

Εάν, λοιπόν, κάνουμε ένα διάλογο για να γίνει επίκεντρο της αντιπαράθεσης τα κρατικά ή μη κρατικά πανεπιστήμια, ο χαμένος θα είναι η δημόσια εκπαίδευση και η κοινωνία στο σύνολό της, αυτοί δηλαδή που θα αποκλειστούν από το ανθρώπινο δικαίωμα στη μόρφωση, από τις ίσες ευκαιρίες για προκοπή, από την κοινωνική στήριξη και τα αντισταθμιστικά μέτρα, για να καλυφθούν όλα εκείνα τα οποία ως δυσκολίες τους βραβαίνουν. Δεν γίνεται εκπαιδευτική πολιτική με δάνεια ούτε με μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια. Άλλη είναι η ευθύνη του κράτους.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Τελειώνοντας θα ήθελα να επισημάνω ότι η βασική, η κύρια αιτία για την αποτυχία και την απαξίωση αυτού του εκπαιδευτικού συστήματος, της δωρεάν παιδείας όπως λέμε, είναι μια. Είναι η υποχρηματοδότηση της παιδείας.

Επίσης πρέπει να συμφωνήσουμε σε κάτι που είναι κοινός τόπος, ύψιστη πολιτική προτεραιότητα για μια παιδεία που να καλύπτει τις ανάγκες των αλλαγών και των μεταρρυθμίσεων. Πρέπει να αντιμετωπιστεί με διαφορετικό τρόπο αυτό που είναι η ψυχή της εκπαιδευτικής πολιτικής. Ποια είναι η ψυχή της εκπαιδευτικής πολιτικής; Ο εκπαιδευτικός, ο δάσκαλος, ο καθηγητής, ο πανεπιστημιακός και παράλληλα το πρόγραμμα σπουδών. Η εκτελεστική εξουσία πρέπει να αλλάξει τη στάση της απέναντι στον εκπαιδευτικό και στο πρόγραμμα σπουδών.

Εγώ νομίζω ότι είναι προς όφελος μιας κοινωνικής αισιοδοξίας για ένα μέλλον δημοκρατικών κατακτήσεων το να αγωνιζόμαστε συνεχώς και για το 5% τώρα στην παιδεία, έτσι ώστε να μειωθούν οι οικογενειακές δαπάνες, και για τη δωδεκάχρονη υποχρεωτική δημόσια δωρεάν παιδεία, που είναι δεκατετράχρονη, εάν προστεθεί και η προσχολική περίοδος, και για την αναβάθμιση της επιμορφωτικής λειτουργίας της εκπαίδευσης και για την αυτόνομη μορφωτική λειτουργία του λυκείου και για την κατάργηση των Πανελληνίων Εξετάσεων της Γ' λυκείου και για την ελεύθερη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, έτσι ώστε να έχουμε ένα ανοικτό ακαδημαϊκό δημόσιο πανεπιστήμιο.

Αυτή είναι η κατάκτηση του ευρωπαϊκού πολιτισμού, το ανοικτό δημόσιο ακαδημαϊκό πανεπιστήμιο, που μορφώνει. Η κατάκτηση είναι άλλο από τη μόρφωση.

Οι ανάγκες της αγοράς είναι άλλο από μια φιλοσοφία σύγχρονης εκπαιδευτικής πολιτικής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Αννα Μπενάκη-Ψαρούδα): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα ήθελα να ανακοινώσω προς το Σώμα ότι εβδομήντα πέντε Βουλευτές του ΠΑΣΟΚ κατέθεσαν πρόταση νόμου «Ανάπτυξη του Ιαματικού Τουρισμού και του Θερμαλισμού».

Παραπέμπεται στην αρμόδια Διαρκή Επιτροπή.

Κηρύσσεται περαιωμένη η προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση, η οποία διεξήχθη σύμφωνα με το άρθρο 143 του Κανονισμού της Βουλής, με πρωτοβουλία της

Κυβέρνησης, σε επίπεδο Αρχηγών κομμάτων με θέμα: «Η πορεία της Παιδείας και οι επιβαλλόμενες προσαρμογές στα ευρωπαϊκά δεδομένα, ώστε να επιτύχει η αναβάθμισή της σε όλα τα επίπεδα».

Κύριοι συνάδελφοι, δέχεστε στο σημείο αυτό να λύσουμε τη συνεδρίαση;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

Με τη συναίνεση του Σώματος και ώρα 10.55' λύεται η συνεδρίαση για αύριο ημέρα Τρίτη 9 Νοεμβρίου 2004 και ώρα 18.00' με αντικείμενο εργασιών του Σώματος: α) κοινοβουλευτικό έλεγχο, συζήτηση αναφορών και ερωτήσεων και β) νομοθετική i) συζήτηση και ψήφιση συμβάσεων, ii) εργασία μόνη συζήτηση επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου του σχεδίου νόμου: «Πολυκλινική Ολυμπιακού Χωριού, Συνήγορος Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και λοιπές διατάξεις», σύμφωνα με την ημερήσια διάταξη που έχει διανεμηθεί.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 8/11/04 ΣΕΛ.1